

plodovistabla
IMANA

Bediuzzaman
Said Nursi

Bediuzzaman Said Nursi
PLODOVI STABLA IMANA

Izdavač
BEMUST-Sarajevo

Za izdavača
Mustafa Bećirović

Prijevod
Abdulah Smajić

Naslovna strana
Samir Murat

Lektor
Hadžem Hajdarević

Korektor
Ahmet Alibašić

Štamparija
BEMUST

Tiraž 1000
Sarajevo, 2003

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

297.15

NURSI, Said

Plodovi stabla imana : iz djela Risele-i Nur /
Bediuzzaman Said Nursi ; (prijevod Abdulah
Smajić) . - Sarajevo : Bemust, 2003. - 191 str. ;
21 cm

ISBN 9958-725-57-6

COBISS.BH-ID 12427526

Iz djela Risale-i Nur

PLODOVI STABLA
IMANA

Bediuzzaman
SAID NURSI

Sarajevo, 2003

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PHYSICS DEPARTMENT

ZRAČAK JEDANAESTI

Jedan od plodova zatvora Denizli

Ovo je poslanica u odbranu imana koju ulažu *Poslanice Nura* kako bi pobile bezbožništvo i apsolutno nevjerništvo. Mi nemamo nikakvu drugu istinsku odbranu u našem postupku –u ovom našem zatvoru– osim nje, budući da se i ne zalažemo ni za šta drugo osim imana.

Ona je plodna misao koja je urodila tokom dva mubarek petka u zatvoru Denizli.

Said Nursi

THE HISTORY OF THE

REPUBLIC OF THE UNITED STATES

OF AMERICA

FROM THE FIRST SETTLEMENTS TO THE PRESENT TIME

BY

W. B. E. CHAMBERS

NEW YORK

1875

PLODOVI STABLA IMANA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

I ostade u tamnici još nekoliko godina. (12/42)

Iz dubokih smislova ovog ajeti-kerima razumijevamo da je Jusuf, a. s., uzor i čelnik zatvorenika. Time zatvor postaje neka vrsta "jusufovske medrese". I budući da je poveliki broj učenika Nura u dva navrata ušao u ovu školu, oni treba zajedno da uče i druge poučavaju nekim od sažetih imanskih pitanja što su ih utvrdile *Poslanice Nura*, a imaju doticaja sa

zatvorom. To je u svrhu sticanja upute iz njih i unapređenja moralnog vladanja i ponašanja u ovom otvorenom učilištu za sticanje odgoja. I evo, mi rasvjetljavamo nekolicinu tih sažetaka.

Said Nursi

PRVA TEMA

Ovo pitanje, čije je pojašnjenje dato u *Riječi četvrtoj*, moglo bi se sažeti kako slijedi:

Kapital našeg života jesu ovih dvadeset i četiri sahata koje nam donosi dan kao čistu blagodat iz blagodati našeg Plemenitog Stvoritelja, visoka je Njegova veličina, da bismo u svakom od ovih sahata sticali ono što nam je potrebno i što je nužno za oba naša života, dunjalučki i ahiretski.

Ukoliko niti jedan sahat –a on je dovoljan za obavljanje obaveznih namaza (farzova)– ne bismo utrošili na naš vječni ahiretski život, dok ostalih dvadeset tri sahata trošimo na ovaj kratkotrajni dunjalučki život, počinili bismo krupnu grešku koju zdrav razum ne može prihvatiti. Ne čudi da bi kao poslijedicu ove teške greške, patili od osornosti i ukrućenosti srca, oduzetosti duha i njegovog pomračenja, što sve dovodi do pomućenja bistrine ponašanja i kaljanja čistoće duha. Povrh toga, naš bi život

proticao u jednoličnosti, dosadi, beznađu i besmislu, te bi nas zadesila i mrzovolja i gotovo, ne bismo izvukli nikakve koristi iz lekcija ove “jusufovske škole”, niti, pak, iz tegoba ispita i kušnji, u cilju da nas odgoji i uzdigne, i tako bismo bili u očiglednom gubitku.

Međutim, ako bismo taj jedan sahat utrošili na obavljanje pet dnevnih namaza, svaki bi se, onda, preostali sahat iskušenja i vrijeme nevolje pretvorili u dan ibadeta, te kao da ti prolazni sahati –berićetom tog jednog sahata– poprimaju vrijednost neprolaznosti i postanu poput trajnih i vječnih sahata. Sa srca bi se tako rastjerali oblaci očaja i sa duha razišla pomrčina beznađa. Taj sahat ibadeta bio bi i iskupljenje za neke počinjene pogreške i grijeha, koji su možda i bili uzrok dolaska u zatvor. Na taj način mi razotkrivamo svrhu našeg iskušavanja zatvorom, i zatvor postaje škola u kojoj stičemo korisne lekcije, te u njemu sa svojom sabraćom u nevolji i patnji, također nalazimo olakšanje i utjehu.

U *Riječi četvrtoj* također je naveden slijedeći primjer koji pojašnjava obimnost gubitka koji zadesi onoga ko dahće za svojim dunjalučkim dijelom, a odmeće se od Ahireta:

Ima ih koji bi pet ili deset lira, od ukupno dvadeset i četiri koje posjeduju, potrošili da bi za njih nabavili srećke lutrije –s kojima su izgledi

za dobitak jedan prema hiljadu, pošto ima hiljadu drugih učesnika— a da niti jedan od dvadeset četiri sahata koje posjeduju ne utroše na kupovinu srećke koja donosi dobitak vječne ahiretske riznice; mada su izgledi za dobitak njome —za vjernike čija su djela okončana na lijep način— sasvim izvjesno devetstotina devedeset i devet prema hiljadu. To su kategorično naglasili svi časni vjerovjesnici i poslanici, a. s., a po otkrovenju i zaključku potvrdili evlije i odabranici, čiji se broj ne može ni odrediti.

Ovoj bi se, dakle, snažnoj lekciji —iz *Poslanica Nura*— trebali obradovati odgovorni upravitelji zatvora i svi oni kojih se tiče stanje u državi i njezini poslovi. Jer, iskustvo je potvrdilo da rukovođenje hiljadom mu'mina, koji strahuju od kazne džehenemskog zatvora i od nje traže zaklona kod Allaha, lakše je mnogo od uprave nad desetoricom neklanjača i pokvarenjaka bez vjere i morala, koji se ustručavaju samo od dunjalučke kazne i zatvora, i ne razlikuju dozvoljeno od nedozvoljenoga.

SAŽETAK DRUGE TEME

Kao što je istaknula i na lijep način pojasnila poslanica *Vodič za omladinu*, od smrti zasigurno nema spasa, pa je njezin dolazak izvjestan kao dolazak noći nakon ovoga dana, i nastupanje zime nakon jeseni. I kao što je ovaj zatvor jedno privremeno prihvatilište koje se skoro i ne isprazni a da ponovo ne bude popunjeno, tako je i dunjaluk kao jedan han, jedno svratište podignuto uz put užurbanih karavana.

Smrt, koja svaki grad isprazni od njegovih stanovnika i po stotinu puta natjeravši ih u kabure, nesumnjivo da zahtijeva nešto od ovoga prolaznog života.

Poslanice Nura su razriješile i razotkrile zagonetku ove zastrašujuće činjenice; njezin je sažetak slijedeći:

Budući da smrt ne može biti ubijena i da se vrata kabura ne mogu zatvoriti, nešto što će najviše zaokupljati ljudski um i predstavljati

najveću zebnju za njega, jest spas od ruke tog dželata, i izbavljenje iz samice kabura.

Poslanice Nura su nepobitno utvrdile –izlijevom nura iz Kur’ani-kerima– da toj zebnji i brizi ima lijeka. Sažetak je slijedeći:

Smrt je ili trajni nestanak, potpuno iščeznuće koje pogađa čovjeka i sve njemu drage i njegove bližnje; ili je razrješenje od dužnosti radi odlaska na neki drugi, bolji svijet, to je putna isprava za ulazak u palače blaženstva s diplomom i dokumentom imana.

A kabur je ili jedna tamna samica i duboki ponor, ili je ulaz u vječne bašče i osvjetljeno ugostilište nakon izbavljenja iz dunjalučkog zatvora.

Poslanica *Vodič za omladinu* potvrdila je ovu činjenicu kroz slijedeći primjer:

U dvorištu ovog zatvora postavljeni su stupovi za vješanje i prislonjeni uza zid. Iza njega je veliki prostor igara na sreću u kojima sudjeluju svi ljudi. Nas pet stotina zatvorenika iščekujemo svoj red da budemo prozvani na taj teren. Tamo ćemo biti pozvani jedan po jedan, htjeli ili ne htjeli, to je neminovno! I svakome od nas će ili biti rečeno: “*Dođi i primi nalog za pogubljenje i stupi na vješalo*”; ili “*Primi nalog za vječnu samicu, i uđi u nju na ona otvorena*

vrata”; ili će biti kazano: “*Raduj se, osvojio si srećku koja ti donosi nagradu vrijednu milione zlatnih lira, dođi, uzmi je*”.

A mi posmatramo oglase ovog poziva razasute posvuda i vidimo ljude kako se uspinju na vješala prema redoslijedu. Neki na njih biva-ju obješeni, a neki ih upotrijebe kao stepenice i ljestvice kako bi stigli do prostora za nagrade, koji se nalazi sa druge strane zida. Ranije smo se već potpuno uvjerali u ono što se zbiva na tom prostoru –kao da to gledamo rođenim očima–oslanjajući se na ono što su nam prenijeli visoki činovnici tog prostora od istinitih predaja koje nisu podložne sumnji.

U naš su zatvor, u to vrijeme, ušle dvije skupine, od kojih jedna nosi muzičke instrumente, boce s vinom i poslastice čija je glazura med, a sadržina otrov ubačen rukom ljudskih šejtana. Oni nam to serviraju i navode nas da konzumiramo. A drugoj su skupini u rukama poučna literatura i moralne publikacije, uz čistu hranu i blagotvorne napitke. Oni nam to prinose kao poklon, i složno, s potpunom smirenošću i punim uvjerenjem, napominju:

“Ono što vam nudi prva skupina, u svrhu je testiranja i ispita, pa ako to primite i zadovoljite se time, vaš će ishod biti kao što je prikazano pred vama na vješalima, a ako budete zadovoljni

našim poklonima –koje vam mi prinosimo u ime i po nalogu vladara ove zemlje– te proučite ono što je u tim knjigama od uputstava i zikrova, bit ćete spašeni smaknuća i primit ćete nagradnu srećku iz tog kola, da biste stekli ogromnu dobit, kao dar od vladara, počast i ukaz dobrote od njega. Vjerujte nam ovo što vam govorimo, i u to budite duboko uvjereni kao da to jasno promatrate u po bijela dana. Ali, budite na oprezu od tih medenih poslastica –koje su zabranjene ili sumnjive– jer ako jedete, od toga će vam se zgrčiti želudac u žestokim bolovima uslijed djelovanja otrova, te ćete od njih podnositi bolove sve dok se ne uspnete na vješala.”

I tako, po uzoru na ovu usporedbu, božanska će odredba mu'minima, koji život provedu u poslušnosti i svoja djela okončaju na lijep način, dodijeliti nepresušne, vječne riznice nakon što istekne njihov rok na dunjaluku. A oni koji ustraju u zabludi i griješenju, i ne pokaju se svome Gospodaru, bit će nepovratno smaknuti –oni koji ne vjeruju u Ahiret– odnosno gurnuti u vječnu i tamnu samicu –oni koji ustraju u svojoj stranputici i prostakluku uprkos vjerovanju u vječnost duha– oni će, s devedeset devet postotnom vjerovatnoćom, primiti odluku o svojoj vječnoj nesreći. Da, ovu istinitu informaciju donosi nam stotinu i dvadeset četiri hiljade

vjerovjesnika, a. s.,* a pred njima su mu'džize koje potvrđuju njihovu istinitost. O tome izvještava i više od stotinu i dvadeset četiri miliona evlija (Allah posvetio njihove tajne), slijedeći tragove vjerovjesnika i potvrđujući ono o čemu su oni izvijestili ličnim otkrovenjima. O tome također izvještava neograničeni broj učenjaka i istražitelja,** mudžtehida i iskrenih, koji su svoje tvrdnje i priznanje potvrdili intelektom i idejom, uvjerljivim i neospornim dokazima. I oni su s izvjesnošću izvijestili o onome o čemu i ti prethodno istaknuti iz spomenute dvije skupine.

Te tri velike zajednice i masovne skupine nosilaca istine i stvarnosti –koji su predvodnici ljudskog roda i njegova sunca i mjeseci i

* Abu Zer prenosi: ("Rekoh: 'Allahov Poslaniče, koliki je pouzdani broj vjerovjesnika?' On odgovori: 'Stotinu i dvadeset četiri hiljade, od toga poslanika tri stotine petnaest, ogromna skupina'") Prenosi ga Imam Ahmed (Miškatu-l-mesabih 3/122 t. 5737. Komentator za njega kaže: hadis sahih). Vidi i Zadu-l-mead, komentar od Arnauta (1/43-44).

** Jedan od tih učenjaka i istražitelja su i *Poslanice Nura*, koje su ušutkale i najtvrdokornije filozofe materijaliste, i usta zatvorile i najžešćim i najbuntovnijim bezbožnicima, tokom proteklih dvadeset godina, i još su uvijek na nogama i pripravne na poprištu izazova i duela. One su još uvijek na dohvat ruke, i u svačijoj je moći da ih čita, pa ipak, bez prigovora. (Autor)

zvijezde, svi jedinstveno izvještavaju o toj istini. Pa koliki li je samo gubitak onoga ko ne prida važnost njihovim zapovijedima, niti stupa ispravnom stazom koja dovodi do vječne sreće pod njihovim vodstvom; ne povede računa o svome bolnom završetku –koji je izvjestan devedeset i devet posto– dok, s druge strane, izbjegava neki put zbog samo jednog postotka rizika i na temelju samo informacije jednog izvjestitelja, te se preusmjeri na jedan drugi put, mada je taj put duži.

Takvi su najbližnji jednom zlosretnom pijancu ili budali zanesenjaku, koji se pozabavi ubodom muhe a zanemari nasrtaje grabljivih zvijeri, budući da je izgubio razum, zapostavio srce, upoganio duh i upropastio svoju ljudsku prirodu, time što je, uprkos istinitih uputstava od dobro upućenih, čiji je broj neograničen, napustio kratki i lahki put koji sto posto vodi u Džennet i vječno blaženstvo, da bi odabrao duži, neprohodniji i tješnji put, koji ga neminovno dovodi u tamnicu Džehennema i vječitu patnju.

Dok, kao što je rečeno, na dunjaluku čovjek ni ne prilazi nekom kratkom putu na kojem postoji makar jedan postotak rizika, ili izgledi –na temelju izjave tek jednog izvjestitelja, koji je možda čak i lažan– jednog mjeseca zatvora, nego radije odabere drugu stazu, makar i dužu i

sporedniju, i to samo iz razloga nepostojanja opasnosti.

Budući da je tako, mi koji smo izloženi iskušenju zatvora, treba sa punim zadovoljstvom i radošću primiti poklone one druge skupine, da bismo se osvetili za zatvorske patnje; odnosno, kako god nas je jedna minuta naslade u odmazdi, nekoliko minuta odavanja užitku, ili nekoliko sahata nemarnosti, ranije dovelo u zatvor, te neki od nas u njemu provedu petnaest godina, drugi deset, treći pet, ili jednu, dvije ili tri godine vremenske kazne, tako isto –uprkos zatvoru– moramo prihvatanjem poklona te druge povorke pretvoriti ovu nekolicinu sahata u isto toliko dana ibadeta; dvije ili tri godine kažnjenštva u dvadeset ili trideset godina vječnog života; a dvadeset ili trideset godina svoga boravka u zatvoru zamijeniti milionima godina vječnosti. Na taj način će izrečene nam presude postati sredstvo spasenja od džehennemske tamnice, i osmijehnuti nam se i obradovati naš ahiretski život umjesto našega dunjalučkog zapomaganja i tugovanja. Time bismo se osvetili za sve te tegobe i pokazali da je zatvor jedno učilište i odgajalište za usavršenje vladanja.

Nek vide odgovorni i upravitelji ovog zatvora da su oni za koje su oni mislili da su prijestupnici i ubice, i smatrali ih bezumnicima koji

podrivaju vlast, postali učenicima blagoslovenog odgojnog učilišta u kojem naučavaju lijepo vladanje i ispravni odgoj, i da su postali korisni pripadnici države i ljudske zajednice. Nek budu najsrdačnije zahvalni svome Gospodaru.

TREĆA TEMA

Ovo je jedan poučni događaj, ranije detaljno spomenut u Vodiču za omladinu. Njegov je sažetak slijedeći:

Jednog sam dana, za Dan Republike u zatvoru Eskişehir, preko puta kojeg se nalazila srednja škola za djevojke, sjedio do prozora. Učenice većih razreda su oduševljeno i radosno igrale i plesale u dvorištu škole i njezinom okruženju. Meni se odjednom, na zamišljenom ekranu, prikaza njihovo stanje u koje će dospjeti nakon pedeset godina: pa vidjeh kako se njih oko pedeset, od ukupno nekih šezdeset učenica, pretvaraju u prašinu i bivaju kažnjavane u kaburu. Preostalih desetak su postale neugledne starice u sedamdesetim i osamdesetim godinama života, lice im izobličeno i ljepota unakažena, podnose bol zbog pogleda gađenja i odvratnosti od strane onih od kojih su nekad očekivale divljenje i naklonost, budući da nisu očuvale svoju čednost u doba djevojaštva. Da, vidio sam to s apsolutnom izvjesnošću. Žestoko sam se rasplakao zbog

njihovog bolnog stanja plačem, koji je pobudio pozornost nekih mojih zatvorskih drugova, tako da su mi žurno prišli, tražeći objašnjenje. Rekoh im: "Ostavite me nasamo u mome halu... udaljite se od mene."

Tačno, to što sam vidio bila je stvarnost a ne fantazija, jer na način kako će ovo ljeto i jesen biti popraćeni zimom, tako će i nakon ljeta mladosti i jeseni poodmakle zrelosti, uslijediti zima mezara i berzaha. I kad bi bilo moguće prikazati događaje pedest godina unaprijed onako kako je to moguće sa događajima pedeset godina unazad – nekom tehnikom poput kinematografske – te budu izložena buduća zbivanja i stanja onih koji su zabludjeli, osjetili bi gađenje i bol, i gorko bi se rasplakali radi nekih zabranjenih stvari kojima se u sadašnje vrijeme raduju i njima se naslađuju.

I dok još bijah uronio u misli, i zaokupljen gledanjem prizora sa zamišljenog kinematografskog platna izloženog preda mnom u zatvoru Eskişehir, preda mnom se uspravi apstraktna osoba koja, kao oličenje ljudskog šejtana što poziva u bezumlje i propagira zabludu, poče da mi govori: *Mi želimo uživati u svim slastima života i njima ugađati i drugima; ostavi nas na miru, odbij se od nas.*

Odgovorih mu: "Budući da sam sebe bacaš u

naručje zablude i bezumlja, kako bi stekao nešto kratkotrajne naslade i neznatnog užitka, ignorirajući i ne misleći o smrti, znaj da je prošlost u cjelokupnosti –sudeći po tvojoj zabludjelosti– umrla, potrošena i otišla u nepovrat. Ona je, dakle, ogromna, pusta, jezovita grobnica, u kojoj su raspadnute lešine i zameteni tragovi. Stoga, ako imaš i trunku razuma ili posjeduješ srce koje daje otkucaje života, onda shvataš da patnje koje rezultiraju –kako to proishodi iz tvoje zablude– iz vječnog umiranja, i svakovrsnih i neprestanih rasanaka s tvojim nebrojenim rođacima i bližnjima, poništavaju tu relativnu opojnu nasladu koju si okusio tek na jedan kratkotrajni trenutak.

I kao što je prošlost za tebe zauvijek nestala, tako je isto i budućnost za tebe izgubljena, iz razloga nedostatka tvog imana. I ona je, ustvari, jedna pusta, jezovita i sablasna mrtva poljana.. Tako se niti jedno jadno biće ne ukaže da postoji –u prolazu kroz sadašnjost– a da ga ne dohvati sablja dželata i baci u nepostojanje. A tebi, budući da si vezan za te svjetove –što je djelo tvoga intelekta– budućnost na nevjernu glavu slijeva pljuskove mučnih nevolja, teške agonije i silovitih nemira, tako da svi tvoji kratkotrajni užici budu upropašteni.

Međutim, čim napustiš stranputicu i skreneš sa staze bezumlja, ulaskom u oblast potvrđenog

imana, te budeš dosljedan tom pravcu, vidjet ćeš nurom imana: da ta mračna prošlost nije iščeznula i da ona nije tek jedna grobnica koja razgrađuje i uništava sve, nego je ona jedan stvarni nuranijski svijet, koji se preobraća u budućnost, i jedna čekaonica vječnih duhova koji iščekuju proživljenje i ulazak u plodne doline vječnog blagostanja pripremljenog za njih. Na taj način ti ona –dok si još na dunjaluku– daje da okusiš duhovne slasti Dženneta, prema stepenu tvog imana.

Isto tako, ni budućnost nije bolna, uznemirujuća, niti jedno sablasno mjesto, niti mračna, jezovita dolina, nego je svjetlom imana stjecište vječnog blagostanja ukazanog od strane Milostivog, Samilosnog, Posjednika Veličine i Počasti, Čija se milost proteže na sve, i Čija plemenitost obuhvaća svaku tvorevinu. I kako, Slavljen je On, u proljeće i ljeto postavlja dvije sofre krcate raznovrsnim blagodatima i jelima, tako isto, Slavljen je On, u tim visokim palačama razastire raskošne trpeze i tu izlaže uzorke Svoje dobrote i blagodati, koji u ljudima pobuđuju želju i privlače ih.

Zaista, tako na nju, kroz prizmu imana, gleda mu'min –svaki prema svome stepenu– i u njegovoj je moći da osjeti nešto od užitaka te trajne blagodati. Iz toga slijedi da se istinska, nepo-

mućena slast koju ne može narušiti bol, nalazi u imanu, i jedino s imanom je moguće postići je.

Postoji na hiljade ukusnih plodova imana na ovom dunjaluku, na hiljade koristi i učinaka, od kojih ćemo navesti samo jedno:

Zamisli, brate, da tvoj jedini sin, kojeg neizm-jerno voliš, leži na postelji i boluje na samrti, dok si se ti, u gorkom očajanju, udubio u razmišljanje i podnosiš neizdrživu i bolnu patnju zbog svog rastanka s njim zauvijek... Zamisli, dok se ti još nalaziš u svom stanju beznađa, da jedan izvrsni liječnik, poput Hazreti Hidra ili Lukmana, dođe i napoji dijete lijekom s protuotrovom, a ono radosno otvori oči, oduševljeno divotom života, nakon što je umaklo dodirima smrti. Koliko bi tebe radost i ushićenje tada obuzeli?!

Isti je slučaj i sa milionima zakopanim u grobnici prošlosti, koje, kao i to dijete, mnogo voliš i s njima si vezan rodbinskim vezama. Kad su oni –u tvojim očima– nadomak da budu zameteni i prestanu postojati u grobnici prošlosti, gle, istine imana kroz prozorče srca odašilju nur –kako je to uradio Lukman Hakim s onim djetetom– u tu prostranu grobnicu za koju se mislilo da je jedno gubilište. I svi umrli, tim nurom, ožive u svijetu berzaha, jezikom svoga stanja dovikujući: “Nismo mrtvi.. i uopće nećemo umrijeti.. Vidjet ćemo se uskoro.”

Da, kao što lijek, nakon sveg očajanja i nemoći, oživi dijete u bezgraničnoj radosti i čilosti, tako se dešava i ovdje, i to nas dovodi u uvjerenje da iman –šireći radost i krepost na ovom našem dunjaluku– u stvarnosti se potvrđuje kao sjeme koje sadržava vitalnost, koja, kad bi se utjelovila, na njoj bi se razvio privatni Džennet za svakog mu'mina, i za njega bi izraslo stablo Tuba.”

Tako sam rekao onom tvrdokornom ljudskom šejtanu, a on mi se usprotivi riječima:

“Nek živimo, pa makar i kao hajvan, ne razmišljajući tako detaljno o svemu tome. Nek sav život provedemo uživajući u zabavi i opojnosti igre.”

Odgovorih mu: *“Ti se ne možeš porediti s hajvanom, niti možeš biti poput njega. Jer, hajvan nema čime razmišljati o prošlosti i budućnosti. Zato hajvan u onome što je bilo i prošlo ne nalazi ni bola niti žalosti, niti ga obuzima zabrinutost i strah od budućnosti. Stoga on nalazi potpuni užitek. Bezbrizno živi i spava, i zahvalan je svome Plemenitom Stvoritelju. Čak i hajvan koji je spreman za klanje ne osjeti ništa osim bola od noža dok prelazi preko njegovog grla. Čim nestane tog osjećaja, on se rješio bola.*

Kako je samo veličanstvena Milost božanska i Saosjećajnost Gospodareva što se manifestira u

skrivanju nevidljivog i zaklanjanju teškoća i iskušenja, a posebno u slučaju nedužnih životinja. A ti, čovječe, dio tvoje prošlosti i budućnosti je –time što posjeduješ razum– isplivao iz domena nevidljivog, pa si potpuno lišen opuštenosti i smirenosti u kojima uživaju životinje spuštanjem zastora gajba pred njima, te tugovanje i uzdisaji zbog onoga što se desilo u prošlosti, svakovrsni bolni rastanci, te strahovi koji nastaju od budućnosti, prekidaju i razaraju tvoje kratkotrajno uživanje, i spuštaju te na stepen sto puta niži od hajvana kad je u pitanju uživanje. Pa, budući da je stanje takvo, tebi ne preostaje ništa drugo nego da se riješiš svog razuma i izbaciš ga napolje, a zatim sebe smatraš hajvanom i tako se spasiš. Ili, da svoj razum prosvjetliš nurom imana i pomno slušaš zvonki glas Kur'ani-kerima i na taj način budeš sto puta izrasliji i uzvišeniji od hajvana, naslađujući se zdravim, čistim, bistrim užicima dok si još na ovom prolaznom dunjaluku.”

Ovim sam ga argumentom prinudio na popuštanje, ali ipak prigovori: “Onda barem možemo živjeti poput bezvjernika sa Zapada.”

Odgovorih mu: “Ne možeš biti ni poput tih bezvjernika sa Zapada, jer oni iako poriču jednog vjerovjesnika, vjeruju u ostale vjerovjesnike. Čak i ako ne znaju ni za jednog

vjerovjesnika, onda vjeruju u Boga, a ako ne bi posjedovali ni toliko imana, moguće je da posjeduju lijepu narav ili pohvalna svojstva koja će ih upotpuniti. Naprotiv, ako musliman porekne posljednjega i najvećega Poslanika, s. a. v. s., i odrekne se jedine istinske i sveobuhvatne vjere koju je on donio, te izađe izvan granica upute, otrgne se od nje, tada neće prihvatiti niti jednog drugog vjerovjesnika, niti čak prihvaća vjerovanje u Allaha, jer on saznanje o ostalim vjerovjesnicima i uputu vjerovanja u Allaha može steći jedino posredstvom njegovim, s. a. v. s., njegovom dostavom poruke i ukazivanjem na pravi put.

Iz tog razloga, u odsustvu vjerovanja u Poslanika, s. a. v. s. u njegovom srcu od svega toga neće ostati ništa. Otuda, pripadnici drugih vjera od davnih vremena masovno ulaze u dini-islam, dok se, s druge strane, još nije desilo da se je jedan jedini musliman preobratio u istinskog židova, međžusiju ili kršćanina, mada je sasvim moguće da postane bezvjernik pokvarenog morala i ćudi, štetan i po zemlju i po ljudsku zajednicu.”

Tako sam onome tvrdokorniku dokazao da se on ne može poistovjećivati čak ni s bezvjernim zapadnjacima. Budući da je ostao bez valjanog oslonca, povuče se i ode u Džehennem, a užasno

li je to boravište.

Pa, o, drugovi, okupljeni u ovoj jusufovskoj medresi!

Budući da je stvarnost takva, te da su *Poslanice Nura* tokom proteklih dvadeset godina isijavale –i još uvijek to čine– svoju svjetlost, slamajući upornost buntovnih i prinudivši ih na prihvaćanje imana, mi se, znači, moramo držati imana i ispravnog, laskog, korisnog i sigurnog puta radi dobrobiti za naš ovosvjetski život, budućnost, Ahiret, zemlju i narod. To ćemo postići time što nećemo ubijati naše vrijeme u besmislici, besposlenom fantaziranju i praznim iluzijama, nego ćemo ga oplemeniti i oživjeti učenjem kur'anskih sura koje znamo, noću i u rubnim dijelovima dana, te saznavanjem njihovih smislova od naše braće koji se time bave, kao i naklanjavanjem obaveznih namaza koje smo propustili i sticanjem pohvalnog vladanja jedni od drugih, u nadi da će nas Allah, Slavljen je On, učiniti baščovanima koji će ovu tamnicu dovesti u stanje jednog plodnog i korisnog voćnjaka. Trudimo se i da odgovorno osoblje ovoga zatvora postanu učitelji i uputitelji, koji u ovom jusufovskom učilištu obavljaju pripreme ljudi za ulazak u Džennet, i časni vodiči koji nadziru kvalitet njihove obuke, a ne čuvari Džehennema koji prate kažnjavanje prijestupnika i ubica.

ČETVRTA TEMA

Jednog su me dana moja braća pomoćnici upitali:

“Drugi svjetski rat je privukao pažnju ljudi, zaokupio Zemaljsku kuglu, i doveo je u stanje nemira i zabrinutosti, a vezuje se i za sudbinu islamskog svijeta; ipak, tebe ne vidimo da se nastojiš informirati o njemu, iako je od njegovog izbijanja prošlo već pedeset dana – sada poslije sedam godina je isto stanje – dok istovremeno vidimo pobožne i učene ljude kako napuštaju džamiju i džemaat, u žurbi odlazeći slušati radio. Postoji li neko bitnije pitanje koje te zaokuplja, od ovoga? Ili je bavljenje njime pogubno i štetno?”*

Odgovorio sam im slijedeće: Kapital ovoga života je neznatan, i ovaj životni vijek kratak, dok su obaveze i prioriteti čije nam se izvršenje nameće, mnogobrojne. Te obaveze poput koncentričnih krugova opasuju čovjeka: od srca, želuca, tijela, doma, mahale, grada, domovine,

* Ova umetnuta rečenica potječe iz godine 1946.

Zemaljske kugle i čovječanstva, pa do sveukupnih živih bića i cijelog univerzuma nalaze se te sfere i međusobno preklapaju. Svaki čovjek ima izvjesnih dužnosti u svakoj od tih sfera, međutim, najveća i najprioritetnija, pa za njega i vremenski najdalekosežnija obaveza se nalazi u najmanjoj i najbliskijoj od tih sfera; dok je najmanja i najsporednija, i vremenski najograničenija smještena u najprostranijoj od tih sfera i od njega najudaljenijoj. Analogno ovome: moguće je da dužnosti i obaveze iz neke od tih sfera budu u obrnutoj proporciji s njezinim obimom, dakle, što je god uža sfera –i bliskija– dužnost postane bitnija; a što je sfera obimnija –i udaljenija– dužnost postane perifernija. Međutim, budući da je najšira sfera izuzetno atraktivna, ona čovjeka zaokuplja i stvarima koje su za njega nebitne i njegovu misao odvlače na poslove koji ga se ne tiču, tako čineći da on zapostavi svoje bitne obaveze u užoj i njemu bliskoj sferi, razmećući se time svojim životnim kapitalom, te on tako upropasti svoj život bez potrebe. Povrh svega, dogodi se da se njegovo srce prikloni nekoj od zaraćenih strana, ponesen žarom vijesti o žestini sukoba među njima, pa da onda u svojoj duši ne nalazi protivljenje nepravdi koju počinu ta strana, nego na nju gleda blagonaklono, i na taj način postane njezin saučesnik u nasilju.

A što se tiče odgovora na prethodni upit: Pred svakim se čovjekom – a posebno muslimanom – nalazi jedno bitno pitanje i jedan značajni spor, koji je prioritetniji od sukoba među supersilama oko dominacije nad svijetom. On posjeduje toliki značaj i uticaj da, ako bi razuman čovjek posjedovao kombiniranu moć i svo bogastvo Nijemaca i Engleza, ne bi se dvoumio iskoristiti ih u svrhu ostvarenja te ambicije.

Parnica je to koju je objavilo stotinu hiljada odabranih i izvrsnih i čiji je bajrak ponijelo toliko zvijezda ljudskog roda i njegovih duhovnih upravitelja, da ih se ne može omediti brojem. Oni se pozivaju na hiljade dokumenata od Gospodara svjetova, Njegovih obećanja i ugovora. Neki od njih su ih čak razmotrili i rođenim očima. To je za čovjeka sudbonosna parnica a ona glasi, da će čovjek ili s imanom steći, ili bez njega iz ruku ispusti, jedno vječno golemo carstvo i divna boravišta u edenskim vrtovima, čije je prostranstvo koliko i svijet. Pa onaj ko ne dobije svjedočanstvo imana i ne održi ga na istinski način, nesumnjivo će upropastiti taj spor i izgubiti ga.

Mnogi su u ovo naše doba –zaraženi kugom materijalizma– izgubili ovu parnicu, toliko njih da je jedan od učenih i dalekovidih ljudi uočio i osvjestio se, da samo neznan broj među

svakih četrdeset osoba –u nekom mjestu– spada u one koji su se svojim imanom spasili u smrt-nom času i čiji je život okončan na lijepi način. A što se tiče ostalih, oni su otišli u propast!! Može li nekom od njih, i kad bi mu bila povjere-na sva moć i vlast nad dunjalukom i njegovim bogatstvima, to biti odgovarajuća zamjena za gubitak te velike parnice i nadoknaditi to izgubljeno?

Stoga, mi učenici Nura s punom izvjesnošću znamo da zapostavljanje tih dužnosti koje nam priskrbuju tu značajnu parnicu, i zanemariva-nje misije njezinog predivnog odvjetnika, koji je potkrepljuje s devedeset postotnom argumen-tacijom, te bavljenje umjesto toga nečim beznačaj-nim, nevažnim, ispraznim, kao da će ovaj svijet trajati vječno, nije ništa drugo do znak ograničenosti i pomračenosti uma.

Mi smo potpuno uvjereni i savršeno bezbrižni u ovom uvjerenju, i zato kad bi neko od nas pos-jedovao razum i sposobnost shvaćanja mno-gostruko veću od sadašnje, upotrijebio bi ih u potpunosti u korist onoga što iziskuje vođenje te parnice i ide u prilog njezina dobijanja.

Pa, o moja braćo, koji ste novopridošli u zatvorske patnje! Vi se još niste upoznali s *Poslanicama Nura* onako kako su ih upoznala ranija braća koji su prethodno, zajedno sa mnom,

dospjeli u zatvor. Ja ću vam dopustiti da čujete riječi o kojima za svjedoke uzimam svu tu braću, i hiljade drugih koji su poput njih, a već sam ih izgovorio mnogo puta i dokazao u mnogo prilika.

Poslanice Nura su omogućile da devedeset posto njih dobiju tu parnicu, i one su te koje su rješenje o pobjedi i certifikat i diplomu –a to je istinski, potvrđeni iman– predale u ruke dvadeset hiljada osoba u proteklih dvadeset godina. To i ne čudi, budući da se *Risale-i Nur* izdižu iz duhovne nadnaravnosti Kur'ani-kerima i pojavljuju se na čelu advokata i branilaca te parnice u ovom vremenu. I uprkos proticanja osamnaest godina u kojima su neprijatelji i bezbožni materijalisti ubacivali raznovrsne spletke i pogane zavjere, i još uvijek navode dio činovnika protiv nas, manipulirajući njima u svrhu našeg uklanjanja i da bi nas gurnuli u tamnicu zatvora kao što su uradili i ovaj put, ipak ništa vrijedno spomena nisu uspjeli –a Allahovim dopustom, nikad i neće– nanijeti štete, jer nikad nisu uspjeli protivrječiti čeličnom bedemu *Poslanica Nura* (s izuzetkom dvije ili tri), koje su dostigle masu od stotinu i trideset kompleta.

Stoga, onome ko želi opunomoćiti branitelja u svojoj parnici, dovoljno je da se utvrdi u njima i zagrabi iz obilja njihovog nura.

Pa, braćo, ne bojte se, *Poslanice Nura* neće biti zabranjene, budući da se njihovi važni dijelovi –osim spomenute dvije ili tri poslanice– nalaze u slobodnom opticaju među zastupnicima u Parlamentu i organima državne uprave. Doći će, ako Bog da, i dan kada će i neki sretni činovnici i upravitelji razdjeljivati *Poslanice Nura* među zatvorenicima, onako kako im sada dopremaju hljeb i lijekove, te će zatvore pretvoriti u učilišta upute, odgoja i reforme.

PETA TEMA

U *Vodiču za omladinu* detaljno se navodi:

Mladost će svakako otići i zaći, te neminovno nestati. Jer, kao što će ljeto ustupiti mjesto jeseni i zimi, a nakon dana uslijediti sumrak i noć, na isti će se način i mladost pretvoriti u starost i u umiranje, istom izvjesnošću kao i prethodna činjenica.

Pa ako mladić svoju prolaznu kratkotrajnu mladost utroši na putu dobra i napretka, i u granicama čistoće, čednosti i doslijednosti pravom putu, svi nebeski ukazi mu nagovještaju da će on time osvojiti vječnu mladost, koja je neprolazna. S druge strane, na način kako srdžba u trajanju jedne minute ponekad dovede čovjeka da počini grijeh ubistva, te uslijed toga podnosi kaznu u zatvoru koja traje milionima minuta, tako isto mladalački zanos i ludost, i kratkotrajne naslade – one koje Allah nije dozvolio – uzrokuju bolove koji su brojniji i dublji od samih naslada, a da i ne spominjemo strahovitu kaznu na Ahiretu, mučno kažnjavanje u kaburu, i pored svega toga

podnošenje dubokih trauma proizašlih iz prestanka uživanja, te kažnjavanja na dunjaluku koje slijeduje za počinjavanje grijeha i prijestupa. Izvjesnost postojanja tih patnji u samim užicima posvjedočit će svaki razboriti mladić ličnim iskustvom. Naprimjer:

Nedozvoljena ljubav: u njoj se nalaze patnje koje zagorčavaju kratkotrajno uživanje u njoj, među kojima su patnje ljubomore i zavisti, bol rastanka s voljenom osobom, patnje neuzvraćene ljubavi, zatim mnoge druge neugodnosti koje dovode taj kratkotrajni užitak u poziciju zatrovanog meda.

Pa ako si voljan shvatiti kako loši postupci omladine i njihovo pretjerivanje uzrokuje kod njih bolesti koje ih šalju u bolnice i grobnice; i ako želiš shvatiti kako povodljivost omladine i njihova nepromišljenost uzrokuje da dospiju u zatvore; te ako budeš htio shvatiti kako ih duhovne patnje i duševne more –poput duhovnog vakuma, neuhranjenosti i praznine srca– koje ih pogađaju, dovode na vrata barova i kafana, da, ako budeš htio sve to ispitati, onda se raspitaj u bolnicama, zatvorima, krčmama i mezarjima. Neizostavno ćeš se naslušati jecaja i uzdaha, gorkog plača i grižnje savjesti, glasova zapomaganja i kajanja, koje ispušta –u većini slučajeva– zlosretna mladež zadobivši strahovite

šamare i bolne udarce zbog izlaska izvan okvira onoga što im je Allah, dž. š., dozvolio i odobrio, a potaknuti svojim sklonostima, ogrezlošću i lošim postupcima, te zbog činjenja nedozvoljenih djela, i povoda za pogubnim uživanjem.

Ako se mladić u mladosti bude pridržavao svega što mu je Allah zapovijedio i bude dosljedno slijedio pravi put, On će njegovu mladost učiniti najukusnijom Božijom blagodat i najljepšim darom od Milostivog, jednom ispravnom utabanom stazom za postizanje izvrsnih dobročinstava, te mu, u zamjenu za ovu prolaznu i kratkotrajnu mladost, uzgojiti drugu mladost, svježiu i plodnosnu, te vječno i neprolazno momaštvo na Ahiretu. Tu nam radosnu vijest saopćavaju sve nebeske knjige i sveta pisma, na čelu sa Kur'ani-kerimom u njegovim savršeno jasnim ajeti-kerimima.

Budući da je stvarnost takva i budući da je područje dozvoljenog sasvim dovoljno za ispunjenje potreba ljudskog roda, njegovih užitaka i strasti, a da tek jedna naslada – iz domena nedozvoljenog – svome uživatelju nanosi bol u trajnosti cijele godine zatvorske kazne, a u nekim slučajevima i do deset godina, nužno je, dakle, i to je jedna neminovnost, mladost provoditi u čednosti, neiskvarnosti i dosljednosti

pravome putu, u znak zahvalnosti za tu Božiju
blagodat koju je On podario.

ŠESTA TEMA

Ova tema daje jednu sažetu naznaku, jednog od nekolicine hiljada univerzalnih dokaza, vjerovanja u Allaha. Njezina je razrada, zajedno s odlučnom argumentacijom, iznesena na više mjesta u *Poslanicama Nura*.

U Kastamonu mi je došla grupa srednjoškola-
ca govoreći:

“Upoznaj nas s našim Stvoriteljem, jer naši nastavnici nam nikad ne spominju Allaha!”
Rekao sam im slijedeće: *Svaka od nauka koje vi izučavate ukazuje na Allaha, i govori o Plemenitom Stvoritelju sebi svojstvenim jezikom. Pa vi poslušajte šta kažu nauke, a ne njihovi predavači.*

Primjera radi: Jedna ogromna apoteka gdje su u svakoj bočici vitalni lijekovi i preparati, koji su u njih vagani preciznim vagama i u preciznim omjerima, pokazuju nam da iza toga stoji neki razboriti farmaceut i vrsni hemičar. Isto tako, apoteka Kugle Zemaljske, koja sadrži više od četiri stotine hiljada oblika života –biljnih i

životinjskih vrsta— a svaki od njih je ustvari staklenka preciznih hemijskih preparata i bočica čudesnih živih smjesa, ukazuje, čak i slijepcu, na svoga Mudrog, Uzvišenog apotekara, i daje predstavu o svom Plemenitom i Uzvišenom Tvorcju u srazmjeru sa svojom usavršenošću, uređenošću i veličinom, kao i u domenu njihovih odnosa, analogijom one čaršijske apoteke prema kriterijima medicinske nauke koju izučavate.

Drugi primjer: Na način kako jedna izuzetna i čudesna tvornica koja proizvodi na hiljade raznovrsnih tkanina i živopisnih vrsta platna, od sasvim prostog vlakna, ukazuje da iza toga stoji jedan stručni inženjer i tehnolog, i dovoljno nam govori o njemu, tako isto ovaj pokretni Božanski mehanizam koji nazivamo Kuglom Zemaljskom, i božanska tvornica u kojoj se nalazi na stotine hiljada kapitalnih pogona, a u svakom od njih na stotine hiljada dobro isplaniranih proizvodnih linija, sasvim nam dovoljno i bez ikakve sumnje kazuje o svome graditelju i vlasniku, prema kriterijima mehaničkih znanosti koje vi izučavate. Sve nam ovo daje vjernu predstavu o tom božanskom proizvodnom sistemu i njegovoj veličini i savršenosti, u usporedbi sa spomenutom tvornicom izgrađenom ljudskom rukom.

Treći primjer: Jedna radnja, ili magacin životnih potrepština i namirnica, ili ogromno skladište

prehrambenih proizvoda i sirovina, u kojem je pohranjen sa svih strana hiljadu i jedan prehrambeni artikl, i svaki razvrstan i raspoređen na određno mjesto, pokazuje nam da on ima svoga vlasnika i upravitelja; na isti način nam i ovaj terminal Milosti božanske, koji u jednoj godini prevaljuje razdaljinu dvadeset i četiri hiljade godina, prema precizno utvrđenom sistemu, i u sebi zbrinjava stotine hiljada raznolikih stvorenja od kojih je svako ovisno o određenoj vrsti namirnica; i koje prolazi kroz četiri sezone, tako da u proljeće donosi kao jedan vagon natovaren hiljadama vrsta namirnica; dovozi ga jadnim stvorenjima iscrpljenim od zime. To je ta Kugla Zemaljska, ta putnička lađa koja prevozi hiljade vrsta robe, pomagala i očuvane hrane. Taj, dakle nebeski, Gospodarev distributivni centar i magacin nam –po standardima ekonomskih i komercijalnih znanosti koje vi izučavate ili ćete izučavati– u srazmjeru svoje veličine i savršenosti u odnosu na ono skladište što ga je izgradio čovjek, ukazuje na Vlasnika, Posjednika i Raspolaatelja Zemaljske Kugle; te nam daje podatke o Njemu i čini nam ga bliskim i dragim.

Četvrti primjer: Kad bi jedna moćna armija koja pod svojom zastavom okuplja četiri stotine hiljada rodova i naroda, i u kojoj svaki od tih naroda ima osoben način ishrane, specifičnu vrstu naoružanja, karakterističnu nošnju, kao i sebi

svojestven stil obuke i sistem komandi, te zaseban radni period i trajanje dopusta, imala zapovjednika koji je snabdijeva tom raznovrsnom hranom, specijalnom vrstom naoružanja i različitim uniformama, bez zaborava i zabune u bilo čemu od toga, i bez pomatnje, bio bi to onda nesumnjivo jedan čudotvorni zapovjednik. I kao što nam ta čudesna armija –rasuđujući po zdravom razumu– ukazuje na svog čudotvornog zapovjednika, i čini da ga zavorimo s puno uvažavanja i divljenja, to isto čini i ova naša zemaljska vojna baza, koja u proljeće –svaki put– regrutira jednu armiju Slavnog i Veličanstvenog Gospodara, ustrojenu od četiri stotine hiljada biljnih rodova i životinjskih naroda, svakome od njih priskrbujući svojestvenu uniformu, ishranu, logistiku, obuku i vrijeme oslobađanja od dužnosti, pod komandom Jednog i Jedinog, Moćnog Veličanstvenog Zapovjednika, ne izostavivši nikoga, bez zabune i nedoumice, sve u krajnjem savršenstvu, redu i disciplini. Ova široka, nepregledna baza proljeća koja se rasprostire zemaljskom površinom ukazuje –ljudima od razbora i vizije– na Vladara Zemlje –prema zakonima vojnih znanosti– i njezinog Gospodara i Upravitelja, njezinog neprikosnovenog i najveličanstvenijeg Zapovjednika, i daje im predstavu o Njemu u onolikoj mjeri u kojoj je savršena ova veličanstvena baza; te o Njegovoj

veličini, dakle, istom onom analogijom kao kod spomenute vojne baze. Osim toga, ona Njega, Slavljjen je On, njima čini dragim, i u njima pobuđuje osjećaj zahvalnosti, svetosti i slave.

Peti primjer: Zamisli milione električnih svjetiljki koje se kreću čudesnim velegradom a da ne oslabi njihov intenzitet napajanja, niti se ugase. Ne bi li, uz divljenje i uvažavanje, shvatio da iza toga stoji jedan izuzetni inženjer i genijalan električar koji je osmislio postrojenje električne centrale i te svjetiljke? Jedan dio svjetiljki zvijezda što su obješene o plafonu zemaljske palače, koje su hiljadama puta veće i od same Zemaljske kugle –prema saznanjima iz astronomije– kreću se brzinom sedamdeset puta većom od topovskog zrna, bez ikakvog poremećaja u njihovoj usklađenosti, i bez međusobnog sudaranja, i bez gašenja, i bez iscrpljivanja njihovog pogonskog goriva, kako to izučavate u kozmografijskom štitu. Te svjetiljke svjetlosnim kažiprstom upiru u pravcu neograničene moći njihovog Tvorca. Primjera radi, naše Sunce: ono je milion puta veće od naše planete Zemlje, i starije od nje milion godina; ono je tek jedna trajna svjetiljka, i dugoročno ognjište u ugostilištu Milostivog Domaćina. Da bi se održalo njegovo izgaranje, rasplamsalost i užarenost, svakodnevno je potrebno onoliko goriva koliko zapremaju sva zemaljska mora, i

uglja koliko su njezini planinski masivi, i drveta hiljadu puta više od ukupne zapremine Zemlje. Međutim, ono što raspaljuje njegov plamen – i plamen svih ostalih zvijezda – bez ikakvog goriva, uglja, maziva, i bez gašenja, i pokreće ih astronomskom brzinom, bez sukoba, jest jedna neiscrpna snaga i moć koja nema granica. Ovaj, dakle, prostrani svemir i sve njegove blještave svjetiljke i tinjajući kandilji jasno, i prema zakonitostima nauke o elektricitetu koju ste izučili ili ćete je izučavati, ukazuju na Suverena ovoga grandioznog sajmišta i velikog ceremonijala, i govori nam o svome genijalnom Iluminatoru i Planeru, veličanstvenom Graditelju, sve uz svjedočanstvo ovih svjetlucavih zvijezda. Ujedno im Ga čini dragim, hvaljenim, slavjenim i obožavanim, pa ih dovodi i do toga da Njemu, Slavljenu je On, dobrovoljno čine ibadet.

Šesti primjer: Ako bi postojala knjiga kojoj bi u svakom redu teksta bila minijaturnim rukopisom napisana druga knjiga, a u svakoj pojedinoj riječi sadržana kur'anska sura, i svaka od tema bila duboko poučna i svrhovita, i svaka od njih upotpunjavala sve ostale, to bi remek djelo nesumnjivo isticalo izuzetnu sposobnost svoga autora i njegov spisateljski potencijal. Odnosno, ta bi knjiga u savršenom svjetlu predstavila svoga pisca i urednika, i istaknula njegovu usavršenost i sposobnost, te potaknula divljenje i

poštovanje kod čitalaca, kojima ne bi preostalo ništa drugo nego da u znak odobravanja i divljenja uzvikuju: “Tebarekallah!”... “Subhanallah!”... “Maša-Allah!”... Na isti način sačinjena je ova kapitalna knjiga svemira, na čijoj je jednoj stranici –tj. zemaljskoj površini– i na jednom tabaku –tj. u proljeće– upisano tri stotine hiljada vrsta različitih djela, a to su zbirke životinjskih vrsta i biljnih rodova, od kojih svako predstavlja zasebnu knjigu. Sve to je ispisano istovremeno, i međusobno isprepleteno, ali bez zabune, ili pogreške, ili propusta; u krajnjoj usklađenosti i usavršenosti. Štaviše, u svakoj pojedinoj riječi –poput stabljike– sadržana je u cjelokupnosti jedna veličanstvena poema, a u svakoj tačkici –poput sjemenke– nalazi se sinopsis cijele knjige. Ovo je sasvim očigledno i stvarno pred nama, i ukazuje nam s punom vjernošću na plodno pero koje sve to ispisuje. Na vama je da sebi stvorite predstavu o mjeri u kojoj kapitalno djelo svemira, u čijoj su svakoj riječi sadržani neiscrpní smislovi i mnogobrojna značenja, i ovaj otjelovljeni Kur’ani-kerim –to jeste svijet– ukazuje na svog Autora, Slavljén je On, i veličanstvenog Pisca, slijedeći analogiju knjige iz gornjeg primjera, i rukovodeći se prirodnim znanostima i vještinom čitanja i pisanja kojima se vi bavite, te primjenjujući ih u višoj proporciji i u široj perspektivi na prostranstva svemira.

Time ćete moći shvatiti način na koji stičemo predstavu o Velikom Stvoritelju iz izjave “Allahu ekber”; i o njegovoj svetosti iz izjave “Subhanallah”, te stičemo ljubav prema Njemu kroz izraz zahvale “El hamdu lillah”.

I, tako, prema istom principu kao i u prethodnima, svaka od ostalih brojnih naučnih disciplina, ukazuje na veličanstvenog Stvoritelja svemira, i daje nam predstavu o Njemu kroz Njegova lijepa imena, i prezentira nam ih kroz Njegove uzvišene atribute i savršenstva. To je zasluža njihovog raspolaganja obuhvatnim metodama, specijaliziranim kriterijima, izoštranim i zornim opažanjem, i pogledima ispunjenim smislom.

Rekoh, dakle, tim mladim učenicima: svrha ponovljenog navođenja u Kur’ani-kerimu izraza

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

“Stvaranje nebesa i Zemlje”(6/1) i

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

“Gospodar nebesa i Zemlje”(13/16), jest u ukazivanju na spomenutu činjenicu, i u stavljanju do znanja toga raskošnoga dokaza Jednoće Božega, te da bi nas se upoznalo s našim Stvoriteljem, Slavljen je On. Oni rekoše: “Neizmjerena hvala našem Gospodaru i Stvoritelju, na ovoj lekciji

koja je sušta nebeska istina, i neka te Allah nagradi najljepšom nagradom i zadovoljstvom tobom.”

Rekoh: *čovjek je živi stroj, podložan je hiljadama vrsta bola, i naslađuje se hiljadama vrsta užitaka, i mada je ionako krajnje nesposoban, ima i neograničen broj neprijatelja, bilo materijalne ili metafizičke prirode. I mada je do u krajnost siromašan, posjeduje neodrediv broj duhovnih i vanjskih prohtjeva, te je on zbilja jedno jadro stvorenje, svakodnevno izloženo patnjama zbog udaraca nestanka i rastanka. I uprkos svemu tome, svojom pripadnošću –putem imana i robovanja– Veličanstvenome Suverenu, on nalazi nepopustljiv oslonac i ogromnu potporu gdje se sklanja od nasrtaja svih neprijatelja, a također i bazu u kojoj se napaja radi udovoljenja svojim potrebama, zahtjevima i ambicijama. Pa na način kako se svako ponosi ugledom gospodara kojem služi, i stiče osjećaj važnosti zbog položaja koji uživa kod njega, tako isto čini i pripadništvo čovjekovo, putem imana, Moćnome Vladaru čija je moć beskrajna, Milostivom Suverenu čija je milost sveobuhvatna, te ulazak u sferu robovanja Njemu kroz poslušnost i zahvalnost, koje okončavanje i smrt izmjenjuje iz vječnog nestanka u svojevrsnu otpremnicu i dokument i dozvolu za ulazak u svijet vječnosti. Vama prepuštam da odredite koliku taj čovjek slast nalazi u služenju kod svoga*

Gospodara, i osjeća se počašćenim zbog imana koji nalazi u svom srcu, te usrećenim svjetlošću islama, i ponosnim na svoga Moćnog, Milostivog Gospodara, iskazujući Mu zahvalnost na blagodatima imana i islama.

To što rekoh svojoj braći učenicima, jednako kažem i zatvorenicima: *onaj ko upozna Allaha i bude Mu poslušan, sretnik je, pa makar se nalazio i u tamnici zatočeništva; a onaj ko Ga zanemari i zaboravi, nesretnik je pa makar se nalazio u raskošnim palačama.* Neki je čovjek kojemu bijaše učinjena nepravda, uspinjući se na podijum svoga gubilišta, radostan i uzdignutog čela, poviknuo u lice nasilnika govoreći: *“Ja ne odlazim i ne nestajem; nego se oslobađam dunjalučkog zatočeništva i krećem u pravcu vječitog blagostanja. A vidim da ste vi osuđeni na vječno pogubljenje, jer smrt smatrate odlaskom i nestankom. Ja, sam vam se, dakle, već osvetio.”* Nakon toga, razdraganih očiju i ponavljajući *“La ilahe illallah”*, izdahnuo je.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

“Slavljen neka si Ti, mi ne znamo ništa, samo ono čemu si nas Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri.”(2/32)

SEDMA TEMA

(Plod sazrio jednog petka iz dana zatvora Denizli)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ

مَا خَلَقْتُمْ وَلَا بَعَثْتُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ

فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ

مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

A smak svijeta će u tren oka doći, ili još skorije. (16/77)

Stvoriti vas i sve oživjeti isto je kao i (stvoriti i oživjeti) jednu osobu. (31/28)

Pa pogledaj tragove Allahove milosti – kako On oživi zemlju nakon njezina mrtvila. On će, uistinu, i mrtve Oživjeti, On sve može. (30/50)

Nakon što sam grupi srednjoškolaca, koji su mi u Kastamonu došli s pitanjem "*Upoznaj nas s našim Stvoriteljem*" (kao što je već spomenuto u *Šestoj temi*), održao predavanje jezikom nauka koje izučavaju u školi, neki od zatvorenika koji su uspjeli sa mnom uspostaviti kontakt u zatvoru *Denizli*, čitavši o tome, našli su smirenje u vjeri i savršenom uvjerenju, što ih je dovelo do toga da osjete čežnju za Ahiretom. Počeli su me pitati: "*Pouči nas sveukupnom znanju o Ahiretu, tako da nas poslije ne mogu zavesti naši nefsovi i šejtani ovog doba, pa da opet budemo bačeni u zatvor poput ovoga!*" Na zahtjev spomenutih srednjoškolaca, i ukazujući pomoć Učenicima *Nura* u zatvoru *Denizli*, te ugađajući silnoj želji onih koji su pročitali *Šestu temu*, smatrao sam svojom obavezom da u sažetku objasnim bitni i temeljni imanski šart: vjerovanje u Ahiret. Sažimljući, dakle, navode iz *Poslanica Nura*, kažem:

Kako smo u *Šestoj temi* od Zemlje i nebesa zahtijevali odgovore na pitanja o našem Stvoritelju, Slavljjen je On i Uzvišen, pa su nam ih oni dali na jeziku savremenih znanosti, čime su nam, ujedno, dali predstavu o našem Milostivom Stvoritelju, jasnu kao sunce, tako ćemo isto tražiti odgovore na pitanja o Ahiretu, prije svega od našeg Gospodara, kojeg smo upoznali s punom pouzdanošću; zatim od našeg

najvišeg Poslanika, s. a. v. s., zatim iz našeg Kur'ani-kerima, te od ostalih vjerovjesnika, a. s., i iz knjiga časnih; nakon toga od meleka, pa cijelog univerzuma.

Dakle, evo nas da najprije Allaha, Slavljen je On i Uzvišen, pitamo o Ahiretu, a On nam se –Velik je i Uzvišen– obraća svim Svojim zapovijedima, Svojim časnim poslanicima, Svojim Lijepim imenima i uzvišenim Atributima, i saopćava: “*Da, u postojanje Ahireta nema sumnje, i vi ćete biti dovedeni tamo.*” Budući da je *Riječ deseta* kroz dvanaest nepobitnih i kristalno jasnih činjenica dokazala postojanje Ahireta i pojasnila ga uz argumentaciju dijela Lijepih imena, ovdje ćemo onda u jednoj sažetoj formi ukazati na tu argumentaciju, smatrajući da je to objašnjenje za sada dovoljno.

Tačno! Ne postoji moćan vladar a da ne raspolaže nagradom za lojalne i kaznom za prijestupnike; slijedi da Vječni Suveren, Koji je Vrhovni i Apsolutni Gospodar, mora posjedovati nagradu za one koji Mu pripadaju svojim imanom i revnosni su u slijedenju Njegovih zapovijedi, a također i kaznu za one koji su porekli Njegovu veličinu i ugled svojim nevjerništvom i neposluhom. Neizbježno je i da će Njegova nagrada odgovarati Njegovoj milosti i ljepoti, a kazna biti primjerena Njegovom autoritetu i

veličini. Na ovaj način nam lijepa imena “*Vladar i Mjerodavni sudac*” i “*Gospodar svjetova*” odgovaraju na pitanje o Ahiretu.

Zatim, s bjelodanom jasnoćom opažamo da postoji na površini ove Zemlje sveopća milost, sveobuhvatna i obilna nježnost i plemenitost. Pa tako, čim nastupi rascvjetalo proljeće, vidiš kako milost uljepšava plodna stabla i bilje, i odijeva ih u svježje i zelene odore kao da su džennetske hurije oborenih pogleda, i u ruke im predaje raznovrsne plodove, te nas njima poslužuje, govoreći: “*Bujrum, jedite i naslađujte se voćem..!*” Vidiš tu milost i kako nas rukama ubojitog insekta poslužuje bistrim i blagotvornim medom! I kako nas odijeva u mehku svilu koju snuje insekt bez ruku! I kako u jednoj pregršti zrnevlja i sjemenja pohranjuje hiljade tona hrane, tako ih pretvarajući u naše zalihe! Onaj, dakle, ko posjeduje tu sveopću milost, sveobuhvatnu saosjećajnost i obilnu plemenitost, bez sumnje, neće ukinuti i u nepostojanje baciti Svoje vjerne robove koje voli, koje je On odgojio i ukazao im Svoju milost i počast s tolikom mjerom nježnosti, saosjećajnosti i brižljivosti; nego će okončati njihovu misiju na dunjaluku da bi ih uveo u prostornosti još obuhvatnije i savršenije milosti.

Ovim nam Allahovo lijepo ime “*Milostivi*” i “*Plemeniti*” daju odgovor na naše pitanje o

Ahiretu, time nam saopćivši: “*Džennet je jedna stvarnost.*”

Osim toga, vidimo i da funkcije svih stvorenja bivaju oblikovane prema osmišljenom i pravilno raspoređenom sistemu, koji je precizan i istančan do mjere koja je nezamisliva za čovjeka. Vidiš, tako, Bespočetnu Mudrost koja je čovjeku podarila sposobnost pamćenja – u zapremeni makova zrna – u kojoj su pohranjeni podaci iz njegove biografije i bezbrojni događaji koji su ga zadesili, te je ona poput jedne minijature arhive, smještene u kutku njegovog mozga, kao trajni podsjetnik na Dan obračuna, dan kada će sve njezine djelovodne stranice biti podastrijete kao dokaz.

I vidiš kako jedna savršena ravnoteža postavlja svaki pojedinačni organ živog bića na odgovarajuće mjesto – od sićušnog mikroba do ogromnog nosoroga, od nejake pčele do strašnog orla, i od jednog nježnog pupoljka do cijelog proljeća ogrnutog milionima cvjetova – te ga sklapa visokim nivoom usklađenosti i proporcionalnosti. Vidiš je kako svemu daje kvalitet koordiniranosti u kojoj nema suvišnosti, i pravilnost u kojoj nalaziš suštu originalnost, a sve to, opet, u sastavu raskošne ljepote i izrazite dopadljivosti, te svako stvorenje postaje uzorkom i opredmećenjem originalnosti i

vrhunskog majstorstva. Uz to, svakom živom biću ona dodjeljuje pravo na život i olakšava mu puteve za opstanak, ujedno mu ističući mjerila savršene pravednosti, prema kojoj za svako učinjeno dobročinstvo slijedi odgovarajuća nagrada, a za počinjeno nedjelo – primjerena kazna. Istovremeno, svoju svemoć i beskonačnu pravednost pokazuje tako što još od vremena Adema, a. s., spušta razarajuću kaznu na nasrtljivce i nasilnike. Dakle, kao što se sunce ne može pojaviti bez pojave dana, tako se ni ta bespočetna mudrost i božanska pravednost ne mogu u potpunosti ostvariti bez jednog drugog, vječnog života. One ni u kojemu slučaju ne mogu tolerirati niti pristati na jedan svršetak u kojem nema ni pravednosti, ni mudrosti, niti ostvarenja prava na smrt, dakle, iza koje ne bi bilo proživljenja, i u kojoj bi okorjeli nasilnici bili izjednačeni s jadnicima kojima je nanesena nepravda. Neizbježno je, znači, da iza nje postoji drugi, vječni život radi istinskog ispunjenja mudrosti i pravednosti.

Ovaj nam kategorični odgovor daju Allahova lijepa imena “*Mudri*”, “*Razboriti*”, “*Pravični*” i “*Pravedni*” na naš upit o Ahiretu.

Nakon toga, vidimo i da se svakom živom biću podmiruju potrebe što ono samo nije sposobno postići, i biva udovoljeno njegovim

zahtjevima – u izvjesnom obliku dove – bilo to jezikom nužnih potreba, ili jezikom njegovih prirodnih sklonosti, te mu oni budu ispunjeni u najpogodnije i najprikladnije vrijeme, rukom Milostivog, Čija je milost nepregledna, Koji čuje apsolutno sve, Blagog, Čija je dobrodušnost sveobuhvatna. Također, bude udovoljeno i većini neobaveznih dova koje upućuju ljudi, a posebno odabrani, prije svega vjerovjesnici, a. s., čije ispunjenje u većini slučajeva bude nadnaravne prirode. To, dakle udovoljavanje dovama, nas dovodi u uvjerenje da negdje iza zastora postoji Onaj Koji čuje i odgovara. *On sluša uzdahe svakog nevoljnika i jecaje svakog bolesnika, i osluškuje dovu svakoga ko ima neku potrebu. On opaža i najsitniju potrebu najsicušnijeg stvorenja; čuje najtiši jecaj najslabijeg bića, te ga obaspe nježnošću i pruži mu konkretnu pomoć, i time ga zadovolji.* Iz ovoga slijedi da dova za ahiretsko blaženstvo, trajni ostanak i vječnost – što je najprioritetnija i najubuhvatnija dova, koja se proteže na cijeli svemir i ima doticaj sa svim Lijepim imenima i Uzvišenim atributima, ova dova, koju upućuje najbolje stvorenje – čovjek – i pridodaje je ostalim dovama najsavršenijeg i Allahu najdražeg roba Božijega, a to je Poslanik najviši, s. a. v. s., čelnik svih vjerovjesnika, a. s., koji su, opet, sunca čovječanstva i njegovi predvodnici, i koji povikuju “Amin!, Amin!” na tu

njegovu dovu, a to isto u svojim salavatima na njega svakodnevno i bar nekoliko puta čini i svaki vjernik pripadnik njegovog Ummeta, pa i sva ostala stvorenja uzimaju učešća u toj dovi, kao da govore: “*Primi, Gospodaru naš, ovu dovu, mi kod tebe tražimo posredništvo i predajemo ti se skrušeno, poput njega*”. Jedna, dakle ovako univerzalna dova za vječnost i trajnu sreću, upućena od strane jednog ovako dragog Poslanika, s. a. v. s., i pod ovakvim okolnostima, apsolutno i bez sumnje neće biti odbačena, i sama po sebi je dovoljno opravdanje i valjani razlog, pored nebrojenih ostalih razloga, za stvaranje vječnog Dženneta i Ahireta. Uz to, njegovo izumijevanje je za Njegovu, Slavljén je On, moć jednako lahko i jednostavno kao i izumijevanje i stvaranje proljeća.

Tako nam Lijepa imena “*Onaj Koji udovoljava dovama*”, “*Koji sve čuje*” i “*Milostivi*” odgovaraju na naše pitanje o Ahiretu.

Nadalje, i smjenjivanje godišnjih doba u kojima se širom Zemlje odigravaju pojave umiranja i scene oživljavanja jasno –na način kako dan ukazuje na sunce– dokazuje da negdje iza tog zastora ima jedan Gospodar, Koji, krajnjom sistematičnošću i lahkoćom, upravlja ovom ogromnom Zemljom kao da se radi o upravi nad jednom malom baščom, ili čak jednim jedinim

drvetom. On uređuje i ukrašava prekrasno proljeće lahkoćom i umjerenošću kojom uredi i ukrasi i jedan jedini pupoljak, te na stranici zemaljske plohe ispisuje tri stotine hiljada biljnih i životinjskih skupina, koje su poput tri stotine hiljada svezaka izloženih kao uzorci proživljenja i primjere ahiretskog okupljanja. Ovaj, dakle, Moćni Gospodar, Koji ispisuje sve te međusobno povezane uzorke bez ikakve zabune ili nejasnoće, bez zaborava ili pogreške, i sa savršenom stručnošću i skladnošću, i s dubokim smislovima, uprkos njihovog međusobnog miješanja, sličnosti i istovjetnosti, demonstrira u srazmjeru veličine Svoje grandioznosti, jednu djelotvornu, milostivu i mudru moć. On, Slavljen je On, cijelo postojanje obuhvaća tom milošću i mudrošću, te čovjeku podaruje uzvišen položaj i potčinjava mu nepregledni svemir, učinivši mu ga boravištem i kolijevkom; zatim ga postavlja za Svoga namjesnika na Zemlji i povjerava mu najviši emanet koji se ni nebesa ni zemlja ni planine nisu usudili prihvatiti; te mu daje prednost nad ostalim stvorenjima, i ukazuje mu počast Svojim božanskim Govorom, Nebeskim obraćanjem i bliskošću s njim; a pored toga je Sebi uzeo u obavezu i tom čovjeku dao obećanje – u svim objavama – da će njega učiniti vječnim u neprolaznom blagostanju i ahiretskoj besmrtnosti. Nema, dakle, nedoumice oko toga da će On

njemu otvoriti vrata trajnog blagostanja, i da će se ahiretsko okupljanje i proživljenje svakako dogoditi, a to za Njega predstavlja čin neznatniji od zbivanje samog proljeća.

Ovim nam Allahova lijepa imena “*Onaj Koji daje život*”, “*Koji dosuđuje smrt*”, “*Živi*”, “*Opstojni*”, “*Moćni*” i “*Alim*” odgovaraju na naše pitanje o Ahiretu.

Uistinu, božanska Moć koja svakog proljeća iz korijena vraća život svim stablima i zelenilu, i iznalazi među životinjama i biljem primjere tri stotine hiljada načina proživljenja i okupljanja; ustvari, čak i donosi po hiljadu modela okupljanja i proživljavanja i po hiljadu dokaza o tome tokom proljeća u svakom od dva milenija*, ako bi se sabralo po hiljadu godina koje su proživjeli ummet Muhammeda i Musaa, a. s.. Da li je, onda, moguće smatrati nezamislivim da ta Apsolutna Moć izvrši tjelesno proživljenje i okupljanje na Ahiretu? Ne bi li ta nevjerica ustvari predstavljala jedno potpuno sljepilo i bezumlje?

Osim toga, stotinu i dvadeset četiri hiljade vjerovjesnika iz roda Adema, a. s., složno su najavili dolazak neprolaznoga blagostanja i ahiretske vječnosti, oslanjajući se na hiljade

* Svako proljeće koje nastupi u poziciji je proživljenja u odnosu na prethodno proljeće, čiji se kijamet ranije desio i život okončao. (Autor)

obećanja i zavjeta koje je Allah, Slavljen je On i Uzvišen, Sebi stavio u obavezu. Oni su svoju iskrenost u tome dokazali mu'džizama čudesnim. Neograničeni broj dobrih evlija tu istu činjenicu potvrđuju svojim otkrovenjima i duhovnim iskustvima. Nedvojbena je, onda, ta činjenica i očigledna i jasna kao sunce usred bijela dana, i ko u nju posumnja, odrekao se svoje pameti.

Jer, stručno mišljenje jednog ili dvojice eksperata u nekoj nauci ili struci, u domenu njihove specijalizacije obara i izvan razmatranja stavlja mišljenja hiljade laika koji se u tome ne slažu s njima, pa čak i kad bi ti amateri i sami bili eksperti u nekoj drugoj naučnoj oblasti. Tako se i izjavi dvojice izravnih očevidaca u nekom pitanju daje prednost nad tvrdnjama hiljada onih koji poriču i odbijaju na temelju prepričavanja, kao što je u slučaju viđenja mladog mjeseca kojim započinje ramazan, ili tvrdnje da negdje na zemlji postoje plantaže kokosova oraha koji je oblika konzerve mlijeka. To je iz razloga što onaj ko iznosi tu tvrdnju pobjeđuje samim činom ukazivanja na dotično mjesto, ili izlaganjem jednog takvog primjerka oraha; dok bi poricatelj svoju tvrdnju mogao dokazati samo kad bi istražio cijeli svijet uzduž i poprijeko i raspitao se na svakom mjestu. Na isti način i onaj ko potvrđuje postojanje Dženneta i vječnog

boravišta u blagostanju, to dokazuje i stiče prvenstvo samim isticanjem jednog od tragova koji ukazuju na Džennet, ili jednog od njegovih nagovještaja, ili tek kontura na temelju otkrovenja, dok onaj koji ga poriče, svoje poricanje ne može utemeljiti –koliko god nastojao– ni na čemu, osim ako bi se lično osvjedočio i drugima dokazao da nigdje u univerzumu, ni u kojem vremenu od bespočetnosti do beskonačnosti, Džennet nije i neće postojati. Iz razloga ove svrhovitosti, učenjaci i istraživači su usvojili jedno temeljno pravilo, koje glasi: “nemoguće je utemeljiti negaciju nečega čije mjesto nije određeno –kao što su imanske činjenice koje obuhvaćaju cijeli svemir– osim ako to nešto nije samo po sebi apsurdno.”

Na osnovu ove nepobitne činjenice, potrebno je u imanskim pitanjima poput ovoga ne pridavati važnost eventualnom poricanju i protivljenju čak i nekolicine hiljada filozofa, te ujedno ne imati bilo kakve nedoumice niti primisli oko nečega što nas je obavijestio jedan iskreni izvjestilac. Koliko li je, onda, bezumlje onoga ko se ukalja sumnjom –bilo koje vrste– u temeljnim pitanjima imana, ne osnovu poricanja tek nekolicine filozofa materijalista kojima su umovi iscurili na oči, pa ne vide ništa osim gole materije, čak su im i srca umrla pa nemaju osjećaja za duhovnost, dok, s druge strane, oko

tih temeljnih pitanja jedinstven stav ima stotinu i dvadeset hiljada vjerodostojnih eksperata iz reda vjerovjesnika, koji ih potvrđuju, kao i nebrojeno drugih stručnjaka, ljudi od istine iz reda evlija i učenih istražitelja.

Zatim, uočavamo, bilo u nama samima ili u stvarima oko nas, jednu sveopću milost, sveobuhvatnu mudrost, trajnu brižljivost, čija se svjetlost širi poput dana, kao što također uočavamo veličanstvene tragove Gospodarenja i prodorna svjetla pravednosti, i manifestaciju veličanstvenih i visokocijenjenih procesa. Čak uočavamo i mudrost koja jednom stablu prirađa onoliko svrhovitosti koliko su brojni njegovi pupoljci i plodovi; i milost koja je svakom čovjeku učinila onoliko dobročinstava koliki je broj njegovih osjetila, sposobnosti i mehanizama, a vidimo i pravednost punu dostojnosti koja svojim kaznenim bičem uništava neposlušne narode poput Nuhovog, Hudovog, Salihovog, a. s., te naroda Ada, Semuda i faraona. Ona ujedno posjeduje i brižljivost kojom štiti prava najsićušnjega i najkrhkijega stvorenja. Slijedeći ajeti-kerim čudesnom konciznošću rasvjetljava veličinu te veličanstvene božanske moći i njezinu apsolutnu dostojnost:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ
ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ

“I jedan od dokaza Njegovih je i to što nebo i Zemlja postoje voljom Njegovom. Zatim to što ćete, čim vas On samo jednom iz zemlje pozove, brzo ustati.” (30/25)

Naime, on pojašnjava da se nebesa i Zemlja pokoravaju božanskoj zapovijedi, poput mirujuće stacionirane vojske u dva vojna logora: pa kako se i oni, na poziv svoga zapovjednika i uz zvuk trube, u trku kreću da zauzmu položaje i prime naoružanje, tako je i sa nebesima i Zemljom koji su poput dva Allahova logora, i čim mrtvi koji miruju u njima budu na znak Israfilove, a. s., trube pozvani, vidječeš ih kako žurno izlaze iz kabura, navlačeći tijela kao uniforme. Ovu veličinu i pokornost čak posmatramo svakog proljeća, dok se okuplja što god postoji na ovozemaljskom logoru na znak trube meleka grmljavine. Na temelju, dakle, prethodnog istraživanja, neizbježno je da će ta milost, i mudrost, i providnost, i pravednost, i božanska suverenost svoju konačnu dimenzionalnost i cilj ostvariti u jednom drugom domenu, odnosno, one proživljenje iziskuju kao jednu nužnost, kao što je to utvrđeno u *Riječi desetoj*. Jer, nema sumnje u dolazak Ahireta, ustvari njegov

nedolazak je jedna apsurdna i potpuno nemoguća stvar, pošto bi njegovo odsustvovanje značilo da se milost, koja je krajnja ljepota, pretvori u okrutnost, što bi bila ekstremna nakaznost, i značilo bi da se savršena mudrost pretvori u nesavršenost, ispraznost i krajnji besmisao i neumjerenost; značilo bi i da se brižljivost, koja je sušta ljepota i prefinjenost, izvrati u izdajništvo i ponižavanje, u krajnjoj mjeri ružnoće i gorčine; i značio bi da se pravednost, koja je sušta objektivnost i poštenje, promijeni u najokorjeliju i najnepošteniju tiraniju. Osim toga, nedolazak Ahireta bi ujedno značio i pad autoriteta visokodostojnog vječnog suverenstva, i kolaps njegove raskoši i moći, te optužbu protiv savršenstva božanske moći, za nesposobnost i manjkavost.

Sve ovo je, zasigurno, nemoguće i neistinito, i razum bilo kojeg čovjeka ga ne može prihvatiti, ustvari, samo po sebi je apsurdno i izvan domena mogućeg. Jer svako ko je svjestan, zna da je Allah, Slavljen je On, stvorio čovjeka u najljepšem obličju, i dao mu najljepši odgoj i najbrižljivije ga hrani, i opremio ga je uređajima i organima – poput razuma i srca – kojima on saznanje o vječnom blagostanju i njima se rukovodi u tom pravcu, a također i uviđa kolika bi, nakon toga, nepravda i okrutnost bila kad bi sudbina ovoga uvaženog čovjeka bila da zauvijek

nestane. Ujedno i shvaća koliko bi daleko od mudrosti bilo da nema proživljenja, što bi sve te uređaje i talente – koji posjeduju na hiljade svrha i koristi – učinilo beskorisnim i bezvrijednim, imajući u vidu da je On, Slavljen je On, samo u ljudski mozak pohranio stotine funkcija i mudrosti... Isto tako, shvaća i koliko je očigledna nesposobnost i potpuno neznanje onih koji u cijelosti poriču veličinu te božanske vlasti i božansko savršenstvo time što ne vjeruju u Njegovo ispunjenje hiljada obećanja i zavjeta koje je dao! Allah je visoko iznad toga. Istu ovu analogiju možeš primijeniti i na Njegova svojstva brižljivosti i pravednosti.

Ovako nam Allahova lijepa imena “*Milostivi*”, “*Mudri*”, “*Pravedni*”, “*Plemeniti*” i “*Sudac*” kroz spomenutu činjenicu odgovaraju na naše pitanje koje smo postavili o Ahiretu, te nam ga otkrivaju dokazima u kojima nema nedoumice, nego su jasni i razgovijetni kao sunce.

Pored toga, uočavamo i da postoji jedna impresivna i sveobuhvatna memorija, vidljiva golim okom, koja upravlja svakim živim bićem, i kontrolira sve stvoreno, pohranjuje mnogobrojne scene, bilježi njihova djela i prirodne funkcije, upisuje njihove tespihe koje čine – jezikom svoga stanja – u slavu Lijepih imena. Ispisuje ih

na idealnim pločama, u njihovim sjemenkama i jezgrima, njihovoj sposobnosti pamćenja –koja je, jedan minijaturni model Levhi-mahfuza– a posebno u ljudskoj memoriji, koja je kao ogromna biblioteka u malom, postavljena u njegovom mozgu. Bilježi ih i u drugim ogledalima i prizmama, materijalnim i apstraktnim. I čim nastupi proljeće –taj otjelovljeni pupoljak božanske moći– ta nam memorija istakne svoje tajnovite zabilješke u evidentnoj i jasno vidljivoj formi. U tom džinovskom pupoljku nam izlaže suštinu proživljenja koju sadržava ajeti-kerim:

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ

“I kad se listovi razdijele” (81/10) i objavljuje je jezicima milijardi uzoraka i dokaza, te nam s pouzdanošću potvrđuje da sve stvari, živa bića –a posebno čovjek– stvorene su, ne da bi nestale u nepovrat, niti da bi iščeznule u nepostojanje, niti da bi bile uklonjene u ništavilo –naročito čovjek– nego su stvorene da bi svojom veličinom napredovale u beskonačnost, i svojim prečišćavanjem ušle u svijet vječnog življenja, te da bi svojom urođenom sposobnošću dospjele do nebeskog položaja koji ih očekuje u kući vječnosti.

Da, svako stablo i korijen, svaka od nebrojenih biljnih sjemenki i jezgara koje su uginule u

vrijeme jesenjeg kijameta, čim nastupi proljetno proživljenje, započne učiti ajeti-kerim

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ

“*I kad se listovi razdijele*”(81/10) na svome vlastitom jeziku, i rastumači neki od njegovih smislova, a to na način da svaki njegov djelić predstavi jednu od funkcija koju je vršio u proteklim godinama, i istovremeno razjašnjava koliko je neiscrpan taj kapacitet memorisanja u svome najširem domenu, što je sadržano u ajeti-kerimu:

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ

“*On je Prvi i Posljednji, Pojavni i Nepojavni*” (57/3); te nas uvodi u znanje o postojanju četiri uzvišene stvarnosti u svakoj stvari i podiže kategoričan dokaz o izvjesnosti proživljenja koja je istovjetna izvjesnosti i jednostavnosti dolaska proljeća.

Da, odrazi ova četiri Lijepa imena prožimaju se i provlače kroz sve, od najsitnijeg djelića do najprostranijeg univerzuma. Pojasnit ćemo to kroz slijedeći primjer: sjemenka koja je ishodište jednog stabla ističe fenomen veličine zaštitništva pod izloženošću svjetlosti Allahovog imena “*Prvi*”, budući da u sebi sadržava detaljni plan cijeloga stabla, i budući da posjeduje originalne sisteme za savršeni i neometani izdanak i razvoj

stabla, te da u sebi pohranjuje sve uvjete za njegovo formiranje, mada je ona za sebe tek jedna obuhvatna sićušna čahura.

I plod, također, autentičnim svjedočanstvom potvrđuje tu pojavu očuvanosti pod izloženošću svjetlosti Allahova imena "*Posljednji*", budući da sadržava indeksnu listu svih prirodnih funkcija dotičnog stabla, i pohranjuje djelovodne stranice obavljenih zadataka, te uključuje i propise za njegov slijedeći životni ciklus, mada je on (plod) za sebe jedan zbilja mali sandučić.

Zatim, spoljašnji, otjelovljeni oblik stabla iskazuje neizmjernu Snagu, savršenu Mudrost, ljepotu Milosti u sklopu apsolutnog zaštitništva, te je ističe u vidljivoj formi izloživši je svjetlosti Allahova imena "*Pojavni*", i to čini svojim prekrasnim odorama, urešenim raznovrsnim genijalnim rukotvorinama i ukrasnim odličjima, kao da su odjeća dženetskih ljepotica oborenih pogleda, u sedamdeset boja.

A unutarnji sastav tog stabla, koji kao da predstavlja jedno ogledalo u kojem se prelama svjetlost Allahova imena "*Nepojavni*", također, jasno kao sunce, potvrđuje savršenost Moći i Pravednosti, ljepotu Milosti i Mudrosti u sklopu vrhunskog zaštitništva, i on je svojevrsna nadnaravna i savršeno uređena tvornica, ili jedna hemijska laboratorija, ili golemo skladište prehrane i

namirnica koje ne propusti niti jednu granu, niti plod, niti list namiriti vrstom hrane koju ono potrebuje.

Na način kako sjemenka, plod, spoljašnjost stabla i njegov unutarnji sastav predstavljaju manifestacije četiri Lijepa imena: “*Prvi*”, “*Posljednji*”, “*Pojavni*” i “*Nepojavni*”, isto to čini i cijela Zemaljska kugla, te nam očigledno pojašnjava da Čuvar, Nosilac Veličine i Počasti, postupa prema svojstvima apsolutne Moći, Pravednosti, Mudrosti i Milosti; jer ona –Kugla Zemaljska, dakle– i sama je poput stabla gledajući iz ugla smjene godišnjih doba. Tako sva jezgra i zrnavlje koje ona –manifestacijom Allahova imena “*Prvi*”– pohranjuje kao emanet na čuvanje, ističe nebrojene mladice i ogranke i pruža ih na sve strane, te razvija mnoštvo divnih cvjetova i sočnih plodova, a zemlju odijeva u prekrasni proljetni pokrov... Svako od njih sadrži minijaturne sveske u kojima su upisane božanske instrukcije, i skriva u sebi minijaturne stranice na kojima su ubilježene sve aktivnosti postignute prethodne godine, pa čak to sjemenje i zrnavlje obuhvaća i sve ostalo što se na neki način vezuje za ogromnu strukturu tog stabla Kugle Zemaljske.

Što se godišnjeg okončanja tog zemaljskog stabla tiče, ono je u formi krajnje sićušnih

kutijica čiji su sadržaj izvještaj o sveukupnim aktivnostima koje je poduzelo to stablo u toku jeseni, svi naravni tespihi i zikrovi koje je ono obavilo u slavu Lijepih imena, i svi kodovi čije će aktiviranje biti moguće u toku slijedećega proljetnog proživljenja na stranicama aktivnosti. Sve to, dakle, bude predano u mudre ruke Uzvišenog Čuvara, izgovarajući pri tome Allahovo ime "*Posljednji*" na bezbrojnim jezicima, na oči i sluhove svih bića.

A pojavnost ovoga stabla su svi ti raznorazni i raznovrsni pupoljci koji su izraz tri stotine hiljada vrsta, primjera i predznaka proživljenja, i sve te postavljene sofre Milostivog, Samilosnog, Opskrbitelja, Plemenitog, i gozbe otvorene za sva živa bića. Dakle, sve što je u vidljivoj pojavi tog stabla spominje i veliča Allahovo ime "*Pojavni*" na jezicima svojih plodova, pupoljaka i aroma, poput sunca očigledno pokazujući stvarnost ajeti-kerima: "*I kad se listovi razdijele*".

Nepojavnost ovoga monumentalnog stabla jest ova radionica i tvornica koja pokreće nebrojena i nepregledna postrojenja i specijalizirane pogone. Ona proizvede i pripremi tonu hrane iz neznatne količine sirovine, te je isporuči gladnima; obavi sve poslove vrhunskom preciznošću, ne prepuštajući bilo šta igri slučaja. Tako to nepojavno lice zemlje izriče Allahovo ime

“*Nepojavni*”, potvrđuje ga i objavljuje u stotinu hiljada modela i oblika, kao što čini i jedan broj meleka koji uče tespah na stotinu hiljada jezika.

Osim što je zemlja iz ugla svog godišnjeg životnog ciklusa poput stabla, i potpuno rasvjetljavala Memorativnu moć kroz spomenuta četiri lijepa imena, te ih učinila ključem vrata proživljenja, ona je i iz ugla vjekovnog i epohalnog postojanja poput uređenog stabla koje svoje plodove –kroz vjekove i epohe– slala na tržište Ahireta.

Na taj način zemlja u svojoj sveukupnosti postaje jedno nepregledno ogledalo koje odražava ta četiri Lijepa imena, i otvara jednu prostranu stazu prema Ahiretu do mjere koja je neshvatljiva i preteška za naše umove i jezike. Zato ćemo se ograničiti na slijedeće:

Kazaljke sahata koje mjere sekunde, minute, sahate i dane, međusobno su slične; pa ko posmatra pokret jedne kazaljke što pokazuje sekunde, primoran je povjerovati i u pokrete ostalih kazaljki. Tako je isto i dunjaluk poput jednog ogromnog sahata Stvoritelja nebesa i Zemlje, na kojem su dani poput sekunda, godine poput minuta, a vremenske epohe poput sahata, dok su ere poput dana. Prema svojoj međusobnoj sličnosti, svako od njih ukazuje i potvrđuje dolazak drugoga.

Dakle, iz tog ugla, vidimo i da zemlja kroz bezbroj nagovještaja najavljuje dolazak vječnog, nebeskog proljeća nakon ove sumorne, prolazne dunjalučke zime. Ona njegov dolazak najavljuje sa istom mjerom vjerovatnoće kolika je vjerovatnoća dolaska jutra nakon ove noći, i sa istom nesumnjivošću kao što je i dolazak proljeća nakon ove zime. Kroz tu činjenicu nam Lijepo ime “Čuvar”, zajedno sa ostalim četirima Lijepim imenima “Prvi”, “Posljednji”, “Pojavni” i “Nepojavni” odgovara na pitanje o proživljenju.

Uviđajući vlastitim očima i shvaćajući umovima, dolazimo do saznanja da je čovjek:

– Ustvari, finalni i po svojim kvalitetama najnapredniji plod stabla ovog svemira.

– Praizvorna sjemenka svemira sa aspekta suštine Muhammeda, a. s..

– On je najveći ajet ovog svemira.

– On je znak koji u sebi nosi manifestaciju Allahova Najvećeg imena u tom kosmičkoj knjizi, kao što je Ajetu-l-Kursi u Kur’ani-kerimu.

– On je najvažniji gost u palači svemira.

– On je najaktivniji službenik u čijoj je ovlasti raspolaganje nad svim ostalim stanovnicima palače.

– On je zaduženi izvršilac za obradu zemaljske njive, i resorni ministar njezinih prihoda i rashoda.

– On je odgovorni nadzornik obučen stotinama znanosti i hiljadama ovlašćenja.

– On je zemaljski namjesnik, inspektor i istražitelj u zemaljskoj carevini, izaslanik Vladara Bespočetnosti i Vječnosti i službenik pod Njegovom ovlasti.

– On je raspolagatelj svim zemaljskim poslovima, uz sveobuhvatno evidentiranje njegovih djela, sitnih i krupnih.

– On je potpuni rob, zadužen intenzivnim i obimnim činjenjem ibadeta.

– Nosilac najvišeg emaneta koji su nebesa, zemlja i planine izbjegle ponijeti.

– Pred njim su se razdvojila dva puta: jedan za zlosretne, drugi za blažene.

– On je i taj u kojem se, kao u ogledalu, prelamaju i odražavaju sve manifestacije Lijepih imena i u kojem je odraz i Najvećeg imena Allahovoga. On je sagovornik kome se s povodom obraća Dostojni slave, i najrazboritiji u razumijevanju Govora božanskog.

– Ujedno je i najbjedniji i najnesposobniji od svih živih bića u svemiru.

– On je živi stvor, nemoćan i bezgranično siromašan, a uz to ima neizbrojivo mnogo neprijatelja i prijatelji, te ambicija i patnji bez granica.

– On je od svih živih bića najbogatiji darovitostima.

– Ali i najpodložniji osjećaju bola – zajedno sa životnim užicima – budući de se njegovi užici miješaju s gorčinom bolova.

– On je i najželjniji vječnosti i najovisniji o neprolaznosti, ustvari, on je za nju najpripravniji.

– On je taj koji se obraća neizbrojivim dova-ma i traži posredništvo za sticanje ovjekovječenja, i kad bi mu bile date sve dunjalučke blagodati, ne bi ublažile njegovu silnu žeđ za vječnošću.

– I on je taj koji Onoga ko mu je ukazao blagodati voli do granica robovanja, i druge upućuje da Ga zavole, a i sam biva omiljenim.

– On je najveličanstvenije nadnaravno djelo Moći Suverenog, ustvari je on jedno čudotvorstvo u kojem se sadržava cijeli svemir, i čije svako pojedino ustrojstvo svjedoči da je on zbilja jedno stvorenje namijenjeno napretku u pravcu neprolaznosti i vječnosti.

Taj, dakle, čovjek, koji se sa spomenutih dvadeset sveobuhvatnih činjenica veže za

Allahovo lijepo ime “*Istina*”, posjeduje pouzdan odnos s Allahovim lijepim imenom “*Čuvar*”, Kojemu ne promiče ništa na nebesima i na Zemlji, Koji vidi i najneznatniju potrebu najsićušnijeg živoga bića, i čuje njegov povik za pomoć, te mu On pomogne; i Čiji časni pisari bilježe sva djela tog čovjeka i postupke u odnosu na stvorenja, taj, dakle, čovjek –po sili spomenutih dvadeset činjenica– mora imati proživljenje i podizanje, i bez sumnje će –prema Allahovu imenu “*Istina*”– biti nagrađen za sve usluge i dobročinstva, a izložen sankcijama za ono što je propustio, i nema nikakve nedoumice u tome da će biti doveden na obračun i saslušanje o onome što je zabilježeno od njegovih djela –prema Allahovu imenu “*Čuvar*”, bilo detaljno ili uopćeno. I nema sumnje da će pred njim biti otvorena ili vrata vječnog blagostanja i neprolaznog gostoprimstva, ili vrata užasnih tamnica i dugotrajnog nesretništva; jer, nemoguće je da ne bude obračunat i iskrade se iz vida jedan zapovjednik koji je predvodio većinu stvorenja ovog svijeta i uplitaio se u njihove poslove, i nemoguće je da on ne bude prenut iz svog posmrtnog sna.

Naime, neshvatljivo je da dova iskazana kroz zujanje jedne muhe dopire do sluha, te se njoj pruži neposredna pomoć kroz opskrbu namirnicama, a da dova kojom se traži neprolaznost i

vječnost, koja je toliko snažna da potresa i nebo i zemlju, i koja odzvanja iz tih dvadeset činjenica, ne dopre do sluha. I sasvim je neshvatljivo, ustvari izvan je okvira mogućeg, da uzaludno i u potpunosti propadnu sva ta mnogobrojna prava, čak je i nemoguće za jednu mudrost u kojoj apsolutno nema nikakve ispraznosti – čak i koliko krilce jedne muhe, uz svjedočanstvo njegove kompleksnosti i savršene umješnosti – da se sasvim bezrazložno poigra sa ljudskim sposobnostima za koje su vezane spomenute činjenice, te uzaludnim učine sva njegova nadanja i ambicije koje se protežu do u vječnost, te beskorisnim učine sve te spone i činjenice u brojnim stvorenjima koje potiču razvoj tih sposobnosti i ambicija. Jer, takvo nešto bi predstavljalo jedno surovo nasilje i odvratnu nakaznost koju odbijaju i odbacuju sva stvorenja, obrazlažući to riječima da se radi o nečemu što je apsurdno sa stotinu gledišta, paradoksalno i nemoguće iz hiljada aspekata. Ustvari, odbijaju ga sva stvorenja, a u potvrdu Lijepih Allahovih imena “*Istina*”, “*Čuvar*”, “*Mudri*”, “*Lijepi*”, “*Milostivi*”.

Na taj nam način Lijepa imena “*Istina*”, “*Čuvar*”, “*Mudri*”, “*Lijepi*” i “*Milostivi*” odgovaraju na naše pitanje o Ahiretu, te nam ta lijepa imena saopćavaju: proživljenje je jedna stvarnost u koju se ne može posumnjati, i jedna temeljna činjenica oko koje nema rasprave, isto

kao što smo i mi sami jedna stvarnost i kao što nas potvrđuje činjenica postojanja svih stvari.

Kad ovo pitanje ne bi bilo jasnije i od samog Sunca, dodao bih još pojašnjenja, ali sam skratio, ograničivši se na spomenute ilustracije. I analogno sadržaju prethodnih odlomaka, svako od stotinu, čak i hiljadu, Allahovih Lijepih imena fokusiranih na univerzum, aksiomatski potvrđuju postojanje Onoga Kojeg ona imenuju, Slavljjen je On, putem Njegovih manifestacija u prizmama svih stvari, a ujedno i ističu ahiretsko okupljanje i boravište, kategorički dokazujući njegovo postojanje.

I kao što nam Gospodar naš, Slavljjen je On i Uzvišen, svim Svojim zapovijedima, svim objavljenim knjigama i većinom Lijepih imena, daje neprikosnoven i neupitan odgovor na pitanje o Ahiretu, On nam također melecima i njihovim jezicima, na jedan sasvim drugi način, daje isti odgovor i predstavu o Ahiretu. Naime, meleki nam saopćavaju: "Ima neograničen broj naznaka i dokaza našeg postojanja i postojanja svijeta duhovnosti i našeg ibadeta, te još od vremena Adema, a. s., dešavali su se slučajevi susreta, komuniciranja i međusobnog upoznavanja između vas i nas. Radi se o sasvim pouzdanom događanju, s astronomskom brojnošću prenosilaca koja isključuje bilo kakvu sumnju. Već smo

ranije spominjali i stalno spominjemo, u toku obilaska vaših vjerovjesnika i u toku naših susreta s njima, šta smo sve vidjeli u ahiretskim nastambama i dvoranama; mi vam, dakle, donosimo radosni nagovještaj u kojem ne može biti nevjerice da ove neprolazne verande i vječni dvorovi i stanovi u njihovom začelju spremni su za doček uvaženih gostiju uz počasti i priređeni su za njihov dolazak.”

Ovako nam časni meleki odgovaraju na naše pitanje o Ahiretu.

Osim toga, naš Plemenit Stvoritelj nam je imenovao vrhovnog učitelja, savršenog predavača, istinskog uzora i najispravnijeg vođu, a on je Muhammed, roda arapskoga, na njega neka je najljepši salavat i selam. Na nama je, dakle, da prije svega ostalog, upitamo našeg učitelja o onome o čemu smo već pitali našeg Stvoritelja, Velik je On i Uzvišen, tj. o Ahiretu, da bismo možda upotpunili svoje znanje i uspeli se na ljestvici spoznaje sa stepena pouzdanog znanja do stepena očevidnog uvjerenja i stepena sušte istine. Jer ovaj dragi i iskreni Vjerovjesnik, podržan od strane Sveznajućeg Stvoritelja, sa hiljadu mu'džiza, kao što je i sam jedna mu'džiza za Kur'ani-kerim, te je dokazao cijelome svijetu da je on knjiga od Gospodara svih svjetova kojoj ne može prići neistina ni sa

koje strane, tako isto je i Kur'ani-kerim, sa četrdeset aspekata nadnaravnosti, postao jedna od njegovih, s. a. v. s., mu'džiza, i dokaza njegove iskrenosti i vjerodostojnosti, te da je on poslanik Gospodara svjetova.

Obje ove mu'džize –jedna jezikom pojavnog svijeta, uz potvrdu istinitosti od strane svih vjerovjesnika, a. s., i evlija, a druga jezikom svijeta nevidljivog, koja obuhvaća sve nebeske knjige i sve svemirske činjenice– uspostavile su dokaze o stvarnosti proživljenja i okupljanja, čvrste i jasne poput Sunca i dana, sveukupnošću života prve i hiljadama ajeta druge mu'džize.

Zbilja, pitanje proživljenja i Ahireta jedno je od pitanja koja nadilaze moć i granice uma, i nemoguće ih je shvatiti osim uz pomoć uputstava ova dva nadnaravna učitelja, Kur'ani-kerima i dragog Poslanika, s. a. v. s., i uz njihovo upraviteljstvo.

A na pitanje zašto raniji vjerovjesnici, a. s., nisu pitanje proživljenja rasvijetili svojim narodima na način kao što je to rasvijetljeno u Kur'ani-kerimu, odgovor je u činjenici da su njihove epohe predstavljale doba djetinjstva ljudskog roda i prve pojave čovječanstva, a u pravilu, kao što je poznato, objašnjenje na elementarnom nivou razvoja uglavnom bude uopćeno i sažeto.

Sažetak svega spomenutog, dakle, jest u slijedećem:

Budući da većina Božijih Lijepih imena zahtijeva postojanje Ahireta i dokazuje ga, nužno slijedi da dokazi koji ukazuju na Lijepa imena automatski predstavljaju i dokaze koji potvrđuju postojanje i uspostavu Ahireta.

I budući da meleki donose vijesti o ahiretskim boravištima i svijetu trajnog ostanka, slijedi da i dokazi koji svjedoče postojanje meleka i njihovog služenja, te svijeta duhovnosti, istovremeno predstavljaju dokaze u potvrdu drugog svijeta.

I budući da najbitnije što je objavio Muhammed, s. a. v. s., u toku svoga časnog mubarek života, i najveća tvrdnja njegova – nakon vjerovanja u Jednoću Boga – jest ahiretski život, svakako slijedi da sve mu'džize i dokazi koji potvrđuju njegovo, s. a. v. s., vjerovjesništvo i iskrenost ujedno svjedoče i stvarnost dolaska Ahireta.

I budući da četvrtina Kur'ani-kerima istražuje pitanje proživljenja i Ahireta i u hiljadama ajeta uspostavlja dokaze i daje saznanja o njima, neosporno slijedi da sva ta svjedočanstva, dokazi, znaci i argumenti koji potvrđuju suštinu Kur'ana, sami po sebi svjedoče i u potvrdu dešavanja Ahireta i o tome pružaju nepobitni dokaz.

Duboko, znači, trebate porazmisliti o ovom značajnom temelju imana, da biste ocijenili mjeru do koje je vjerovanje u Ahiret kategorično, izvjesno i duboko utemeljeno.

SAŽETAK OSME TEME

U Sedmoj nam je temi namjera bila razraditi pitanje proživljenja sa različitih gledišta, ali je odgovor našeg Stvoritelja Njegovim Lijepim imenima bio sasvim dovoljan i primjeren, iza sebe ostavivši čvrsto i savršeno uvjerenje, te nam je suvišnim učinio svako daljnje raspitivanje. U tome smo se, dakle, predmetu zadovoljili njegovom potvrdom.

U ovoj ćemo temi sažeti jedan iz mase stotina plodova, koristi i dobiti koje donosi vjerovanje u Ahiret, a od kojih se jedni odnose na čovjekovo ahiretsko blagostanje, a drugi na dunjalučku sreću.

Što se tiče ahiretskog blagostanja, nakon pojašnjenja Kur'ani-kerima o tome nema potrebe za bilo kakvim daljnjim pojašnjenjem, zato se treba obratiti na njega. A dunjalučka sreća, nju pojašnjavaju *Poslanice Nura*, pa ćemo ovdje ukratko istaknuti nekolicinu iz mase nekoliko stotina koristi koje se ostvaruju vjerovanjem u Ahiret, u svrhu zadovoljenja čovjeka u njegovom ličnom i društvenom životu.

Prvi plod:

Na način kako je čovjek –za razliku od životinja– vezan za svoj dom, jednako je čvrsto on vezan i za dunjaluk. I kao što je emotivno i rodbinski vezan za svoje bližnje, također je prirodnom vezom vezan i za ljudski rod. A kao što voli ostanak na prolaznom dunjaluku, također priželjkuje trajni ostanak u kući vječnosti. I kao što stalno nastoji osigurati potrebe svoga želuca za hranom, tako je i svojom prirodnom sklonošću prisiljen –pa se za to i zalaže– osigurati hranu za svoj um, srce, duh i ljudski poriv i konzumirati je iz obilnih zaliha razasutih na dunjaluku, ustvari rasprostranjenih do u vječnost, budući da i on posjeduje očekivanja i potrebe koje ne mogu biti ispunjene bez postojanja vječnog blagostanja. Jednom sam u mislima, u toku djetinjstva, raspravljao s vlastitom maštom, kako sam već naznačio u *Studiji o Proživljenju*:

“Koje od dvoje bi izabrala: provesti sretan život koji traje milion godina, uživajući u dunjalučkoj vlasti i u njegovoj raskoši, nakon čega bi uslijedio trajni nestanak, ili vječni život običnog čovjeka ispunjen teškoćama?” Vidjeh da priželjkuje ovo drugo, a zgražava se na prvo, govoreći:

“Ne želim nestanak, nego trajni ostanak, pa makar i u Džehennemu”.

Pa budući da ni sve slasti dunjaluka ne mogu zadovoljiti maštu, a ona je tek jedan od alata iz ljudskog sustava, onda to svakako znači da je sveukupna i sveobuhvatna suština ljudskog bića u svojoj izvornoj naravi povezana sa vječnošću i neprolaznošću.

Koliku li onda ogromnu, bogatu i obilnu riznicu predstavlja za tog čovjeka vjerovanje u Ahiret, čvrsto vezanog za beskrajne težnje i očekivanja, a znajući da sam posjeduje tek nešto djelomične slobode izbora, pa se i to preobrati u apsolutnu neimaštinu! Kako li samo to vjerovanje stvara jednu osovinu za traženo blagostanje i željenu nasladu! I kakvo li je ono polazište i središte pojačanja i olakšanja u odnosu na neprestane dunjalučke brige! Kad bi taj čovjek žrtvovao čak i cijeli svoj dunjalučki život radi postizanja ovih plodova i koristi, bilo bi nedovoljno.

Drugi plod fokusiran prema čovjekovom privatnom životu:

Nešto što čovjeka stalno dovodi u zabrinutost i nespokoj jest neprekidno razmišljanje o njegovom konačnom odredištu i načinu ulaska u grob,

kao što su okončali njegovi dragi i bližnji. Strahovanja tog jadnog čovjeka –koji je svoj život spreman žrtvovati za dragog prijatelja– i njegovo zamišljanje kako na hiljade, pa i milijarde njegove ljudske sabraće smrću nestaje zauvijek –a to je trajni rastanak iza kojeg više nema susreta– takvo će mu, dakle, razmišljanje nanijeti žestoku bol koja podsjeća na džehenemske patnje. I dok se čovjek još uvija od bola pod teškom kaznom proisteklom iz takvog razmišljanja, ukaže se vjerovanje u Ahiret da bi mu otvorio vidike i uklonio zastor s njegovih očiju, govoreći mu: “Pogledaj!” I on progleda nurom imana i osjeti duboku duhovnu slast koja podsjeća na džhenetsko uživanje, vidjevši kako se svi njegovi dragi izbavljaju i spašavaju od konačne smrti, nestanka, truhljenja i raspadanja, te vječno istraju u svijetu neprolazne svjetlosti, iščekujući njegovo nastupanje. Zadovoljit ćemo se ovom napomenom, budući da su *Poslanice Nura* već pojasnile ovaj plod zajedno s navođenjem dokaza.

Treći plod koji se odnosi na ljudske spone:

Visoki položaj čovjekov i njegova superiornost nad ostalim živim bićima i njegovo odlikovanje nad njima, proizašli su iz čovjekove uzvišene prirode i njegovih urođenih univerzal-

nih sposobnosti, te iz njegovog potpunog robovanja i sveobuhvatnosti domena njegovoga postojanja. Međutim, čovjek koji je ograničen samo na sadašnjost, te otrgnut od prošlosti i odsječen od budućnosti –i to dvoje budu u odnosu na njega nepostojeći, mrtvi i mračni– taj čovjek odlike uljudnosti, ljubavi, bratstva i humanosti stiče s polazišta svoje uske sadašnjosti, i one se u njemu obrazuju prema tim ograničenim mjerilima i kriterijima, tako da on svoju ljubav prema roditelju, bratu, supruzi ili rodu, i uslužnost prema njima, iskazuje u okviru tih uskih standarda, pa kao da ih on prethodno nije ni poznao niti će ih ubuduće vidati. Na taj način on nikada ne uznapreduje do nivoa istinske odanosti, niti do položaja iskrenog prijateljstva, niti do stepena ukazivanja ljubavi čiste od primjesa, a niti do nivoa uvažavanja oslobođenog od drugih motiva u činjenju usluge. Naime, desi se da se širina tih odličnih svojstava i krijeposti sroza i umanjuje u istom tom omjeru, i tada čovjek padne u najnižu kategoriju životinja iz ugla posjedovanja razuma.

Međutim, čim se u tom čovjeku rodi vjera u Ahiret da bi ga izbavila, ojačala i podržala, to se usko vrijeme –slično grobu– pretvori u živopisno i veoma široko vremensko prostranstvo koje obuhvati i objedini i prošlost i budućnost, te mu prikaže postojanje široko koliko i cijela širina

dunjaluka, ustvari, širinu koja se proteže od bespočetnosti do beskonačnosti. Tada taj čovjek počne iskazivati poštovanje i uvažavanje svoga roditelja s polazišta očinstva koje se proteže do svijeta blagostanja i duhovnosti; svome bratu pomaže i izlazi u susret –po istoj logici– iz bratskog osjećaja koji se nastavlja do u beskonačnost, a svoju suprugu voli, prema njoj iskazuje nježnost i pomaže joj jer će ona za njega ostati najljupkija životna družica, čak i u Džennetu. On sve te toliko vrijedne i značajne usluge i ponašanja prema njima, koji su ustvari bitna veza prema toj prostranoj i širokoj zoni života, onda neće učiniti sredstvom bezvrijednih dunjalučkih stvari i za ostvarivanje sitnih ciljeva i mršavih ovozemaljskih koristi. Stoga kroz svoje odnose i uslužnost, on ostvaruje cjelovito prijateljstvo, suštu odanost i najsavršeniju iskrenost, te se njegove vrline i odlike počnu uzvisivati i napredovati u istoj proporciji, a njegova ljudska vrijednost poraste, svakome prema njegovom stepenu..

I taj čovjek, koji ranije kroz životno iskustvo nije zavrijedio uspeti se do nivoa vrapca, sada –zaslugom svoga vjerovanja u Ahiret– postaje ugledan gost na dunjaluku, sretno biće i odlično stvorenje na njemu, uznapreduje iznad svih živih bića, i postane čak najomiljenije stvorenje i najplemenitiji rob kod Gospodara i Vladara svemira.

Zadovoljit ćemo se ovim u razradi ovog ploda, budući da su ga *Poslanice Nura* već rasvijetlile uz odgovarajuće dokaze.

Četvrta korist koja razmatra društveni život:

Nju je rasvijetlio Zračak deveti, a njezin je sažetak slijedeći:

Djeca, koja sačinjavaju četvrtinu čovječanstva, ne mogu opstati normalnim ljudskim životom koji zadovoljava ljudske sklonosti ako ne bi posjedovala vjerovanje u Ahiret. Jer, da nije tog imana, tužni i zabrinuti bili bismo prinuđeni proživljavati jedan beskoristan život pribjegavajući dječijim igračkama. Jer smrt koja zadesi drugu djecu utisnula bi dubok trag u duši svakog djeteta, njegovoj osjetljivoj i nježnoj svijesti, u srcu koje u budućnosti trebaju ispunjavati mnogobrojna nadanja i ambicije, te u duhu koji se ne bi mogao smiriti. Kao rezultat, ono bi bilo obuzeto neurotičnošću i zbnjenošću, tako da bi mu život i razum postali sredstva kažnjavanja. Tada, umjesto da se krije iza igračaka kako ne bi vidio i zaboravio na to, vjera u Ahiret mu pruža jednu radost te ga navodi da sam sebi rekne: *“Moj drug – ili brat – koji je umro, sada je postao jedna dženetska ptičica, i on se raduje, uživa u slobodi i kreće više od nas. I moja majka, iako je*

umrla, preselila je, ustvari, u neizmjernu božansku milost, pa će i mene primiti u svoj nježni zagrljaj u Džennetu, i ja ću tada ponovo vidati svoju dragu majku.” Ono na ovaj način može nastaviti miran i spokojan život dostojan čovjeka.

Također i starci, koji sačinjavaju još jednu četvrtinu čovječanstva, neće naći utjehu pred skoro gašenje svoga života i odlazak pod zemlju – nakon što im je dopadljivi i ugodni dunjaluk zalupio svoja vrata u lice – bez vjere u Ahiret. Jer da nije tog vjerovanja, ti bi poštovani i saosjećajni očevi i te požrtvovne i nježne majke gutali nevolju za nevoljom, i zapadali u očajno duševno stanje, žestoke srčane slomove, te bi im dunjaluk bio tjeskoban poput tamnice, a sam život postao jedna neprestana i neizdržljiva tortura. Međutim, vjera u Ahiret im tiho govori: “*Ne brinite, starci, i nemojte se puno obzirati! Pred vama je jedna vječna mladost, koja će neizostavno nastupiti. Jedan blistav i raskošan život, dugoročan i neprolazan životni vijek, vas očekuje. Tamo ćete susresti vašu djecu i bližnje koje ste izgubili, a sva vaša dobročinstva su sačuvana i za njih ćete biti nagrađeni*”... Na taj način im vjerovanje u Ahiret donosi utjehu i olakšanje, pa kad bi neko od njih podnosilo i stostruko breme starosti, ne bi ga rastuživalo.

Isto je i sa omladinom, koja sačinjava trećinu čovječanstva. Oni često ne slušaju glas svoga odvažnog i nepromišljenog uma, jer su njihovi prohtjevi i strasti uzburkane i uzavrele, te ih savladaju čula i nagoni. Pa ako se desi da mladi izgube vjerovanje u Ahiret i ne prisjete se džehenemske kazne, tada imovina drugih ljudi i njihova čast, sloboda nemoćnih i ugled starih, budu izloženi prijetnji, jer neki od tih mladića bi radi ostvarenja nekog trenutačnog užitka bili skloni razoriti sreću jednog mirnog i spokojnog ognjišta, a nakon toga snositi posljedice svoga zločina višegodišnjim kažnjeništvom u zatvoru poput ovoga. Tako bi se pretvorili u jednu krvoločnu zvijer.

Međutim, ako im vjera u Ahiret pristigne u pomoć, brzo povrate svoju ispravnost i slijede razum, sami sebu govoreći: *“Iako me policija i državni agenti ne mogu opaziti, jer sam dobro zaklonjen od njih, ipak meleki Vrhovnog i Moćnog Vladara, Koji posjeduje zatvor Džehenema, tu vječnu centralnu tamnicu, evidentiraju moja zločinstva. Ja, znači, nisam toliko neovisan i razuzdan, i vezan sam obavezama. Jednog ću dana i sam neminovno postati slab i star poput ovih.”* Kod toga se iz dubina njegovog srca pojave rosne kapljice milosti, sažaljivosti i saosjećajnosti, i on osjeti poštovanje prema onima koje je prethodno namjeravao povrijediti i čija je

prava htio nasilno uzurpirati. Budući da su *Poslanice Nura* ranije već objasnile ove smislove, ograničit ćemo se na ovoliko.

Pored toga, bolesnici, oni koji su bili žrtve nasilja, nevoljnici poput nas, siromašni i zatočenici kojima su izrečene pooštrene kazne, svi zajedno predstavljaju jednu značajnu kategoriju ljudskog roda. Pa ako im vjera u Ahiret ne bi pomogla i ako se ne bi opasali njome, onda bi im smrt, kojoj uslijed bolesti gledaju u oči bez prestanka; i poniženje kojem ih izlažu zlotvori, a da im oni ničim ne mogu uzvratiti, niti spasiti svoju čast i dostojanstvo iz njihovih kandži; i neizdrživo očajanje uslijed stradanja koje je zadesilo njihovu imovinu i čeljad u katastrofi; i bolna tjeskoba koja nastaje iz zatvorskih patnji i višegodišnjeg maltretiranja, kao posljedica jednog kratkotrajnog užitka koje ne potraje niti nekolicinu minuta, nekamoli sahata; sve to, bez ikakve sumnje, ovaj bi dunjaluk za te stradalnike pretvorilo u ogromnu tamnicu, a sami život u neizdrživu torturu! Međutim, čim im vjera u Ahiret pruži utjehu i olakšanje, oni se odmah razvedre, duboko udahnu i ona im potpuno ili djelomično ukloni tjeskobu, očaj, zabrinutost, uzrujanost, svakome prema stepenu njegovog imana.

To i meni daje za pravo da kažem: da nije

vjere u Ahiret, koja je mene i moju sabraču pomogla u ovoj strahovitoj nevolji, i prilikom dospijevanja u zatvor bez ikakve počinjene krivice, podnošenje jednog dana kažnjavanja u njemu bilo bi jednako čemerno kao i sama smrt, i ova bi nas nesreća navela da podlegnemo i odreknemo se života. Međutim, Allahu neka je neizmijerna hvala, mene je on učinio istrajnim da podnosem patnje mnoge moje braće koji su mi draži od mene samoga, i da podnesem uništenje hiljada *Poslanica Nura* koje su mi vrijednije od očinjeg vida, i da podnesem gubitak mnogih dragocjenih i briljantnih svezaka; da podnesem, dakle, svu tu žalost i tragičnost uz pomoć vjere u Ahiret, mada nisam mogao trpjeti nikakvo niti bilo čije ponižavanje, niti despotizam. Kunem vam se –možete slobodno odahnuti– da mi je svjetlost vjere u Ahiret i njezina snaga podarila strpljenje, izdržljivost, smirenje i utjehu, te čvrstinu i volju za pobjedom i osvajanjem nagrade u ovom velikom džihadu i na ovom ispitu, do mjere da sebe smatram polaznikom jedne škole u kojoj je sve dobro i lijepo. S pravom se ona može nazvati “jusufovskom medresom”, kao što sam već spomenuo na početku ove poslanice, i da nije bolesti koja me je ponekad savladavala, te da nije osjetljivosti koja se javlja uslijed starosti, spokojno i mirna srca bih sa još većim entuzijazmom radio na

ovim lekcijama u ovom učilištu. Bilo kako bilo, udaljili smo se od teme, molim za oprost uslijed ove digresije, uslijed ovog odstupanja.

Također, dom svakog čovjeka je njegov mali dunjaluk, čak i njegov minijaturni Džennet. Kad vjerovanje u Ahiret ne bi postojalo ni preovladavalo u ovom domu, svako bi čeljade te porodice pojedinačno snalazili bolni stresovi i teška opterećenja u međusobnim odnosima, prema stepenima njegove pažnje i naklonosti prema nekome od njih, te bi se taj Džennet za ovoga pretvorio u neizdrživi pakao. Moguće je da bi njegov razum tada ogrezao u kratkoročnoj besposlici i besmislici, te bi postao sličan noju koji ugledavši lovca gura glavu u pijesak da ga lovac ne bi ugledao, budući da je nesposoban za bijeg ili let. I on, također, zatrpava svoju glavu u nemarnost i zaborav, da ga ne bi opazila smrt, prolaznost i odlazak, privremeno neutralizirajući svijest svojim lahkoumljem, i ponaša se kao da je ustvari pronašao lijek za svoje patnje.

I majka, naprimjer, koja se žrtvuje za svoje dijete, kad god vidi da joj je dijete izloženo opasnosti, zadrhti u panici i strahu za njega. A djeca, ako nisu u stanju zaštititi svoje roditelje ili braću od neprekidnih poteškoća, također zapadnu u trajnu brigu i osjećaju neprestanu bojazan. Analogno tome, život te porodice, za koju se

pretpostavlja da treba biti sretna, gubi svoju sreću na ovom nemirnom i prolaznom dunjaluku, budući da on u sklopu kratkog života ne učvršćuje spone među članovima, niti rodbinske veze između njih, niti istinsko prijateljstvo i čistu naklonost i suštu iskrenost i nepomućenu lojalnost i ljubav, nego moralnost srozava i povlači u uskom srazmjeru s kratkoćom života, a dogodi se, možda, i da poklekne i u potpunosti nestane.

Međutim, čim se u toj kući udomi vjerovanje u Ahiret, ono izravno osvijetli i prozrači sve njezine dijelove, jer rodbinske veze, saosjećajnost i ljubav koje ih povezuju više se ne mjere u kratkotrajnom vremenskom omjeru, nego se mjere u proporciji sa vezama koje se protežu do njihove vječnosti i neprolaznosti u kući Ahireta i neprolazne sreće. Tada svaki član odaje suštu poštovanje prema drugima, iskazuje im čistu ljubav, ukazuje iskrenu nježnost i pokazuje odano prijateljstvo, ne obraćajući pažnju na nedostatke, a moralnost uznapreduje i poraste toliko da istinsko ljudsko blagostanje zablista u toj kući.

Ovaj smisao već je razrađen u *Poslanicama Nura*, pa se ovdje zadovoljavamo navedenim.

Na isti način je i svaki grad sam za sebe jedna prostrana kuća za svoje stanovništvo, pa kad ne bi vjerovanje u Ahiret vladalo među članovima

ove velike porodice, njima bi umjesto temeljnih vrlina moralnosti kao što su iskrenost, uljudnost, dobrotu, ljubav, požrtvornost, Allahovo zadovoljstvo i ahiretska nagrada, ovladala pakost i lična korist, spletkarenje, sebičnost, usiljenost, pretvaranje, korupcija i manipulacija. Pojave terora, bezvlašća, i zvjerstva zavlada bi i preovladavali pod plaštom režima, sigurnosti i humanosti što se prikazuje, i tada bi život grada postao zatrovan, djeca bi poprimila svojstva bestidnosti i zapuštenosti, među omladinom bi se proširilo pijanstvo i bahatost, među moćnicima nasilnost i prekoračenje granica, a među starcima plač i jecaji.

Primjereno ovome, i cijela država nije ništa drugo do jedna prostrana kuća, a domovina – porodično ognjište jednog naroda. Pa ako nad tim kućama zavlada vjerovanje u Ahiret i uspostavi kontrolu, tada će se među čeljadi pojaviti, razviti i jasno doći do izražaja vrline, te će oni iskazivati međusobno poštovanje, zbiljsku pažnju, čistu i bezuvjetnu ljubav, sreću u lojalnosti bez lukavštine, međusobno ophođenje i činjenje dobročinstva bez pretvaranja, dobrotu i uvažavanje bez oholosti, te primjenu svih drugih vrlina. Jer vjera u Ahiret toj čeljadi došaptava: *“Ostavite se nestašluka i smirite se, jer pred vama je Džennet blagodati.”* Tada moralno vladanje i ozbiljnost bude ostvareno kod njih uz

uputu Kur'ani-kerima.

Omladini saopćava: *“Pred vama je džehenemska vatra, ostavite se, zato, pijanstva i svojeglavosti.”* Te ih dozove da dođu pameti.

A nasilniku se obraća: *“Pripazi se, jer će te dohvatiti žestoka kazna.”* To ga, onda, odvratilo od činenja nasilja i privoli na pravednost.

I starcima govori: *“Radujte se, pred vama je jedna vječna mladost i čilost, i jedno trajno i vječno ahiretsko blagostanje čeka na vas. Ono je uzvišenije i raskošnije od raznih vidova sreće kojih ste lišeni! Pridite i nastojte ga osvojiti!”* I tako njihov plač pretvori u smijeh.

Prema ovim, dakle, kriterijima, vjerovanje u Ahiret svoj blagotvorni uticaj vrši i zrake svoga nura odijava na sve kategorije ljudi, u njihovoj djelomičnosti ili cjelokupnosti, općenitosti ili osobnosti, malobrojnosti ili mnogobrojnosti. Neka, onda dobro otvore uši i slušaju sociolozi i moralisti koji se brinu o stanju ljudskih odnosa!

Ako i ostale koristi razmotrimo prema modelima gore spomenutih koristi vjerovanja u Ahiret, s nepobitnom jasnoćom ćemo shvatiti da središnja linija koja je polazište sreće na oba svijeta, u oba života, jest isključivo iman.

* * *

U *Riječi dvadeset osmoj* i drugim *Poslanicama Nura* nalaze se uistinu čvrsti odgovori koji pobijaju besmislene nedoumice oko pitanja tjelesnog okupljanja –tj. fizičkog proživljenja– i kojima se možemo zadovoljiti. Jedino ćemo ih ovdje naznačiti i sažeto ukazati na njih, pa kažemo:

Većina Božijih Lijepih imena manifestira se u tjelesnoj formi i ona je njihovo najvjernije ogledalo.

I krajnja Božija svrha stvaranja svemira uočava se kroz tjelesnost, koja je tačka najgušće i najdjelotvornije koncentracije tih svrhovitosti.

I najveći i vrstama najbogatiji izbor božanskih blagodati i univerzalnih darova ukazuje se u tjelesnoj formi.

I većina sjemena koje u dovama jezikom svojih potreba posije čovjek, kao i mnoštvo temelja zahvalnosti i pohvale koje on prinosi svome Milostivnom Stvoritelju, potiče iz domena tjelesnosti.

A i najveća i najraznovrsnija količina jezgara iz nevidljivog i svijeta duhovnosti, također počiva u tjelesnosti.

Analogno ovome: U tjelesnosti je koncentrirano na stotine univerzalnih činjenica i stoga Plemeniti Stvoritelj umnožava i uvećava tjelesne

forme na zemaljskoj površini, kako bi se u njima ukazale spomenute činjenice. On, dakle, krajnjom brzinom i zapanjujućom djelotvornošću podaruje postojanje bićima, karavani za karavanom, šaljući ih na sajmište ovoga univerzuma, zatim okončava njihovo službovanje, da bi bez ikakvog prekida iza njih poslao neka druga bića. On tako stavlja postrojenje svemira u kontinuiran pogon i neprestani rad, na zemlji sklapajući tjelesne proizvode, i zemlju pretvarajući u ahiretsku njivu i dženetski rasadnik. Tako, primjera radi, On, Slavljjen je On, u namjeri da smiri tjelesni želudac čovjekov i dovede ga u stanje zahvalnosti i zadovoljstva, sasluša njegovu dovu koju Mu u svrhu svoga održanja on upućuje na jeziku svoga stanja, i konkretno joj udovolji time što stvara neizmjereno i nebrojeno mnoštvo ukusnih namirnica izvrsna kvaliteta, kao što izumijeva i neusporedive blagodati u stotine hiljada različitih vrsta. To, jednom zdravom logikom, nesumnjivo pokazuje da će većina materijalnih i osjetilnih vrsta užitaka u Džennetu također biti tjelesne prirode, a i da najvažnije blagodati vječnog blagostanja, koje svako zahtijeva i radije im se, jesu također tjelesne.

Je li, onda, moguće, i je li shvatljivo, i je li uopće zamisliva takva mogućnost da *Moćni*, *Milostivi*, *Znani* i *Plemeniti* kontinuirano prima dovu koju jezikom svoga stanja upućuje jedan

obični želudac radi svog održanja, te da joj On udovoljava namjerom i djelom tako što –bez ikakva uplitanja slučajnosti– za njega stvara konkretna, materijalna jela pripremljena s krajnjim majstorstvom i nadnaravnošću, te se taj želudac zadovolji njima; a da, s druge strane, On, Slavljen je On, nakon toga odbije primiti univerzalne dove i beskrajna obraćanja koja upućuje najveći želudac i temeljni poriv ljudske prirode, i ne obaspe ga obilnim tjelesnim užicima na Ahiretu, koji mu gode i koje on priželjkuje po svojoj prirodnoj funkciji, ustvari, čak ih i zahtijeva u kući vječnosti? I je li zbilja moguće da se On ne odazove tim dovama i da ne provede tjelesno proživljenje?! I da tako ne ugoditi tom čovjeku koji je krajnji produkt ovoga svemira i zemaljski namjesnik, cijenjen i uvažen, jednom ugodnošću za sva vremena? Nemoguće, i opet, nemoguće! To je jedna nemogućnost, ustvari krajnji apsurd. Jer, zar da On čuje zujanje muhe a da ne čuje nebesku grmljavinu? I zar da se pobrine za jednog običnog vojnika a da zanemari cijelu moćnu armiju? Allah je, zbilja, visoko, visoko iznad toga!

Tačno, kategorična izričitost ajeti-kerima:

وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ

“...U njemu će biti sve što duše zažele i čime se

oči naslađuju" (43/71) pojašnjava da će se većinom onoga što prija čovjeku od opipljivih materijalnih naslada – čije on uzorke kuša na dunjaluku – on naslađivati i u Džennetu na jedan primjeren način. *Isto tako znači i da će za sve što jezik, oko, uho i ostali organi i dijelovi tijela doprinesu u znak čiste zahvalnosti i ličnog ibadeta, uslijediti nagrada kroz ugađanje tjelesnim užicima usko vezanim za te organe i dijelove.* Objašnjenje Kur'ani-kerima na temu tjelesnih užitaka je, dakle, izričito do u krajnost, tako da je sasvim nepodložno bilo kakvoj interpretaciji koja bi ga udaljila od smisla njegove izričite forme, štaviše, sasvim je nemoguće izbjeći taj vanjski smisao.

Dakle, plodovi i koristi vjerovanja u Ahiret pokazuju da na način kako suština ljudskog želuca i njegove potrebe nepobitno dokazuju postojanje hrane, tako isto i suština ljudskog bića i njegove odlike i prirodne potrebe, te njegova trajna očekivanja, njegove crte karaktera i sposobnosti, iziskuju spomenute plodove i koristi vjerovanja u Ahiret, te nepobitno dokazuju postojanje Ahireta, Dženneta i vječnih materijalnih i osjetilnih užitaka, i svjedoče u prilog njihovog neminovnog ostvarenja. I činjenica savršenstva ovoga svemira, te njegovi osmišljeni konstitutivni znakovi, kao i sve ostale činjenice koje imaju dodira sa suštinom ljudskog bića, također

neosporno dokazuju postojanje Ahireta, njegovo skoro dešavanje, kao što i autentičnim svjedočanstvom govore u prilog dolaska proživljenja i otvaranja vrata Dženneta i Džehennema. *Poslanice Nura*, a posebno *Riječ deseta* i *Riječ dvadeset osma* – u oba Nivoa – te *Riječ dvadeset deveta*, *Zračak deveti* i *Poslanica o Munadžatu*, su već dokazale ovo pitanje na jedan divan način i uz neoborive argumente, tako da nije preostala niti jedna praška sumnje. Uputit ćemo vas na njih, a mi ćemo ovu drugu temu ovdje skratiti.

* * *

Kur'anska razrada koja se odnosi na Džehennem je jasna i sasvim uočljiva, i ne ostavlja prostora ni za kakvo daljnje pojašnjenje. Mi ćemo, ipak, ukratko, u dvije-tri jezgrovite tačke, pojasniti tek onoliko koliko je dovoljno za uklanjanje nekih neutemeljenih sumnji, a njihovu detaljnu razradu prepustiti *Poslanicama Nura*.

Prva tačka

Razmišljanje o Džehennemu i strahovanje od njega neće uzrokovati prestanak niti izmicanje uživanja u spomenutim plodovima imana, jer božanska milost prišaptava tom uplašenom

čovjeku: “*Priđi ovamo, evo ti vrata pokajanja, uđi na njih.*” Naime, Džehennem ne postoji radi zastrašivanja, nego da bi te u potpunosti upoznao sa slastima Dženneta, i da bi ti omogućio puni užitek u njima, te da bi se u tvoje i u ime bezbrojnih stvorenja osvetio i uzvratio onima koji su prekršili i povrijedili prava svih, a sve vas time obradovao i obveselio.

Pa, o, ti koji se daviš u zabludi –i koji si nemoćan izići iz nje– postojanje Džehennema je za tebe bolje nego da zauvijek nestaneš, jer se u njegovu postojanju nalazi neka vrsta milosti čak i za same nevjernike, pošto čovjek –pa i jedan dio životinja– uživa u uživanju svojih bližnjih, potomaka i onih koje voli, i raduje se –u izvjesnom smislu– njihovoj sreći. Pa ti, bezvjerniče! Ili ćeš neizbježno pasti u bezdan nestanka –kako to ti smatraš u svojoj zabludi– ili ćeš otići u Džehennem. A budući da je nestanak sušto zlo, tebi će onda trajno uklanjanje svih onih koje voliš i čija te sreća usrećuje, od rođaka, roditelja i potomaka, izgarati duh, na patnje stavljati tvoje srce, i bol pričinjavati tvome ljudskom biću i hiljadu puta više negoli džehenemsko kažnjavanje. Jer, kad ne bi bilo Džehennema, onda također ne bi postojao ni Džennet. Tako bi sve tvojim nevjerništvom palo u nepovrat. Međutim, ako ti odeš u Džehennem i održiš se u domenu postojanja, onda će i tvoji dragi i bližnji održati

se, bilo uživajući u dženetskom blagostanju, ili u domenu postojanja pod okriljem Milosti Allahove, Slavljjen je On. Tebi, dakle, nema druge nego da prihvatiš postojanje Džehennema, jer protivljenje njegovom postojanju –i njegovo odbacivanje– znači priklanjanje suštom ništavilu, koje donosi i ukidanje sreće svih tvojih dragih i prijatelja, te i njihov nestanak!

Tačno, Džehennem je jedno mjesto postojanja koja mudrošću Mudrog i Veličanstvenog i Njegovom pravednošću vrši funkciju zatvora, i on je jedno jezivo i zastrašujuće mjesto u domenu egzistencije, koja jeste sušto dobro. Uz to, on posjeduje i druge funkcije i služi uzvišene ciljeve, te razne svrhovitosti koje se tiču svijeta vječnosti, jer je on i veličanstveno i ugledno boravište mnogih živih stvorenja, poput, naprimjer, meleka čuvara.

Druga tačka

Postojanje Džehennema i žestokog kažnjavanja u njemu uopće nije u oprečnosti s neizmjernom Milošću, istinskom Pravednošću, ili odmjerenom Mudrošću u kojoj nema nikakvog pretjerivanja. Milost, pravednost i mudrost ustvari iziskuju i potražuju postojanje Džehennema, jer likvidacija jedne zvijeri koja je poklala stotinu grla, ili spuštanje kazne na nasilnika koji

je povrijedio svetinje hiljade nedužnih, upravo i jest jedna hiljadu puta potvrđena milost prema žrtvama tog nasilja iz ugla pravičnosti. Dok, s druge strane, osloboditi dotičnog nasilnika kazne, ili preći preko toga, te ostaviti spomenutu krvoločnu zvijer na slobodi, jest jedno brutalno nasilje i stotruka nemilosrdnost prema stotina- ma jadnika, naspram sažaljivosti ukazane na krivom mjestu. Isto je i sa potpunim kafirom –koji ulazi u tamnicu Džehennema– jer on svo- jim nevjerništvom poriče prava Lijepih Božijih imena, odnosno povrijeđuje ta prava. On i svo- jim neprihvatanjem svjedočanstva svih bića –koja ukazuju na ta imena– gazi i njihova prava. On nepriznavanjem uzvišenih funkcija svih stvorenja –a to su njihovi izrazi u slavu tih imena– krši i njihova prava. On osporavanjem ogledala i raznih vidova ibadeta prema mani- festaciji Allahovog Gospodarenja –a to je cilj stvaranja svemira i jedan od razloga njegovog postojanja i vječnosti– dolazi u goli sukob s pravima svih stvorenja. Iz ovoga slijedi da je nevjerništvo jedno teško krivično djelo, okrutno nasilje, čija monstroznost izlazi izvan svih okvira tolerancije i amnestije, te se s pravom na njega odnosi prijetnja iz ajeti-kerima

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ

“Allah neće oprostiti da mu se neko drugi smatra ravnim..” (4/48). Pomilovati i ne baciti jednu takvu osobu u Džehennem, predstavljalo bi nedjelo sasvim oprečno milosti u odnosu na prava sve te goleme mase stvorenja i bića čija su prava pogažena.

Dakle, kao što svi ti oštećenici zahtijevaju postojanje Džehennema, tako isto iziskuju i ponos i dostojanstvo Allahove, Slavljjen je On, grandioznosti i savršenstva.

Da, kad bi neki bezumnik i zlosretni neposlušnik rekao jednom moćnom vladaru: “Ti me ne možeš baciti u zatvor, niti ćeš to ikada moći učiniti”, prekoračivši granice i povrijedivši ponos i ugled tog suverena, neizbježno je da će taj vladar dati izgraditi zatvor za tog bezumnoga prekršitelja, čak kad prethodno i ne bi postojao nijedan zatvor u cijeloj državi. Tako je i sa totalnim nevjernikom, jer on svojim nevjerništvom žestoko nasrće na ugled i dostojanstvo Njegovo, Slavljjen je On, a svojim poricanjem stavlja izazov pred veličinu Njegove moći, kao što i svojim prekoračenjima dira u Njegovo savršeno Gospodarenje. Pa čak kad ne bi ni postojali razlozi koji nužno iziskuju postojanje Džehennema, te mnogobrojni povodi i mnoštvo svrhovitosti i njegovih funkcija, stvaranje Džehennema za takve nevjernike i njihovo

ubacivanje u njega svojstveno je tom ponosu i veličini.

Pored toga, i sama suština nevjerništva odiše Džehennemom; jer kao što suština imana koja bude opredmećena omogućuje da se na njezinim slastima, blaženstvu i ljepoti u ljudskoj svijesti i srcu izgradi jedan osobni Džennet, i to bude minijturni Džennet koji potajno upućuje na Džennet vječni koji ga očekuje na Ahiretu, tako i nevjerništvo – a posebno potpuno nevjerništvo – te licemjerstvo u vjeri i otpadništvo, u sebi sadržavaju strahovite patnje, muke i pomračenost da, kada bi bile materijalizirane i umetnute u srce njihovog podnositelja, sačinile bi njegov osobni pakao, koji bi mu nagovijestio njegov ishod na Ahiretu u Džehennemu. Ovo smo već utvrdili odlučnim dokazima u *Poslanicama Nura*, te na to ukazujem u uvodnom dijelu ovoga pitanja.

Budući da je ovaj dunjaluk jedna ahiretska njiva, sitna zbivanja na njemu urađaju plodovima i klasjem na budućem svijetu. Tako i ova ubitačna sjemenka “kufr”, iz tog ugla gledajući, upire prstom na ahiretsko stablo “zekkum”, i govori: “*Ja sam porijeklo tog stabla i njegova suština. Nesretniku koji mene nosi u srcu ću uroditi osobnim primjerkom tog prokletog stabla.*”

I pošto nevjerništvo predstavlja nasrtaj na neograničena prava i njihov sraman prekršaj, ono je, dakle, jedan neograničeni zločin, koji, stoga, svoga počinitelja kvalificira za izvrgavanje neograničenoj kazni. Pa, ako ubistvo, koje se odigra u samo jednoj minuti, izlaže ubicu kazni u trajanju petnaest godina (što iznosi približno osam miliona minuta), i to se smatra da je u skladu s ljudskom pravednošću, i ubraja u djela u općem društvenom interesu i u skladu s njegovim pravima, nesumnjivo je onda da bi minuta apsolutnog nevjerništva –smatrajući kufr ekvivalentnim hiljadi ubistava– bila suočena s kaznom koja je približna trajanju osam milijardi minuta, po mjerilima te ljudske pravednosti. Onaj, dakle, ko cijelu jednu godinu svog života provede u nevjerništvu, zaslužuje kaznu u trajanju približno dva triliona osamstotina i osamdeset milijardi minuta, odnosno kvalificira se da se na njega primjeni ajet:

خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا

“...U kome će vječno i zauvijek ostati.” (4/169).

Bilo kako bilo... A nadnaravna metoda Kur’ani-kerima u njegovom objašnjenju Dženeta i Džehennema, te ono što stoji u *Poslanicama Nura* –koje su njegov izliv i tefsir– od

dokaza njihovog postojanja, ne ostavljaju prostora za bilo kakvo drugo objašnjenje. Mnogobrojni ajeti, poput:

وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا
 مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
 رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا
 إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا

...I o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. 'Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri. (3/191). ...Gospodaru naš, poštedi nas patnje u Džehennemu, jer je patnja u njemu, doista, propast neminovna. On je ružno prebivalište i boravište. (25/65-66). I ono što je Poslanik časn, s. a. v. s., uglavnom sve vrijeme ponavljao u svojim dova-ma, a i drugi vjerovjesnici, a. s., i ljudi od sušte istine, kao:

أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ ﴿١﴾ نَجِّنَا مِنَ النَّارِ ﴿٢﴾ خَلِّصْنَا مِنَ النَّارِ

“Pruži nam utočište od vatre...”, “Spasi nas od vatre...”, “Izbavi nas od vatre...”, kod njih posjeduje puni smisao, utemeljen na ličnom osvje-dočenju u objavi. Sve nam to, dakle, razjašnjava kako najkrupnije pitanje čovječanstva na zemlji

jest pitanje izbavljenja od vatre, a da najkrupnija i najfenomenalnija, pa i najbitnija činjenica u univerzumu, jest činjenica Džehennema, u koju su se izravno osvjedočili ti tragaoci i nosioci svjedočanstava i otkrovenja, čije plamene jezike i neprozirnu tminu posmatraju neki drugi, a neki treći čuju buktanje njegove rasplamsanosti i ključalosti, te užasnuti i prestravljeni povikuju: "Zakloni nas od vatre."

Da, međusobna suprotstavljenost dobra i zla u ovome svemiru, užitka i patnje, svjetla i tmine, vrućine i hladnoće, ljepote i nakaznosti, upute i stranputice, te njihova međusobna interakcija, služi jednoj uzvišenoj mudroj svrsi, jer da nije zla, nemoguće bi bilo razumijevanje dobra, i da nije bola, ne bi se znalo za užitak, a svjetlost bez tmine naspram sebe ne bi razotkrila svoj značaj, kao što se i stepeni vrućine ostvaruju kroz prisustvo hladnoće, a jedna pojava ljepote, uz prisustvo ružnoće, preraste u hiljadu takvih istinskih ljepota, ustvari postigne na hiljade vidova ljepote i intenziteta finoće. I mnoge slasti Džehenneta bi ostale skrivene i nepoznate kad ne bi bilo Džehennema. Analogno ovome, svaku je stvar moguće upoznati iz izvjesnog aspekta uz pomoć njezine suprotnosti, a u prisustvu te suprotnosti moguće je da jedna realnost urodi mnogim drugim vidovima realnosti.

I dok se ova mješavina stvorenja u poplavi seli iz prolazne u vječnu kuću, neizbježno je da će se dobro, užitak, svjetlo, ljepota, iman i njima srodne kvalitete slijevati u Džennet, a da će se zlo, patnja, tmina, ružnoća, nevjerništvo i njima srodne štetne pojave obrušavati u Džehennem. Te će se poplave bića, stalno se međusobno sudarajući, slijevati u ta dva bazena, te na kraju svoga toka stižati se i smiriti u njima.

Zadovoljit ćemo se sa ovoliko, a ostalo ćemo prepustiti navodima iz završnog dijela *Riječi dvadeset devete*, u sklopu figurativnih prikaza.

O, moji školski drugovi u ovoj "jusufovskoj medresi"!

Najlakši put za izbavljenje od strašne i vječne tamnice Džehennema jeste da iskoristimo priliku našeg boravka u ovoj dunjalučkoj tamnici, koji je našim rukama uskratio mogućnost počinjanja mnogih grijeha, te nas tako spasio od njih. Na nama je, onda, samo da tražimo oprost i činimo pokajanje za grijeha koje smo ranije počinili, uz izvršavanje farzova, da bismo tako svaki provedeni sahat u ovome zatvoru pretvorili u vrijednost jednog dana ibadeta. To je za nas najizglednija šansa za izbavljenje od vječnog zatvora i ulazak u svijetli Džennet. Pa ukoliko ispustimo ovu šansu, i naš će ahiretski život ispuniti plač, kao što je to slučaj na dunjaluku, i

na nas će se primijeniti Allahove, Uzvišen je, riječi:

خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ

“...Izgubi i ovaj i onaj svijet.”(22/11)

* * *

Glas tekbira za Kurban-bajram je odjekivao dok je pisana ova teza, pa me je misao odvukla na činjenicu kako petina čovječanstva ponavlja “Allahu ekber”, “Allahu ekber”, “Allahu ekber”, i da ga više od tri stotine miliona muslimana složno ponavlja, te kao da se zvuk “Allahu ekber” razliježe cijelom duljinom i širinom Zemaljske kugle, i Zemlja ostalim planetama u pokretu, u raznim dijelovima nebesa, prenosi zvuk ovog svetog poklika. A više od dvadeset hiljada hadžija na Arefatu, za Bajram, zajedno ponavljaju eho riječi koje je Poslanik najčasniji, s. a. v. s., izrekao prije hiljadu i tri stotine godina pred svojom obitelji i časnim ashabima i što im je naredio. Ja svim svojim čuvstvima osjetih, ustvari stekoh apsolutno uvjerenje, da ti odjeci, zvukovi i ponavljanja jesu zapravo univerzalni i sveobuhvatni izraz služenja Allahu, koji stoje naspram manifestacije univerzalne Božije

gospodarske moći, primjerenoj veličini “Gospodara Zemlje” i “Gospodara svih svjetova”.

Zatim sebe upitah: “Ima li ikakve veze između Ahireta i ove svete riječi ‘Allahu ekber’?” Istovremeno se prisjetih da ova riječ, spadajući u elitu trajnih, dobrih i ugodnih izraza zajedno sa “Subhanallah”, “El hamdu lillah” i “La ilahe illallah”, te ostalih izraza koji simboliziraju islam, bez sumnje podsjećaju na Ahiret, bilo u djelimičnoj ili sveukupnoj formi, te ukazuju na njegov dolazak i zbivanje.

Jedan od smislova pojma “Allahu ekber” jest da moć Allahova i Njegovo znanje stoji iznad svega, nadmašuje sve i dominira svime, tako da bilo koja stvar ne može izaći iz domena Njegovog znanja, niti može izbjeći Njegovoj moći raspolaganja i uticaja, niti će ikada umaknuti od nje, jer Moć Njegova, Slavljen je On, veća je i iznad svega je što je veliko i čega se mi plašimo i što smatramo ogromnim i strašnim. Drugim riječima, Njegova Moć je veća od fenomena proživljenja –čiju mi fenomenalnost preuveličavamo– i veća je od čina našeg izbavljenja od nepovratnog nestanka, i moćnija od čina kojim će nama dodijeliti vječno blagostanje. On je, dakle, veći od svega pred čime mi ostajemo zapanjeni i od svega što je izvan dosega našeg razuma. On, Slavljen je On, kaže:

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً

“Stvoriti vas i sve oživjeti isto je kao i (stvoriti i oživjeti) jednu osobu”(Lukman: 28). Pa, izričiti izraz ovog ajeti-kerima iskazuje da je ahiretsko proživljenje i podizanje cijelog čovječanstva jednako lahko i jednostavno za božansku moć kao što je izumijevanje i stvaranje jedne osobe, i stoga ne čudi da se s jednakom dosljednošću čovjeku otima uzvik “Allahu ekber, Allahu ekber” kad god ugleda nešto impozantno, neku veliku nesreću, ili neku ekstremnu pojavu, nalazeći u njoj smirenje i koristeći ovu moćnu riječ kao ogromnu silu u kojoj nalazi uporište. Da, ovaj izraz zajedno sa svojim istovrsnicima “Subhanallah” i “El hamdu lillah” predstavlja sjeme i čistu supstancu namaza koji je sadržaj svih ibadeta (kao što je rečeno u *Riječi devetoj*), tako da ponavljanje ovih riječi, koje su tri vrhunske istine, na namazu i u zikrovima, jest u svrhu ojačanja, produbljenja i učvršćenja smisla namaza. One su i kategorični odgovori na pitanja nastala iz čuđenja, uživanja ili straha, koja ispune svaki kutak duše čovjekove dok promatra svemir i u njemu opaža ono što ga uzbuđuje, zbunjuje i u njemu pobuđuje zahvalnost, sve ono što je čudesno, lijepo, veličanstveno i raskošno u kojemu je fokusirana veličina i izuzetnost, i koje su za njega neuobičajene.

Da, obični vojnik uz praznik dolazi u društvo i na dvor vladara na isti način kao što to čini i vrhovni zapovjednik, dok u ostalim danima vladara poznaje samo od zapovjednika i s njegovog položaja –kao što je izneseno u završnici *Riječi šesnaeste*. Tako isto i svaka osoba u toku obavljanja hadždža počne sticati spoznaju svoga istinskog Gospodara, Slavljén je On, pod imenom Gospodara Zemlje i Gospodara svjetova, na način koji je najpribližniji spoznaji koju stiču evlije i dobri. I čim se u dubini njegovog srca rascvjetaju stadiji božanske veličine i vrhovnosti, on riječima “Allahu ekber” odgovara na ponovljena, uporna i zbunjujuća pitanja koja obuzimaju njegov duh. Tako da “Allahu ekber” jest odgovor koji u korijenu sasijeca najznačajnije šejtanske spletke, kao što je već navedeno u završnom dijelu *Odsjaja trinaestog*.

Tačno! I dok nam pojam “Allahu ekber” odsječno i u isto vrijeme snažno odgovara na naše pitanje o Ahiretu, rečenica “El hamdu lillah” jest druga u nizu koja nas podsjeća na proživljenje i potražuje ga. Jer, ona nam govori: *Moj smisao se ne može upotpuniti bez Ahireta, pošto je moje značenje: svaka pohvala i zahvala koja potekne od bilo kojeg zahvalnika i bilo kome da bude upućena, od bespočetnosti do beskonačnosti, ustvari se odnosi na Njega, Slavljén je On, i jer je vječno blagostanje porijeklo*

svih blagodati i njihov vrhunac, i ono je to što blagodati čini istinskim blagodatima koje niti prolaze niti podliježu promjeni; i ono je to koje svako svjesno biće pošteduje i spašava od teoba ništavnosti. Stoga se jedino ono može usporediti s mojim punim značenjem.

Jeste, ponavljanje svakog vjernika iza namaza riječi "El hamdu lillah" bar nekih stotinu i pedeset puta dnevno, koliko mu nalaže šerijatski propis, koje sadrže veoma široki smisao hvale, priznanja i zahvalnosti koji se proteže od bespočetnosti do beskrajnosti, ustvari je iznos predujma koju on uplaćuje za sticanje vječnog blagostanja u Džennetu. Naime, nemoguće je da smisao zahvale bude ograničen samo na kratkotrajne i prolazne dunjalučke blagodati ispresijecane i zagorčane patnjama i nemoguće je da se odnosi samo na njih. Na njih gleda na način kao da one moraju biti tek sredstva na putu sticanja vječnih i neprolaznih blagodati, koje zavrijeduju da se na njima iskazuje zahvalnost.

A što se uzvišenog pojma "Subhanallah" tiče, on označava Allahovu, Slavljen je On, neprikosnovenu čistoću i svetost u smislu da je On čist od bilo kakvog partnerstva, nedostatka, nesavršenosti, nepravednosti, nesposobnosti, nemilosrdnosti, ovisnosti i podlosti, i svega ostalog što bi bilo u nesuglasju sa Njegovim

savršenstvom, ljepotom i veličinom. I ovaj smisao podsjeća na neprolazno blagostanje i dokazuje postojanje Ahireta koji je osovina Njegove, Slavljene On, grandioznosti, dostojnosti i savršenstva. Ujedno ukazuje i na Džennet blagodati i dokazuje njegovo postojanje na tom svijetu. U protivnom, kad ne bi postojalo neprolazno blaženstvo, prst optužbe bi upirao u pravcu Njegove, Slavljene On, Veličine, Savršenstva, Dostojnosti, Ljepote i Milosti, što bi odavalo mrlju nesavršenstva i nedostataka.

I, tako, svaki od ova tri sveta pojma, uz još pojmove "Bismillah", "La ilahe illallah" i druge mubarek riječi, zasebno predstavlja po jednu od sjemenki stupova imana, i svaki od njih sažima imanske činjenice i istine, te koncepte iz Kur'ani-kerima.

I kao što su spomenuta tri pojma jezgro i sjeme namaza, oni su, također, jezgro i Kur'ani-kerima, oni su poput dijamanata koji se nalaze na početku nekih divnih sura. Oni su i istinske riznice i pouzdani temelji za *Poslanice Nura*, nastalih prebiranjem dragulja tespiha. Oni su također i virđovi Muhammedova tarikata koji se uče u zikru nakon namaza, u širokoj sferi Muhammedova evlijaluka i služenja Allahu. Tako na svakom namazu više od stotinu miliona vjernika u toj univerzalnoj halki zikra sa

tespihom u rukama, zajedno ponavljaju trideset i tri puta “Subhanallah”, trideset i tri puta “El hamdu lillah”, te trideset i tri puta “Allahu ekber”. Zsigurno uviđaš kolika je važnost tih triju mubarek izraza, koji su sjeme i sažetak Kur’ana, imana i namaza, te kolika je nagrada za njihovo ponavljanje po trideset i tri puta poslije namaza u krugu te prostrane halke.

Zbilja, kako god je prva tema iz ove poslanice bila jedna dragocjena lekcija o namazu, tako je i završni dio poslanice postao – bez moje namjere – jedna važna lekcija na temu namaskih zikrova!

Neka je hvala Allahu na Njegovu dobrotvorstvu.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

“Slavljen neka si Ti, mi ne znamo ništa, samo ono čemu si nas Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri.”(2/ 32)

DEVETA TEMA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ

وَمَلَئِكْتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: “Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih” (2/285).

Razlog koji doveo do razrade ovoga sveobuhvatnog, uzvišenog i visokoznačajnog ajeta i potaknuo njegovo pojašnjenje jest izvjesno lično stanje proisteklo iz jednog provokativnog apstraktnog pitanja i iz otkrovenja ogromne božanske blagodati, kako slijedi:

Duhu se nametnulo pitanje: zašto se nevjerni-

kom smatra onaj koji porekne samo neke od imanskih činjenica, kao što se ne ubraja u muslimane onaj ko ih ne prihvata, mada, recimo, svjetlo vjerovanja u Allaha i u Sudnji dan poput sunca rastjeruje svaku tminu?

Zatim, zašto otpadnikom od vjere postane onaj ko se odrekne jedne činjenice i stupa imana, što ga baca u totalno nevjerništvo, a onaj ko ih ne prihvati izlazi iz okvira islama, mada bi ga u pravilu trebalo vjerovanje u ostale stupove imana –ako postoji– poštediti te kvalifikacije potpunoga bezvjerništva?

Odgovor:

Iman je jedna cjelovita činjenica ponikla na šest objedinjenih i jedinstvenih stupova koji su nerazdvojivi. On je kompaktan i ne podnosi rasparčavanje, jedna cjelovitost čiji su dijelovi nedjeljivi. To je iz razloga što svaka od tih nosivih sastavnica imana –uz dokaze koje ih potvrđuju– dokazuje ostale stupove, te svaki stup postane glavni i nepobitan dokaz za sve druge stupove. Stoga, onaj ko nije u stanju opovrgnuti sve stupove zajedno s cijelom njihovom argumentacijom, sasvim je nemoćan –s pozicije zbiljske stvarnosti– poreći bilo koji od tih stupova pojedinačno, ili opovrgnuti bilo koju od njihovih istina. Poricatelj se jedino može praviti da ne vidi i uporno se držati neprihvatanja ili

odbijanja, te na taj način zapasti u prkosno nevjerništvo, što ga vremenom dovede do potpunoga nevjerništva. Time se izgubi njegova ljudskost i on se kvalificira za materijalni pakao, nakon što se već našao u duhovnom Džehennemu.

I kao što smo ukratko u pitanjima na temu “Ploda”, već pojasnili činjenice ukazivanja stupova imana na ahiretsko proživljenje, i ovdje ćemo u kratkim i jezgrovitim crtama razjasniti duboki i golemi smisao i poučnost navedenog ajeta, oslanjajući se na Allahovu, Slavljen je On, podršku. Svrstat ćemo to u šest tačaka:

Prva tačka

Vjervanje u Allaha svojim nepobitnim dokazima pruža potvrdu i za vjervanje u Ahiret, zajedno s potvrdom ostalih temelja imana. To je već pojašnjeno u *Sedmoj temi*.

Da, Gospodareva dominacija, Njegova bespočetna snaga, neprolazna moć, apsolutna neovisnost, te vječna i trajna božanska vlast, koja upravlja ovim beskrajnim svemirom –sa svim njegovim potreštinama i nužnostima– kao da je jedna palača ili grad; i koja provodi sve njegove poslove u okvirima reda i ravnoteže i mijenja ga uz mnogo mudrosti; i koja atomima i planetama,

i muhama i zvijezdama upravlja i sinhronizirano ih oprema kao pripadnike jedne disciplinirane armije, sve njih –svojom voljom i komandom– dovodi na jednu impresivnu generalnu smotru čistog robovanja, u toku veličanstvenih manevara, vježbe i obuke za određene dužnosti i instruiranja u njima, s efektivnošću i trajnom dinamičnošću, u stanju stalne mobilnosti i kretanja... Da li bi, dakle, bilo moguće, ili shvatljivo, odnosno, da li bi uopće mogli postojati bilo kakvi izgledi da ne postoji jedno vječno sjedište, neprolazno kraljevstvo, trajno postojanje i transcendentalni odraz u kući vječnosti za jedno takvo beskonačno Gospodarenje i beskrajnu i vječnu Božansku dominaciju? Nipošto i nikako! Hiljadu puta: nikako!

Dakle, Allahova, Visok je On i Uzvišen, božanska superiornost i dominacija, kao i većina Allahovih Lijepih imena –kao što je rečeno u Sedmoj temi– te svi dokazi nužnosti Njegovog, Slavljen je On i Uzvišen, postojanja, svjedoče u potvrdu i u dokaz postojanja Ahireta i nužno ga podrazumijevaju.

Divno li je, onda, uporište i nepopustljiv oslonac i težište ovaj veličanstveni stup imana! Stoga, shvati to i prihvati kao da ga gledaš rođenim očima.

* * *

Zatim, vjerovanje u Allaha, kako god je neostvarivo bez vjerovanja u Ahiret, tako je neostvarivo i razumom neprihvatljivo da vjerovanje u Allaha bude odvojeno od vjerovanja u poslanike – što je u sažetku spomenuto u *Poslanici o proživljenju*. Pa slijedi:

Uzvišeni Allah je ovaj svemir –kako bi pokazao Svoju božansku prirodu i dostojnost obožavanja– sačinio u jednoj utjelovljenoj formi božanske knjige, gdje svaka pojedinačna stranica iskazuje smisao cijele knjige, a svaki pojedini redak na stranici obznanjuje smislove cijele stranice. Stvorio ga je u jednom opredmećenom izgledu savršenog Kur'ana, gdje je svaki od njegovih konstitutivnih ajeta i svaka od njegovih riječi, pa i svaki pojedinačni harf i tačkica, poput mu'džize koja ga čini svetim i slavljenim. Sagrađio ga je i u obliku jednog impozantnog svemilostivnog mesdžida, i ukrasio ga bezbrojem skladnih znakova i reljefa, te se u svakom njegovom uglu nalazi jedna skupina duboko predana nekoj vrsti naravnog ibadeta svome Milostivom Stvoritelju.

Da li bi, onda, bilo moguće ta taj Istinski i Obožavani Stvoritelj ne izašalje svoje učitelje kako bi predavali i poučavali smislove i sadržaj te kapitalne knjige? I da li bi bilo moguće da ne pošalje mufessire koji će tumačiti ajete tog

opredmećenog savršenog Kur'ana? I bi li bilo moguće da ne naimenuje imame koji će u tom glavnom mesdžidu predvoditi one što na najrazličitije načine i u raznim vidovima čine ibadet Njemu? Odnosno, bi li bilo moguće da tim učiteljima, mufessirima i imamima ne izda vladarske naloge i zapovijedi? Bože sačuvaj, nikako! Hiljadu puta: nikako!

Zatim, Milostivi i Plemeniti Stvoritelj, Koji je ovaj svemir stvorio kako bi iskazao ljepotu Svoje susretljivosti prema svjesnim bićima, finoću Svoje sažaljivosti na njih i apsolutitet Svoje božanske ovlasti nad njima, te da bi ih potaknuo na zahvalnost i blagodarnost, stvorio ga je prema modelu jedne luksuzne gostinske rezidencije, jednoga prostranog i raskošnog sajmišta, i jednog divnog i atraktivnog odmarališta. U njemu je priredio neograničeni izbor raznobojnih i raznovrsnih poslastica i užitaka, te rasporedio bezbroj spektakularnih arhitektonskih čudesa i fenomena.

Je li, dakle, moguće da taj Milostivi i Plemeniti Stvoritelj ne porazgovara –preko svojih izaslanika– sa Svojim svjesnim stvorenjima u toj luksuznoj rezidenciji. Odnosno, da li bi bilo shvatljivo kad ih On ne bi upoznao s dužnostima iskazivanja zahvalnosti, načinima uzvraćanja naspram tih ogromnih blagodati, te s misijom

njihovog služenja Njemu, zauzvrat njegove obilne milosti i neskrivene naklonosti prema njima?! Nikako, i, opet, milion puta, nikako!

Nadalje, Stvoritelj Koji voli Svoje stvaralaštvo i kreacije, želi izazvati divljenje i ushićenje, odnosno, zahtijeva da bude uvažavan i cijenjen, uz dokaz Njegovog izumijevanja samo u ustima osjetila za hiljade vrsta aroma. Tako je i ovaj svemir ukrasio originalnim djelima i kreacijama iz Svoga stvaralaštva, kako bi svemu što je stvorio Sebe predstavio, izložio jedan vid svoje apstraktne ljepote, te učinio da ga zavole.

Pa je li onda razumom prihvatljivo da taj Stvoritelj ne komunicira s odličnicima ljudskoga roda, koje je poslao prestavnike ljudima, koji su zapovjednici ostalim stvorenjima? I može li biti da On ne pošalje poslanike iz reda tih odličnika, te da tako sve Njegove impresivne kreacije ostanu bez divljenja, a ljepota nadnaravnih Lijepih imena ostane uskraćena za izraze uvažavanja i ushićenosti, te Njegovo predstavljanje i umiljavanje ostaje neuzvrćeno?! Bože sačuvaj, nikako! Hiljadu puta: nikako!

Zatim, Znani Govornik, koji se –u pogodnom času– odaziva dovi svih živih bića, udovoljavajući njihovim prirodnim potrebama, i izlazeći u susret njihovim skrušenim i željnim obraćanjima Njemu jezicima njihovog stanja, te im jasno

progovara djelom i stanjem, kroz ukazivanje svojih beskrajnih dobročinstava i neizmjernih blagodati prema njima, iskazujući time dobru namjeru, izbor i volju. Pa bi li bilo moguće i shvatljivo da taj Znani Govornik praktično i kroz stanja saobraća s najsićušnjim živim bićem i izlazi u susret njegovoj dovi, pomaže mu Svojom dobrotvornošću i ispunjava njegovu potrebu, a da se, s druge strane, ne susretne s duhovnim čelnicima ljudskog roda, koji je gospodin glavnine zemaljskih stvorenja, Allahov namjesnik na Njegovoj zemlji i odabrani plod univerzuma? I da li bi bilo razumom prihvatljivo da On s njima riječju i govorom ne razgovara na način kako sa svim ostalim živim bićima razgovara djelom i stanjem? Odnosno, zar bi bilo moguće da On preko njih ne pošalje Svoje zapovijedi, stranice i knjige? Bože sačuvaj, nikako. Hiljadu puta: nikako!

Ovako vjerovanje u Allaha uz neosporne i čvrste dokaze potvrđuje vjeru u Njegove objavljene knjige i Njegove časne poslanike, a.s..

* * *

Pored toga, onaj koji je učinio da svemir uzburkava istina Kur'ana, i koji je u potpunosti upoznao i predstavio tog Tvorca, te Ga zavolio i učinio da Ga i drugi zavole, iskazao zahvalnost

Njemu i druge uputio da Mu iskazuju zahvalnost, čak i Zemlju naveo da ponavlja “Subhanallah vel-hamdu lillah vallahu ekber”, te su je čula i najjuzdignutija nebesa. Onaj koji je na Stvoriteljevo manifestno gospodarenje uzvratio sveopćim i sveukupnim robovanjem Njemu, te je cijelih hiljadu i tri stotine godina predvodio po brojnosti petinu, a po kvaliteti polovinu čovječanstva, na način da je i more i kopno uzburkao i ispunio željnošću i uznesenjem. Onaj koji je glasno na uho svemira kroz sve epohe izricao sure Kur’ani-kerima, te održao zadivljujuću lekciju, uputio plemenit poziv, izložio čovjekovu misiju i njegovu vrijednost, objasnio njegov nivo i položaj. Riječ je dakle, o Muhammedu Povjerljivom, s. a. v. s., iskrenom i potvrđenom hiljadu i jednom mu’džizom.

Zar bi, dakle, bilo moguće da taj uvaženi, odabrani i probrani rob ne bude najčasniji poslanik tog Istinski Dostojnog obožavanja? I da ne bude Njegov najznačajniji vjerovjesnik? Nipošto i nikako! Hiljadu puta, nikako!

Činjenica, dakle, “Svjedočim da nema Boga, samo Allah” uz svoje argumente, potvrđuje činjenicu: “Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik”.

* * *

Nadalje, Stvoritelj Koji je učinio da Njegova stvorenja međusobno razmijenjuju misli i riječi na stotinama hiljada jezika i medija i On čuje i zna svačiji govor, da li bi, dakle, bilo moguće da On sam ne progovori? Nemoguće, i, opet, nemoguće!

Nakon toga, bi li bilo shvatljivo da On Svoje krajnje božanske namjere i smislove ne obznani u jednoj knjizi poput Kur'ani-kerima, koja bi pružila odgovor na tri pitanja pred kojima umovi ostaju zbunjeni: "Odakle potiču sva ova stvorenja? Gdje je konačno odredište? I zašto se međusobno smjenjuju, a da zatim začas iščeznu?"... Nemoguće!

Kur'ani-kerim koji je osvijetlio i prosvijetlio trinaest stoljeća; i kojeg u svakom sahatu, uz puno uvažavanje i počast, transmitira stotinu miliona jezika; i koji je u potpunoj uzvišenosti i svetosti upisan u grudima miliona hafiza; i koji prema svojim zakonima administrira glavninu čovječanstva, odgaja njihove duše i produhovljuje njihove duhove, izbistrava njihova srca i uspravlja njihove umove.. i koji je jedna trajna mu'džiza čiju smo nadnaravnost već utvrdili u *Poslanicama Nura* sa četrdeset gledišta, te je postalo jasno da on posjeduje nadnaravnost za svaku od četrdeset kategorija ljudi (kao što stoji u *Pismu devetnaestom*, koje i samo posjeduje

nadnaravnu fenomenalnost)... Ovaj, dakle, Kur'ani-azim s pravom zavrijeđuje da se naziva "Allahovim govorom", čime i Muhammed, s. a. v. s., uz hiljade ostalih mu'džiza, postaje jedna njegova divna mu'džiza.

Da li bi, onda, bilo moguće da ovaj Kur'ani-kerim ne bude govor tog Bespočetnog Govornika, Slavljen je On? I da on ne bude uredba tog Transcedentnog Tvorca, Visok je On i Uzvišen? Da Allah sačuva, nemoguće je, i milion puta: nemoguće!

Znači, dakle, da vjerovanje u Allaha, sa svim svojim dokazima potvrđuje da je Kur'ani-kerim Allahov govor, Velik je i Uzvišen On.

* * *

Zatiin, Suveren, Posjednik veličine, koji zemaljsku površinu stalno ispunjava živim bićima i ispražnjava od njih, naselio je naš dunjaluk svjesnim bićima da bi Ga oni, Slavljen je On, spoznavali, obožavali i veličali.

Je li, stoga, moguće da taj Suveren i Posjednik veličine ostavi nebesa i zvijezde puste i nenaseљene i da ta nebeska zdanja ne nastani pristojnim stanovnicima?

I je li moguće da taj Vrhovni Suveren Svoje suvereno gospodarenje u Svome najprostranijem

dominionu, napusti i ostavi bez autoriteta i moći, bez činovnika i vršitelja dužnosti, bez konzula i veleposlanika, bez promatrača i nadzornika, bez zadivljenih posjetilaca, bez povlašćenih robova, i bez vjernih podanika? Da Bog sačuva, nipošto, i to u onolikom broju koliko ima meleka!

Napokon, Mudri, Znani i Milostivi vladar, Koji je ovaj svemir ispisao kao jednu knjigu, da je čak i biografiju svakog stabla ubilježio u svaku njegovu pojedinačnu sjemenku, i unio životna zaduženja i funkcije svake travke, te zadaću svakog cvijeta, u svako njihovo pojedinačno jezgarce; te uveo evidenciju svih životnih dešavanja svakog svjesnog bića u njegovoj moći memoriranja sićušnoj poput makovog zrna; te registrirao svaki čin u Njegovoj cjelokupnoj vladavini i sva dešavanja u domenu Njegove ovlasti, snimivši ih i sačinivši brojne materijale; i Koji je stvorio Džennet, Džehennem, Sirat i Velika Mjera u namjeri manifestiranja i ostvarenja pravednosti, mudrosti i milosti, koji su najbitniji temelji Božanskog gospodarenja..

Je li, onda, moguće da ovaj Mudri Vladar i Znani Milosnik propusti ubilježiti ljudske postupke, koji imaju uticaj na sveukupno postojanje?

I je li moguće da ne unese čovjekova djela u svrhu nagrađivanja i kažnjavanja, te da ne upiše njegova dobročinstva i nedjela na pločama

određenja?! Da Allah sačuva, nemoguće je to u onolikoj brojnosti koliko ima harfova određenja sudbine, upisanih u Levhi-mahfuz.

Odnosno, činjenica vjerovanja u Allaha svojim dokazima također neposredno i nepobitno potvrđuje i činjenicu vjerovanja u meleke, te činjenicu vjerovanja u Božije određenje, jednako kao što sunce čini uočljivim dan, a dan ukazuje na dolazak sunca.

Iz ovoga slijedi da se stupovi imana međusobno dokazuju i potvrđuju.

Druga tačka

Sve što propovijedaju nebeske knjige i časna pisma, na čelu s Kur'an-kerimom; i svi pozivi u vjeru koje su upućivali vjerovjesnici, a. s., na čelu sa Muhammedom, s. a. v. s., počivaju na pet, šest čvrstih temelja i nosivim stupovima. Svi su se oni zalagali za utvrđivanje temelja i njihovo diktiranje drugima. Iz tog razloga, svi dokazi koji svjedoče u prilog njihovog vjerovjesništva i iskrenosti usredsređeni su na te temelje i stupove, što im uvećava čvrstinu i izvornost. Ti su temelji, naime: vjerovanje u Allaha, Sudnji dan, Njegove meleke, objave, poslanike, te u određenje sudbine, dobre ili loše, od strane Uzvišenog Allaha.

Apsolutno je, onda, nemoguće izdvajati tih šest stupova jedne od drugih, pošto svaki od njih potvrđuje tu cjelokupnu konstrukciju stupova, ustvari je nužno potražuje i pretpostavlja. Stoga su ovih šest stupova jedna nerazdvojiva cjelina, koja uopće ne podliježe podjeli i jedna univerzalnost koju je apsolutno nemoguće rastaviti na pojedine dijelove. Pa kao što je slučaj da svaka pojedinačna grana blagoslovljenoga stabla Tuba, čiji se korijeni pružaju nebesima i čiji se svaki plod i svaki list napaja vječnim životom sa tog stabla, te je nemoguće da bilo ko porekne život jednog jedinog lista spojenog sa tim stablom dok ne bi uspio poreći život tog stabla koji je jasan i blistav kao sunce; ako bi poricao, onda bi mu to stablo osporilo istinitost u tolikoj mjeri kolika je brojnost njegovih grana, plodova i listova, te ga ušutkalo; u potpunosti je, dakle, isti slučaj i sa vjerovanjem u šest stupova imana.

Uistinu, prvobitna namjera nam je bila razraditi šest imanskih stupova u šest tačaka, a u svakoj tački navesti pet poučnih dosjetki, i želja je bila usmjeriti se na davanje odgovora na nametnuto pitanje navedeno u uvodu, te dati detaljniju razradu i opširnije objašnjenje. Međutim, izvjesne poteškoće i zapreke su me spriječile u tome. Ja ipak smatram da prva tačka za one koji razmišljaju, ne ostavlja slobodnoga prostora za daljnje pojašnjenje, jer je ona sama

mjerodavan odgovor na tu temu.

Ostaje, tako, sasvim jasno da ako bi musliman porekao bilo koju imansku činjenicu, uvalio bi se u totalno nevjerništvo, jer se stupovi imana nadovezuju jedan na drugi, a islam je detaljno obrazložio i raščlanio ono što je bilo uopćeno u drugim vjerama. Iz toga proizlazi da musliman koji ne zna za Muhammeda, s. a. v. s., niti ga priznaje, istovremeno ne zna ni za Allaha, Slav-ljen je On (prema Njegovim Atributima), niti također zna za Ahiret. Vjerovanje muslimana je čvrsto i postojano do mjere da se apsolutno nikad ne poljulja niti ostavlja prostora za poricanje, a zahvaljujući oslanjanju na golemo mnoštvo dokaza, te kao da i razum popušta i uzmiče pred snagom tog imana.

Treća tačka

Jednom sam izgovorio zahvalu Allahu: “El-hamdu lillah”. Zatim sam tragao za golemom blagodati koja bi bila u srazmjernosti sa njezi-nim sveobuhvatnim značenjem, te mi se u srcu rodi slijedeća misao:

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَعَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ
 وَعَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ عَلَى صِفَاتِهِ وَأَسْمَائِهِ حَمْدًا
 بَعْدَ تَجَلِيَّاتِ أَسْمَائِهِ مِنَ الْأَزَلِ إِلَى الْأَبَدِ

El-hamdu lillah na vjeri u Allaha, na Njegovoj Jednoći, na nužnosti Njegovog bivanja i na Njegovim Svojstvima i Njegovim Imenima, zahvalom koja brojnošću odgovara broju manifestacija Njegovih imena od Bespočetnosti do Beskonačnosti.

Duboko sam je analizirao, te zaključih da se u potpunosti poklapa sa značenjem..

Kako slijedi.*

.....

* * *

* Ovdje se tekst završava, i kao da se zastor spustio pred Ustazom te nije nastavio pisanje, ili su okolnosti u kojima se nalazio uslovile nešto drugo, pa se je zadovoljio prethodnim paragrafima. – Prevodilac na arapski.

DESETA TEMA

Cvijet Emirdaga

(efektan i uvjerljiv odgovor na zamjerke vezane za ponavljanja u Kur'ani-kerimu)

Moja cijenjena i iskrena braćo,

Dok sam pisao razradu ove teme, prolazio sam kroz mučna i nemirna stanja, i otuda je ona obavijena svojevrsnom maglovitošću, budući da je ostala ista kakva je i nastala, spontana i netaknuta.

Međutim, uvidio sam da te zbrkane riječi sadržavaju čudesnu nadnaravnost. Žalosno je da nisam smogao ispuniti ono što ta nadnaravnost zaslužuje da se obavi i izrazi. Stoga, mada su ti izrazi blijedi i prigušeni, ipak se mogu ubrojiti –sa gledišta njihove povezanosti s Kur'ani-kerimom– “misaonim ibadetom” i slučajem koji uključuje jedinstvene primjerke uzvišenih dragulja. Molim, zato, da skrenete svoj pogled sa njihove ljuske i zadržite ga duboko na sjajnim

draguljima unutar nje. Pa ako ih uistinu smatrate vrijednim, uključite ih kao desetu temu u *Poslanicu o Plodu*. U protivnom, primite je kao jednu poslanicu koja je odgovor na vaše čestitke.

Bio sam prisiljen napisati je u krajnjoj uopćenosti i konciznosti, iz razloga što sam se nosio s lošom ishranom i bolesničkim patnjama, tako da sam ponekad u jednoj jedinoj rečenici navodio mnoštvo činjenica i dokaza, te je –Allahovom dobrotom i zaslugom– priveo kraju za samo dva dana mubarek mjeseca ramazana. Molim, zato, izvinjenje, za ovaj nedostatak potekao s moje strane.*

* Ova je tema nježni i blistavi Cvijet ovog časnog mjeseca i grada Emirdag, pridodana Plodu zatvora Denizli kao Deseta tema. Ona, uz Allahov dopust, uklanja otrovne i truhle špekulacije koje ubacuju sljedbenici zablude oko fenomena ponavljanja u Kur'anu, i to čini razradom jedne od njegovih brojnih mudrosti. (Autor)

Moja odana i iskrena braćo!

Dok sam učio Kur'an –čudesnog iskaza– u toku mubarek mjeseca ramazana, porazmislio sam o smislovima trideset i triju ajeta –u kojima je ukazano na *Poslanice Nura*, a koji su navedeni u Zračku prvom– te uočih da svaki od tih ajeta –pa čak i svi ajeti na toj stranici mushafa, a i njihova tema– kao da gledaju na *Poslanice Nur* i njene učenike, iz aspekta njihovog zahvatanja kapljice iz okeana njegovih smislova, a posebno ajet o “svjetlosti” u suri *An-Nur*. Istovremeno, i ajet koji slijedi iza njega –ajet o “tmini”– jednako se nadnosi nad protivnicima *Poslanica Nura*, ustvari i više, jer neskriveno je da se položaj tih ajeta, njihove dimenzije i domet ne ograničavaju na određeno vrijeme i mjesto, nego obuhvaćaju sva vremena i prostore, tj. nadilaze relativne okvire mjesta i vremena, obuhvativši njihovu univerzalnost. Stoga sam osjetio da *Poslanice Nura* i njihovi učenici u ovom našem vremenu, na jedan istinski način predstavljaju jednog od individualnih aktera te sveobuhvatne univerzalnosti.

Obraćanje Kur'ani-kerima je poprimilo univerzalnost, apsolutnu širinu, uzvišenu veličinu i sveobuhvatnu dimenzionalnost. Razlog je tome njegovo izravno proishođenje sa prostranog i

apsolutnog položaja sveobuhvatnog sveopćeg Gospodarenja, Bespočetnog Govornika, Slavljen je On... Stiče ga i iz komotnog i golemog položaja onoga na koga je poslana ova knjiga, dakle Časnog Vjerovjesnika, s. a. v. s., predstavnika ljudske vrste, kojemu se obraća ispred cjelokupnog čovječanstva, pa i ispred svega što postoji. Postiže ga, također, i iz usmjerenja njegovog obraćanja na široki i čistorječivi sloj svih ljudskih generacija i u svim vremenskim razdobljima... Stiče ga, također, i s visokog i prostranog položaja poteklog iz djelotvornog prezentiranja Allahovih, Slavljen je On, zakona, koji se odnose na dunjaluk i Ahiret, na Zemlju i nebesa, na bespočetnost i beskonačnost, na te, dakle zakone koji su svojina Apsolutnog Gospodarenja i sadrže sva pitanja vezana za sva stvorenja.

Ovaj, znači, veličanstveni govor koji je postigao širinu, uzvišenost, prostornost i obuhvatnost u mjeri u kojoj je to postigao čudesnom fascinacijom i neizmjernom univerzalnošću ističe:

Da njegovi naravni i pojavni nivoi koji ugađaju umovima prostih i širokih masa – a oni predstavljaju većinu onih kojima se obraća – istovremeno su namijenili značajan udio najrazvijenijim umovima i intelektualnim klasama, tako da onima kojima se obraća ne daje samo neka od svojih uputstava, niti ih jednostavno potresa

poukama pripovijesti iz prošlosti, nego se uz to, na jedan rosan, sočan i svjež način, jednako obraća svim generacijama u svim vremenskim epohama – budući da su one podanici jednog univerzalnog ustava – kao da je objavljen upravo radi njih. Naročito se to odnosi na njegovo učestalo ponavljanje:

الظَّالِمِينَ الظَّالِمِينَ “Nasilni... Nasilni...”

i na žestoki ukor i strašnu prijetnju njima spuštanjem nebeskih i zemaljskih nesreća za njihove grijehе i prijestupe, tako da pogled privlači – ovim ponavljanjem – na neusporedivo nasilje ovoga vremena, izlažući raznovrsne kazne i nesreće koje su zadesile narode Ada, Semuda i faraona. Ujedno time daje oduška i donosi smirenje u srca vjernika i žrtava tog nasilja, navođenjem spašavanja časnih poslanika, poput Ibrahima i Musaa, a. s..

Nadalje, ovaj Kur’ani-azim vodič je svake generacije iz svake epohe, na jasan i nadnaravan način, što obrazlažemo:

Prošla vremena i drevne epohe su u očima zalutalih neznalica jedna bezdana, jeziva i užasna provalija nepostojanja, zametena grobnica i stravična pustara; njih Kur’an izlaže kao jednu živu stranicu krcatu poukama i lekcijama, te kao čudesnu nauku koja pulsira živošću i nabujava vitalnošću s kraja na kraj; i kao božansko

vladarstvo koje ima veze s nama, te ih –čudesnom ljepotom– ističe jasno i upečatljivo kao da pred svojim očima pratimo njihovo emitiranje na ekranu, te u jednom trenutku pred nas donosi izravan prikaz tih vremena, a u drugome on nas odvodi u ta vremena.

Istom tom čudesnošću, Kur'an objašnjava svemir, koji neznalice smatraju jezivim prostorom bez kraja s haotičnim beživotnim tjelesima bez duha, u čijem se kontinuitetu gradiraju rastanci i patnje; njega dakle, Kur'an objašnjava kao jednu elokventnu knjigu iz pera Jedinog i Samoopstojnog; i kao jedan grad čiji život regulira Milostivi i Samilosni; i kao jedno izuzetno sajmište koje je podigao Plemeniti Gospodar da bi reklamirao svoje tvorevine. Ovom interpretacijom on unosi život u te beživotne stvari, i čini da se one međusobno podržavaju, svaki dio podupire i potpomaže jedan drugoga, kao da su u međusobnom iskrenom prijateljskom dijalogu. Tako je svaka stvar potčinjena, i svakoj je stvari povjerena dužnost i obaveza. Na ovaj način Kur'an i ljudima i džinima i melekima izlaže lekcije istinske mudrosti i iliminirajućeg znanja, i nema sumnje da je Kur'ani-azim –koji posjeduje ovaj čudesni izraz u interpretaciji– dostojan posjedovanja istaknutih i uzvišenih svojstava, i neprikosnovenih i neusporedivih odlika. Navest ćemo primjere:

U svakom njegovom harfu nalazi se deset, sto sevapa, ponekad čak i hiljadu, a u nekim slučajevima i na hiljade sevapa. Ljudski i džinski rodovi su nesposobni donijeti nešto slično, pa čak i kad bi se svi okupili oko toga. Njegovo obraćanje ljudima, a i sveukupnom postojanju, upečatljivo je i mudro. Milioni ljudi ga u svakom vremenu kao bez daha nastoje naučiti napamet, željno i sa uživanjem. Svaki zamor od njegovog intenzivnog učenja izostaje, uprkos mnogobrojnim ponavljanjima. Njegovo potpuno nalijeganje na nježne i jednostavne umove djece, i pored mnoštva rečenica i tema koje su za njih nerazumljive. Slast u kojoj uživaju bolesni i samrtnici – kojima inače bol nanosi i najobičniji govor – dok ga slušaju, on slasno i ukusno dopire do njihovog sluha. Tu su i druga uzvišena svojstva i neprikosnovene odlike kojima raspolaže Kur'ani-kerim, i tako svoje učeće i učenike na različite načine usređuje na oba svijeta.

Njegova se neodoljiva nadnaravnost također ogleda i u upečatljivom stilu upućivanja, u kojem je najboljim umijećem očuvao neukost svog Časnog Dostavitelja, s. a. v. s., u potpunosti zadržavši njegovu prirodnu ugladenost, jer je isuviše uzvišen da bi iz njega potekla usiljenost, izvještačenost i pretvaranje bilo koje vrste. Tako je njegov pitki stil dopro do običnih masa, koje sačinjavaju većinu onih kojima se on obraća, i

donio prijaznost koja ugađa jednostavnosti njihovih umova, svojim govornim pojednostavljenjima bliskim njihovom nivou razumijevanja, te je pred njima rasprostro stranice čija je jasnoća aksiomatski neupitna poput nebesa i Zemlje, i njihove poglede usmjerio na božansku Moć i na retke Njegove krajnje Mudrosti, skrivene pod plaštom uobičajenih stvari i zbivanja.

Osim toga, Kur'ani-kerim razotkriva i svoju nadnaravnost i intenzivnim ponavljanjem jedne misli ili jedne pripovijesti, a to čini u prilikama upućivanja različitih kategorija slušalaca u brojne smislove i u mnoštvo pouka sadržanih u dotičnom ajetu ili pripovijesti, te se ponavljanje nameće iz razloga što je on knjiga dove i pozivanja u vjeru, jednako kao i knjiga zikra i potvrde Božije Jednoće, a svako od ovoga iziskuje ponavljanje. Otuda, svako ponavljanje u Kur'ani-kerimu, ajeta ili pripovijesti, sadržava neko novo značenje i pouku.

Njegova se nadnaravnost također ogleda i u njegovu razrađivanju pojedinačnih događaja koji su se zbili za života časnih ashaba u toku njegovog objavljivanja, podizanja zdanja islama i polaganja temelja šerijatskog vjerezakona, te se uočava kako tim događajima posvećuje izuzetnu pažnju, dajući time do znanja da se i najsitnije stvari najnebitnijih pojedinačnih događaja nalaze

pod prismotrom Njegove, Slavljen je On, milosti i u domenu Njegove odluke i volje, pored toga što kroz njih izlaže uobičajene božanske zakone koji se odvijaju u svemiru i sveobuhvatnu, cjelovitu regulativu. Uz to treba dodati i činjenicu da su se ta dešavanja u prilici uspostave islama i šerijata našla u svojstvu jezgara iz kojih će se u nadolazećim vremenima razviti zreli plodovi šerijatskih propisa i pojmova.

Potvrđeno je pravilo da stalna potreba zahtijeva neprestano ponavljanje, i stoga je Kur'an u toku dvije decenije davao odgovore na mnoga ponovljena pitanja, te svojim ponavljanjem odgovora uputio mnoštvo raznolikih slojeva slušateljstva. On ponavlja ajete koji posjeduju hiljade djestava i svoja uputstva koja su rezultat nebrojivih dokaza, i to čini dok u umove usađuje i u srcima utvrđuje, koji će se ogromni prevrati i strahovite promjene desiti u svijetu i kakvi će ga zadesiti lomovi i razaranja, te šta će nakon toga uslijediti u smislu gradnje vječnog i divnog Ahireta u zamjenu za ovaj nestalni svijet.

On iznova ponavlja te misli i ajete i kad dokazuje da se svaka parcijalnost i univerzalnost, od atoma do zvijezda, nalazi u vlasti Jednog i Jedinog, Slavljen je On, i u domenu Njegovog raspolaganja, Visok je Njegov Položaj.

Također ih ponavlja i kod iskazivanja božanske ljutnje i gospodarske srditosti zbog nasilnosti koju počinjava čovjek dok prekoračuje granice dozvoljenog vladanja; nasilnosti, dakle, koja izaziva negodovanje svemira, zemlje, neba i svih elemenata i raspaljuje njihovu srdžbu na počinitelja.

Stoga se ponavljanje tih misli i ajeta prilikom iznošenja ovako značajnih i krupnih pitanja uopće ne može smatrati nedostatkom u jasnoći izraza. Naprotiv, ono predstavlja jednu stilsku nadnaravnost u krajnjem dometu umijeća i briljantnosti, te ljepotu u krajnjem dometu visine i nenadmašivosti, kao i čistoću stila –odnosno elokventnost– koja u potpunosti odgovara i poklapa se sa zahtjevima određene situacije. Kao primjer navodimo:

Rečenica: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog, ajet je koji se u Kur'ani-kerimu pojavljuje stotinu i četrnaest puta. To je iz razloga što se radi o vrhunskoj činjenici koja svemir ispunjava svjetlom i sjajem i neraskidivo vezuje zemlju za nebesa –kao što smo objasnili u *Odsjaju četrestom*– tako da ne postoji niko i ništa a da svo vrijeme nije u gorućoj potrebi za tom istinom, pa kad bi se ova činjenica ponavljala i

milione puta, potreba bi još uvijek ostala trajna i neugasiva. Jer, ne radi se o nekoj dnevnoj potrebi, kao za hljebom, nego je ona poput potrebe za zrakom i svjetlošću, nužna i poželjna svakoga trena.

A ajeti-kerim **إِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ**

“...a Gospodar tvoj je, zaista, Silan i Milostiv” (26/9), osam je puta naveden u suri *Aš-Šu'ara*. Ponavljanje ovog značajnog ajeta, koji sadržava na hiljade istina u suri u kojoj se spominje spašavanje vjerovjesnika, a. s., i kažnjavanje njihovih naroda, jest u svrhu isticanja:

Da će vjerovjesnici biti spašeni a nasilnici kažnjeni radi zadovoljavanja uzvišenog cilja stvaranja svemira te u ime veličine Sveobuhvatnog Gospodarenja, te božanska Dostojnost zahtijeva kažnjavanje tih nasilnih naroda, kao što i Božja Milost zahtijeva spašavanje vjerovjesnika, a. s.. Pa kada bi ovaj ajet bio ponovljen i hiljadama puta, ne bi prestala potreba i potražnja za njim. Ponavljanje, dakle, ovdje ima ulogu visokog stilskog izraza, čudesne jasnoće i kratkoće.

Također i ajeti-kerim: **فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ**

“Pa koju blagodat Gospodara svoga poričete?!” (55/13), koji se ponavlja u suri *Ar-Rahman*,

a i ajeti-kerim

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

Teško toga dana poricateljima! (77/15), koji se ponavlja u suri *Al-Mursalat*, povikuje u lice svih vremenskih razdoblja i daje jasno i razgovijetno obavještenje na svim krajevima nebesa i zemlje, da nevjerništvo džina i ljudi i njihovo nepriznavanje božanskih blagodati, te njihova užasna nasilnost, izaziva ljutnju svega što postoji, i nebesa i Zemlju dovodi u stanje srditosti i razbješnjelosti. Ono se upliće u svrhovitost i smisao stvaranja svijeta; zadire u prava svih stvorenja i nasrće na njih; omalovažava i Gospodarevu veličinu i poriče je. Stoga se ova dva ajeta odnose na hiljade činjenica poput ovih, i posjeduju značaj i snagu hiljada pitanja, pa kad bi se ponavljali i hiljadama puta u jednom univerzalnom obraćanju upućenom džinskom i ljudskom rodu, i dalje bi postojala nužnost i trajno na snazi ostala potreba za njima. I ovdje ponavljanje posjeduje jedan otmjen, jasan i jezgrovit izraz i divnu nadnaravnost.

(Navest ćemo još jedan primjer svrhovitosti ponavljanja u Vjerovjesnikovim, s. a. v. s., hadisima). Vjerovjesnikov munadžat nazvan *El-Dževšen el-kebir* (Veliki pancir), divan je izraz molbe za spasenje u potpunosti prilagođen istini Kur'ani-kerima, i jedan uzorak izvučen iz njega. U njemu nalazimo rečenice:

سُبْحَانَكَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْآمَانُ الْآمَانُ
خَلِّصْنَا وَاجْرِنَا وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ

“Slavljen si Ti, o, Ti, osim Koga nema boga... Spas, spas, izbavi nas iz vatre... Zaštiti nas od vatre... Spasi nas od vatre...” Ove se rečenice ponavljaju stotinu puta, a kad bi se ponavljale i na hiljade puta, ne bi izazvale zamor, jer sadrže najimpozantniju činjenicu ovog univerzuma, a to je Jednoća Boga; i najuzvišeniju dužnost stvorenja u odnosu na njihovog Uzvišenog Gospodara, a to je veličanje Njegove Slave, Dostojnosti Hvale i Svetosti; najsudbonosniju stvar za cijelo čovječanstvo, a to je spasenje od vatre i izbjegavanje vječnog prokletstva; te najključniju potrebu robovanja Bogu i ljudske nemoći, a to je ibadet.

Na ovakve i slične temelje nailazimo u sadržini raznovrsnih ponavljanja u Kur’ani-kerimu, pa tako nalazimo i da činjenicu Jednoće Boga iskazuje – izričito i indirektno više od dvadeset puta na jednoj jedinoj stranici mushafa, u srazmjeru sa zahtjevima situacije i neposrednošću potrebe za umove, jasnoćom iskaza, tako da svojim ponavljanjem pobuđuje želju za ponavljanjem učenja, a jasnoći stila daje djelotvornost i visinu, bez izazivanja zamora i malaksalosti.

Poslanice Nura su još ranije rasvijetlile

svrhovitost ponavljanja u Kur'ani-kerimu i predočile njezine argumente, te utvrdile mjere do kojih je ponavljanje podesno i usklađeno sa stilskom vrijednošću, kao i razmjere njegove prefirjenosti i raskošne ljepote.

A vezano za svrhovitost stilske razlike između mekanskih i medinskih sura, kao i razlika u pogledu nadnaravnosti, te iz ugla davanja detaljnih odnosno uopćenih navoda u njima, stvari stoje ovako:

Prva linija slušateljstva i protivničkog tabora u Mekki bili su mušrici iz plemena Kurejš i nepismeni laici, te je vještina izraza potraživala jedan visok i snažan stil, uvjerljivu i fascinirajuću konciznost, te ponavljanje radi urezivanja u umove. Stoga je glavnina mekanskih sura obrađivala stupove imana i nivoe vjerovanja u Jednoću Boga, jednim krajnje moćnim i impozantnim stilom, i s kratkoćom naglašene fenomenalnosti. U mnogo navrata su se bavile vjerovanjem u Allaha, ishodištem i odredištem, te Ahiretom, čak su te stupove imana iznova iskazivale ne samo na jednoj stranici i u jednom ajetu, ili u jednoj rečenici u jednoj riječi, već ponekad čak u jednom jedinom harfu, na početku i na kraju, u određenosti i neodređenosti, izostavljeno ili spomenuto. Ustanovile su, pomoću tih umjetničkih stanja i načina, stupove

imana na način koji je učenjake koji se bave vještinom izraza i njezine majstore ostavila nijeme i zapanjene pred ovim nadnaravnim stilom. *Poslanice Nura*, a posebno *Riječ dvadeset peta* s njezinim dodacima, već su rasvijetlile nadnaravnost Kur'ana iz četrdeset aspekata, a tako i tefsir *Išaratu'l-i'džaz fi mizani'l-i'džaz* (Ukazi nadnaravnosti u kratkim crtama) na arapskom jeziku, koji je dao divnu predstavu nadnaravnosti Kur'ana sa gledišta sastava i kompozicije ajeti-kerima. Obje te poslanice stvarno su dokazale nenadmašivost i neusporedivost vještine stila i izraza, te veličinu nadnaravne jezgrovitosti u mekanskim ajetima.

A što se medinskih ajeta i sura tiče, prva linija njihovog slušateljstva i protivništva bili su židovi i kršćani, a oni su sljedbenici objave koji vjeruju u Allaha. Pravila vještine izražavanja, metode upućivanja i principi dostave poruke zato su iziskivali da obraćanje upućeno sljedbenicima objave bude prilagođeno njihovom stanju, te je korišćen jedan lahak, jasan i prozračan stil s naglašavanjem i pojašnjenjem u domenu parcijalnih pitanja –bez razrade (imanskih) temelja i stupova– jer su ta parcijalna pitanja ishodište izvedenih propisa i opće regulative, kao i poprište razlika među raznim vjerozakonima i pravilnicima. Stoga u većini slučajeva nalazimo da su medinski ajeti jasni, tečni i stilski dotjerani

na jedan čudesni način, specifičan za Kur'anikerim. Međutim, snažan kur'anski rezimirani navod, ili sažet zaključak, ili stabilna završnica, ili odlučujući dokaz, koji poprati navod nekog određenog i perifernog događaja, čini da taj parcijalni događaj postane jedno opće i univerzalno pravilo, te se osigurava njegovo poštivanje kroz učvršćenje vjerovanja u Allaha, koje se, opet, ostvaruje navođenjem tih zaključnih klauzula što rezimiraju Jednoću Boga i vjerovanje u Ahiret. Dakle, dotični jasni i tečni segment biva iluminiran i uzvišen tom završnom odrednicom. *Poslanice Nura* su već razradile i čak i najupornijim protivnicima dokazale dalekosežnost i visinu stila, rafinirane odlike i neusporedivu, egzaktnu, nebesku rječitost sadržane u tim sažecima i odrednicama. To je svrstano u deset odlika i tačaka u *Drugom svjetlu, Zračka drugog Riječi dvadeset i pete*, koja se ekskluzivno bavi temom nadnaravnosti Kur'ana.

Dijelovi ajete: إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Allah zaista sve može”(2/109)

إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ “Allah, zaista sve zna”(8/75)

وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ “On je Silan i Mudar”(14/4)

وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ “On je Silan i Samilostan”(30/5)

i drugi slični dijelovi koji iskazuju smisao Jednoće Boga i daju podsjećanje na Ahiret, a kojima se završava glavina ajeti-kerima. Uočiti ćeš da Kur'ani-kerim kod razrade perifernih šerijatskih propisa i društvenih zakona, pogled slušatelja podiže i usmjerava na visoke univerzalne horizonte, i –s ovim završnim odrednicama– prelazi sa lahkog, jasnog i prozračnog stila na jedan visoki i intenzivni stil, pa kao da čitatelja preusmjerava sa izučavanja šerijatskog vjerazakona na izučavanje vjerovanja u Jednoću. Time potvrđuje da je Kur'an knjiga Šeriata, propisa i mudrosti, jednako kao što je i knjiga akaida i vjerovanja; te knjiga zikra i misli, jednako kao što je i knjiga dove i pozivanja u vjeru.

Uočavaš, dakle, da u medinskim ajetima postoji izvjestan tip čudesne briljancije i rječitosti, koji je različit od ljepote izraza mekanskih ajeta, u skladu sa temom i raznolikošću ciljeva upute i dostavljanja smislova.

Nekada ćeš na ovaj tip naići u samo dvije riječi: رَبُّكَ, “Gospodar tvoj” i رَبُّ الْعَالَمِينَ “Gospodar svjetova”, gdje se, naime, izrazom “Gospodar tvoj” stavlja na znanje Božija Jednoća (Ehad), a izrazom “Gospodar svjetova” Božije Jedinstvo (Vahid), te Jedinstvo podrazumijeva u okrilju Jednoće. Dogodi se čak i da ti taj tip vještine izraza u jednoj misli i u jednom

ajetu predoči, naprimjer, efikasnost Njegovog poznavanja pozicije čestice u zjenici oka, kao i položaja Sunca u njedrima nebesa, te sveprisutnost Njegove moći koja istim uređajem postavlja sve na svoje mjesto, te tako Sunce učini poput jednog nebeskog oka.

Tako i riječima: **وَ هُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ**

“On zna i skrivene misli”(57/6), popraća ajete:

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

“On je nebesa i Zemlju stvorio...”(57/4)

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ

“On noć uvodi u dan i uvodi dan u noć”(57/6), tj. isticanjem dosega Svoga znanja, Slavljen je On, u skrivenim dubinama grudi popraća navode o impozanciji stvaranja na nebesima i Zemlji te ih pojednostavljuje za sagledavanje. Time u umovima potvrđuje činjenicu da On u sklopu Svoga veličanstvenog autorstva nad nebesima i Zemljom i reguliranja njihovih procesa, zna i skrivene misli srca i njegove misterije. Ova, dakle, popratna odrednica: “On zna i skrivene misli” predstavlja jedan ton izraza koji ranije spomenuti lahki, jasni i prirodni stil –blizak nivou razumijevanja širokih masa– transformira u jednu uzvišenu uputu i jednu privlačnu univerzalnu dostavu poruke.

Pitanje: Površnim i kratkotrajnim bacanjem pogleda ne daju se sagledati sve bitne istine koje navodi Kur'ani-kerim, pa se, tako, ne može raspoznati način na koji se jedna skraćena odrednica što iskazuje uzvišeno vjerovanje u Jednoću Boga ili koncipira neku univerzalnu konstitutivnu uredbu, podudara ili ima nešto zajedničko s nekim uobičajenim i sporednim događajem. Iz tog razloga neki su skloni pomisliti da postoje izvjesni nedostaci u jasnoći izraza. Naprimjer: stilski nije očigledna razložnost navođenja prominentne konstitutivne činjenice:

وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ

"A nad svakim znalцем ima veći znalac" (Jusuf:76), u smislu komentara na jedan konkretni događaj, a to je Jusufovo, a. s., uzimanje svoga brata kod sebe uz pomoć inteligentne namještaljke. Molimo rasvjetljenje ove tajne i uklanjanje zastora sa njezine svrhovitosti.

Odgovor: Većina stranica i mjesta, kao i većina sura velike i srednje duljine –koja svaka za sebe predstavlja jedan mali Kur'an– ne zadovoljavaju se samo sadržavanjem dva ili tri cilja, nego samo s Kur'anom kakav on jeste, te je svaka od njih: *knjiga zikra, vjerovanja i misli, kao i knjiga vjerozakona, mudrosti i upute; te sadržava mnoštvo knjiga i upućuje u raznovrsne lekcije.* Zato uočavaš da svaka tema –pa i

ponekad jedna stranica— pred čovjekom otvara vrata vjerovanja i spoznaje Allaha, te stupnjeve potvrde Jednoće Boga kojima ostvaruje potvrdu brojnih ciljeva, budući da Kur'an očitava i jasno obrazlaže ono što je ispisano u velikoj knjizi, svemira, i u dubinama vjernika usađuje shvaćanje Njegovog, Slavljen je On, Gospodarenja koje obuhvaća sve, i pokazuje mu Njegove zastrašujuće manifestacije u svemiru i čovjeku. Otuda ono što se pričinja kao jedna blijeda veza, otvara vrata jedne druge teme, te se na tu naizgled blijedu vezu nadograđuju neraskidive korelacije i čvrste veze. Na taj način stil bude sasvim prikladan za predmetnu temu, čime raste nivo jezičkog izraza.

Još jedno pitanje: Koja je svrha kur'anskog iznošenja na hiljade dokaza u potvrdu pitanja Ahireta, izricanja Jednoće Boga i nagrađivanja ljudi? I u čemu je tajna usmjeravanja pažnje na te stvari, riječju, smislom i aluzijom, u svakoj suri, pa i na svakoj stranici mushafa i u svakom tematskom dijelu?

Odgovor: Jer Kur'ani-kerim čovjeka upozorava na najradikalniji mogući preokret u historiji svijeta koji će zadesiti stvorenja. I jer ga usmjerava na najuzvišeniju, najstrašnij, najznačajniju temu, koja se tiče njegove dužnosti povjerenika najvećeg emaneta i zemaljskog namjesnika, koja

je izvor njegove vječne sreće ili gubitništva. I jer, istovremeno, Kur'an zaustavlja navalu podozri-
vih zamjerki koje se javljaju bez prestanka, i
razbija najekstremniji vid nepriznavanja i
upornog poricanja.

Zbilja, Kur'an poglede usmjerava u pravcu
vjerovanja u te zapanjujuće preokrete, i navodi
druge na priznavanje tog najbitnijeg pitanja, koje
je od egzistencijalne važnosti za čovjeka...;
sigurno, dakle, da je to činio i hiljadama puta, i
ponovio ta pitanja u milione navrata, uopće se to
za njega ne bi smatralo pretjerivanjem u jezič-
kom izrazu, kao što ne bi ni izazivao nikakav
zamor niti dosadu, pa čak ni potreba za njego-
vim ponavljenim iščitavanjem u Kur'ani-kerimu
još uvijek ne bi bila zadovoljena. Jer, nema bitni-
jeg i značajnijeg pitanja u svemu što postoji od
tih pitanja.

Pa, naprimjer, suštinski smisao ajeti-kerima:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ

تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ

*"One koji budu vjerovali i dobra djela činili
čekaju bašče dženetske kroz koje će rijeke teći –
a to će veliki uspjeh biti"*(85/11) jeste radosna
vijest o vječnom blagostanju, koju donosi ovaj
ajeti-kerim sirotome čovjeku, koji se svakog

momenta suočava s činjenicom smrti. Njega ovaj nagovještaj spašava od poimanja smrti kao jednog trajnog nestanka, i njega –kao i njegov svijet i osobe koje voli– izbavlja iz kandži iščeznuća; naprotiv, omogućuje mu neprolazno carstvo i dodjeljuje vječno blagostanje. Da se, dakle, ovaj ajeti-kerim ponavlja i milijardu puta, to uopće ne bi bilo previše, a niti bi ičim išlo na štetu njegove rječitosti.

I, tako, shvaćaćš da Kur'ani-kerim, koji obrađuje ova dragocjena pitanja i nastoji slušateljstvo uvjeriti u njih uspostavom odlučnih dokaza, duboko u umove i srca uranja te dramatične procese i ogromne kosmičke promjene, pa ih pred njima čini lahkim i jasnim, kao da se radi o preuređenju kuće i izmjeni njenoga izgleda. Nedvojbeno je, znači, da skretanje pažnje na pitanja poput ovoga –jasno, smislom i aluzijom– i hiljadama puta obnavlja njihovu blagotvornost, i jedna je istinska nužnost, kao što za čovjeka nužnost predstavlja blagodat hljeba, zraka i svjetla, za kojima se potreba javlja bez prekida.

Ili, naprimjer, svrha ponavljanja u Kur'ani-kerimu ajeta:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ

“A nevjernike čeka vatra džehennemska;”(35/36)

إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Nevjernike sigurno čeka bolna patnja”(14/22),

i sličnih ajeta opomene i prijetnje, te njihovog iznošenja u krajnje oštrom i neumoljivom stilu (kako smo to već neosporno potvrdili u *Poslani-cama Nura*), jeste:

Ljudsko nevjerništvo je jedno –i to kakvo– kršenje prava svih bića i glavnine stvorenja, koje izaziva srdžbu nebesa i Zemlje, i sve prirodne faktore ispunjava gnjevom i bijesom protiv nevjernika, tako da ti faktori zadaju udarce u lice prekršilaca, poput razornih ciklona i ostalih pojava. Štaviše, i sami se Džehennem razjari na njih toliko da skoro eksplodira, kao što to izričito iskazuje ajeti-kerim:

إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ ﴿٨﴾

تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ

“Kad budu u njega bačeni, pucketanje njegovo će čuti, i on će ključati. Gotovo da se od bijesa raspadne...”(67/7-8). Pa ako bi Vladar svemira u svojim naredbama ponavljao navod tog najbrutalnijeg zločina (kufra) i kazne za njega, u stilu krajnje osornosti i žestine i hiljadama puta, pa i milionima, ili čak i milijardama puta, ne bi se to uopće smatralo neumjerenošću niti nedostatkom u vještini izraza, imajući u vidu kardinalnost tog masovnog zločina i neograničene povrede prava, te na temelju razložnosti isticanja važnosti prava Njegovih, Slavljén je On, podanika, i

naglašavanja neizmjerne odvratnosti u nevjerništvu poricatelja i monstroznosti njihovog nasilja. Jer, takvo nešto se ne ponavlja radi čovjekove ništavnosti i beznačajnosti, nego zbog obimnosti nevjernikova prekršaja i težine njegovog zločina. Nadalje, stotine miliona ljudi od prije hiljadu i nekoliko stotina godina unazad uče Kur'an zdušno i željno, bez ikakvog zamora, i u konkretnoj su potrebi za njim.

Da, svako vrijeme i svaki dan za svakog čovjeka jesu jedan svijet koji prolazi i jedna kapija koja se otvara u novi svijet. Stoga uistinu ponavljanje svjedočanstva *La ilahe ilallah* u žaru potrebe za njim, hiljadama puta, u svrhu unošenja svjetlosti u sve te putujuće svjetove i njihovo osvjetljavanje nurom imana, taj iskaz Jednoće Boga dovodi u sličnost sa iluminirajućom svjetiljkom na zastoru tih svjetova i dana. Pa kao što je to slučaj sa izjavom *La ilahe illallah*. Također i učenjem ponovljenih dijelova Kur'anikerima se sprječava tmina nadvijena nad ogromnim mnoštvom tekućih prizora, i nad tim putujućim svjetovima koji se stalno smjenjuju, ružnoća sa slika koje se odražavaju u ogledalu života. Oni čine da ta prolazna stanja budu svjedoci čovjeku u prilog, sprječava njihovo okretanje protiv njega; predočava mu jačinu kazne Vladara Bespočetnosti i Beskonačnosti za počinjene prekršaje, te učenjem tvrdnji i upozorenja

koje se ponavljaju slama se silna tvrdokornost i tvrdoglavost nasilnih prijestupnika, te je to mudro ponavljanje u Kur'an-i kerimu u svrhu spašavanja duše od činjenja zla... Iz razloga svih ovih mudrosti skupa, Kur'ani-kerim ponavlja ono što ponavlja s krajnjom svrhovitošću, pokazujući da kur'ansko upozoravanje na vrhunsku istinu, koje je toliko učestalo i toliko snažno, žustro i konstantno, poražava šejtana te se čak i šejtan povlači od olakog shvatanja ovih, do ovog stupnja snažnih i zastrašujućih Kur'anskih prijetnji i bježi od zamišljanja da su one isprazne.

Uistinu, džehennemaska kazna je sušta pravednost u odnosu na nevjernike koji se oglašuju o to upozorenje.

Među ponovljenim sadržajima Kur'ana su i pripovijesti o vjerovjesnicima, a. s.. Svrha, naprimjer, ponavljanja kazivanja o Musau, a. s., koje sadrži onoliko svrhovitosti i razložnosti koliko i Musaov štap, a isto tako i ponavljanja pripovijesti ostalih vjerovjesnika, jeste u potvrdi poslanstva Muhammedova, kroz isticanje vjerovjesništva svih vjerovjesnika kao dokaza autentičnosti i istinitosti Muhammedova poslanstva; jer, nemoguće je da ga porekne bilo ko bez poricanja vjerovjesništva sviju njih. Njihovo je, dakle, navođenje dokaz poslanstva.

Nadalje, svi ljudi ne mogu i ne uspijevaju u

svako vrijeme proučiti cijeli Kur'ani-kerim, nego se zadovolje s onoliko koliko im bude pogodno. Otuda se jasno očitava svrha profiliranja svake sure velike i srednje duljine na način da predstavlja jedan minijaturni Kur'an, te je stoga i ponavljanje pripovijesti u njima ravno ponavljanju nužnih stupova imana, odnosno, ponavljanje ovih kazivanja u skladu je sa umijećem izražavanja, te u njemu nema nikakve pretjeranosti. Uz to, očitava se i da u njemu postoji poruka da je događaj pojave Muhammeda, s. a. v. s., najveličanstveniji događaj za čovječanstvo i najznačajnije od svih univerzalnih pitanja.

Da, dodjeljivanje ličnosti Poslanika časnog, s. a. v. s., najistaknutijeg i najuzvišenijeg položaja u Kur'ani-kerimu, te stavljanje izjave "Muhamedun Resulullah", koja sadržava četiri od imanskih stupova, pod krunu iskaza *La ilahe illallah*, dokaz je –i to kakav– da je Muhammedovo poslanstvo najdalekosežnija činjenica u svemiru; i da je Muhammed, s. a. v. s., najugledniji od svih stvorenja skupa; te da je istina Muhammedova, kako se naziva njegovo univerzalno duhovno biće, uzvišeni položaj i visoki stepen Muhammedov, s. a. v. s., jeste jedna blistava svjetiljka za oba svjeta; i da je on, s. a. v. s., dostojan ovoga neuobičajnog položaja, kako je ranije već nedvojbeno dokazano u dijelovima

Poslanica Nura brojnim dokazima. Ovdje navodimo jedan od njih hiljadu, kako slijedi:

Sveukupna dobročinstva koja su djelo Ummeta Muhammedova, s. a. v. s., u svim vremenima, upisana su i u stranice njegovih, s. a. v. s., dobročinstava, po principu "onaj ko bude izravan povod nečemu, je ravan ličnom izvršitelju".

Illuminacija kojom je obasjao sve istine čitavog svemira svjetlom kojeg je donio, ne samo da džine, ljude, meleke i živa bića dovodi u stanje zahvalnosti i zadovoljnosti njime, nego i svemir u njegovoj cjelokupnosti i nebesa i Zemlju zajedno usređuje i čini da govore o njegovim vrlinama.

Iskrene dove, koje dobri ljudi iz njegovog Ummeta – čija se brojnost mjeri milijardama – svakodnevno upućuju, bivaju primljene, a ne odbačene – uz dokaz konkretnog i vidnog primanja dova biljaka jezikom njihovih sposobnosti, i dova životinja na jeziku njihovih instinktivnih potreba – jednako kao i dove za milost učenjem salavata i selama na njega; te sve što im bude poslano i oni od toga zahvate, od duhovnih koristi i lijepih darova, prvo bude poslužno njemu.

Povrh svega, u registar njegovih, s. a. v. s., dobročinstava ubilježena su neizmjerena svjetla svega što njegov Ummet prouči – samim

učenjem – iz Kur’ani-kerima u čijem se svakom harfu – čija brojnost prelazi tri stotine hiljada – nalazi deset, pa čak i stotina i hiljada dobrih djela i ahiretskih plodova..

Da! Znanje Znalca svih tajni, Slavljen je On, je preteklo i uočilo činjenicu da će suština Muhammedova, a ona je duhovna ličnost tog mubarek bića, s. a. v. s., postati poput primjera dženetskog stabla Tuba, i zato mu je u Svome Kur’anu pridao tu izuzetnu važnost, budući da je on dostojan tog visokog položaja. U Svojoj je, isto tako, uredbi izjavio da se postizanje Njegovog ličnog zauzimanja i podrške postiže slijeđenjem njega i prakticiranjem njegovog časnog sunneta, što je najkrupnije pitanje ljudskog roda. Čak je u obzir – s vremena na vrijeme – uzeo i njegova ljudska i čovječanska stanja koja su u poziciji sjemenke dženetskoga stabla Tuba.

Tako, dakle, uistinu, zbog činjenice da ponavljane istine iz Kur’ana posjeduju ovu visoku vrijednost i u sebi sadržavaju onoliko propisa koliko sadržavaju, zdrav i naravan razum posvjedočit će da se u ponavljanju krije jedna moćna i prostrana smisljena nadnaravnost. Izuzetak su oni čija su srca bolesna i čija je svijest oboljela od kuge materijalizma; na njih se odnosi čuveno pravilo:

قَدْ يُنْكِرُ الْمَرْءُ ضَوْءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ

وَ يُنْكِرُ الْقَمُّ طَعْمَ الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ

“Desi se da (oko) čovjek(a) zbog upale,
porekne sjaj sunca,

I da usta zbog bolesti poreknu slast vode.”

Završni dio Desete teme, svrstan u dvije napomene u fusnoti

Prva napomena

Prije dvanaest godina mi je do ušiju doprlo da je jedan prkosni bezvjernik pokazao svoju zlu narav i prljave namjere, time što se odvažio na prijevod Kur'ani-kerima, i skovao strašan plan da ga tim pokušajem prijevoda obezvrijedi. Izjavio je: "Nek Kur'an bude preveden, pa nek se vidi koliko je vrijedan", tj. u smislu: "nek vide ljudi njegova prekomjerna ponavljanja..., i nek se prijevod čita umjesto njega", te druge otrovne zamisli. Međutim, *Poslanice Nura* su, Allahovom dobrotom, predusrele taj naum i suzbile tu zavjeru odlučnim argumentima i svojim širenjem na sve strane, tako da su nepobitno dokazale:

Apsolutno je nemoguće prevesti Kur'ani-kerim pravim prijevodom. Svaki drugi jezik osim čistog arapskog jezika nemoćan je očuvati odlike Kur'ani-kerima i njegovu prefinjenu i elokventnu snagu izraza. Prosti neadekvatni prijevodi koje čine ljudi ni u kom slučaju ne mogu nadomjestiti sadržajne i nadnaravne izraze u kur'anskim pojmovima, gdje su u svakom od

njegovih harfova sadržana dobra djela u brojnosti koja porasta od deset pa do hiljade. Zato je apsolutno nemoguće u džamijama učiti prijevod umjesto njega.

I mada su munafici koji su stekli obuku kod spomenutog bezbožnika, poduzeli silovite kampanje na putu šejtana, kako bi suludo poput glupavog nepromišljenog djeteta pokušali puhanjem ugasiti sunce Kur'ani-kerima. Stičem uvjerenje, iako nisam dolazio u kontakt ni sa kim, te nisam bio upoznat kakve su stvarne prilike, da je ono što sam prethodno naveo stvarni razlog zbog kojeg je došlo do diktiranja ove Desete teme, uprkos tjeskobe koja me je okružila.

Druga napomena

Jednog sam dana nakon izlaska na slobodu iz zatvora Denizli sjedio na gornjem katu hotela "Šehir", promatrajući mnogobrojna stabla topole koja su ga okruživala u bogatim parkovima i prelijepim vrtovima. Vidio sam njihove razdragane pokrete u egzotičnom plesu, kako njišu svojim stablima i krošnjama, a listovi im poigravaju na najmanji dašak povjetarca. Preda mnom su otkrivale najživopisniju i najugodniju scenu, te kao da čine tespih Allahu u halkama zikra i izgovaranja *La ilahe illallah*.

Ovi su nježni pokreti dirnuli u strune moga srca, ožalošćenog zbog rastanka s mojom braćom, a ja bijah zabrinut svojom usamljenošću i samotinjom. Pade mi na um –neočekivano– sezona jeseni i zime, te me zateče u nemaru. Budući da će lišće opasti i nestati ta čilost i ljepota, osjetih žestoku bol za tim prekrasnim topolama, i žaljenje za ostalim živim bićima u kojima se razaznaje ta uzvišena ekstatičnost, pa mi se i oči napuniše suzama a na glavu sjati provala tugovanja zbog tog odlaska i rastanka, koje ispunjava ovaj raskošni brokatni zastor svemira.

I dok sam se još nalazio u tom žalovitom stanju, ukaza se nur koji je donijela istina Muhammedova, a. s., bića, da mi pomogne –kao što ukazuje pomoć svim vjernicima i zbrinjava ih– te izmijeni tu neizmjernu tugu i agoniju u neograničenu radost i veselje, i ja ostah trajno zahvalan i zadovoljan suštinom Muhammedovom, čiji me je jedan od izliva njezine neiscrpane svjetlosti spasio, a taj je izliv u svaki kutak moga srca i u dubine moje svijesti unio olakšanje. Dogodilo se, naime, ovo:

Onaj nemarni pogled je to nježno lišće i vitko i visoko drveće prikazao kao da nemaju nikakve namjene niti funkcije, bez ikakve koristi i uticaja; i kao da njihovo blago podrhtavanje nije rezultat radosti i ushićenja, nego se potresaju od

užasa nestanka i rastanka. Teško njima od nemarnog pogleda koji je pogodio dubine moga urođenog instinkta –kao i kod drugih– i zaljubljenost u neprolazni ostanak, strast za životom, podlijeganje iskušenjima ljepote, sažaljivost prema pripadnicima istog roda. Tako je on dunjaluk pretvorio u duševni Džehennem, a razum u instrument prokletstva i podnošenja kazne. I dok sam još trpio ovo surovo stanje, svjetlo kojim je Muhammed, s. a. v. s., obasjao cijelo čovječanstvo iznenada podiže pokrov i ukloni zastor, te istaknu izobilne mudrosti, smislove, dužnosti i namjene koje brojnošću dostiže brojnost listova na tim topolama; kao i činjenicu da njihov ishod ne vodi u ništavilo, ispraznost, ukidanje i prolazak. *Poslanice Nura* su ranije utvrdile da se ti smislovi i funkcije svrstavaju u tri kategorije:*

Prva kategorija: Usmjerena je prema Lijepim imenima Uzvišenog Tvorca. Naime, kao što jednog izvrsnog majstora koji izumi neku mašinu, svi hvale, uvažavaju i iskazuju mu divljenje na njegovu izumu, tako isto i taj izum, jezikom svoga stanja, iz svoga ugla veliča svoga graditelja i pohvaljuje ga, i to na način da u potpunosti pokaže očekivane rezultate. Na isti način

* Ustaz se je ovdje ograničio na navod dviju funkcija, dok je treća: ona koja se odnosi na dotičnu stvar. – Prevodilac na arapski.

i svako živo biće i svaka stvar se ponaša poput te mašine, i veliča svoga Tvorca izgovaranjem tespiha.

Druga kategorija: Ona je okrenuta prema pogledima živih i svjesnih stvorenja, odnosno mjesto je ugodnog čitanja i slasnog proučavanja, te tako svaka stvar postane kao jedna knjiga spoznaje i nauke. One sa ovoga svijeta –svijeta pojavnosti– odlaze tek nakon što pojam o sebi ostave u umovima svjesnih bića, svoj lik utisnu u njihovoj memoriji, i nakon što se na uzornim pločama i u registrima svijeta nevidljivog obrazuje njihov profil. Drugim riječima, one se iz pojavnog svijeta u nevidljivi svijet povlače tek nakon prolaska kroz mnoge cikluse postojanja, i poprime vidove duhovne, nevidljive i znanstvene egzistencije, u zamjenu za konkretnu i pojavnu.

Da, budući da Allah postoji, a da Njegovo znanje obuhvaća svaku stvar, nužno slijedi da u svijetu vjernika ne može postojati nepostojanje, uništenje, nestanak, uzaludnost, zbrisavanje i odlazak, iz ugla stvarnosti, dok, s druge strane, nevjernikov dunjaluk je pretrpan nestankom, rastankom i iščeznućem, i prepun ispraznosti i odlazaka. Čuvena izreka što cirkulira jezicima ljudi pojašnjava ovu činjenicu: “Ko ima Allaha, njegovo je sve; ko nema Allaha, nema ničega.”

Rezime: Kako god iman spašava čovjeka u vrijeme smrti od trajnog nestanka, on isto tako i osobni svijet svake osobe izbavlja iz mraka nepostojanja, nestanka i uzaludnosti. S druge strane, kufr – a posebno apsolutni – čovjeka baca u sušti nestanak, a njegov osobni dunjaluk smrću pretvara u ništavilo, te ga baca u jedan duhovni Džehennem, pretvarajući njegove životne slasti u patnje i agoniju.

Neka, dakle, nagnu uši oni koji dunjaluk vole više od Ahireta, i nek iznađu lijek za ovo, ako misle da govore istinu, ili, u protivnom, neka uđu pod zaklon imana, te se spase od nenadoknadi-vog gubitka.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

*“Hvaljen nek si, mi znamo samo ono čemu si nas
Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri.”(2/32)*

Vaš brat koji očekuje vaše dove
i koji vas voli

Said Nursi

JEDANAESTA TEMA

Sveto stablo univerzalnih stupova imana urađa sočnim plodovima, od kojih je jedan Džennet, drugi vječno blagostanje, a treći viđenje Allaha, Visoka je Njegova Veličina. Budući da su *Poslanice Nura* u Svjetiljci Nura ranije razradile na stotine tih plodova –u njihovoj općenitosti i pojedinačnosti– uz odlučne dokaze, njima to prepuštamo, a ovdje pokazujemo tek nekolicinu posebnih pojedinačnih uzoraka iz skupine tih ukusnih plodova.

Jedan od njih je ovaj: jednog sam dana uputio dovu slijedećeg smisla: *Gospodaru moj, ja od Tebe, neprikosnovenom svetošću Džebraila, Mikaila, Israfila i Azraila, i njihovim zagovorništvom, tražim da me sačuvaš od zala džinskog i ljudskog šejtana...*, i čim sam spomenuo ime Azrailovo –čiji spomen ljude ispunjava strahom i jezom– osjetio sam jedno stanje ugone u krajnjoj mjeri slasti i opuštenosti, te izrekoh zahvalu Allahu, riječima: “El hamdu lillah” i zavoljeh Azraila čistom ljubavlju, u smislu da je on jedan od meleka, a vjerovanje u njegove

postojanje smatra se jednim od stupova imana. Kratkim upoznavanjem ćemo ukazati na jedan djelomični plod, iz mnoštva plodova, vjerovanja u ovog meleka.

Među njima je činjenica da, bez sumnje, najdragocjenije što čovjek posjeduje i najbitnije čemu stremi, što štiti i bori se za njegovo očuvanje, jest njegov duh... Sasvim pouzdano sam osjetio duboku radost da čovjek najvrjednije što posjeduje u svome postojanju –svoj duh– preda u ruke jednog “moćnog i povjerljivog” na čuvanje od ispraznosti, propadanja i nestanka.

Zatim se prisjetih meleka kojima je povjereno evidentiranje ljudskih djela, te uočih da i oni posjeduju zbilja ukusne plodove poput ovoga.

Jedan od njih je činjenica da svaki čovjek u želji da njegova dobra djela budu ovjekovječena, i njegove riječi budu trajno vrijedne, nastoji da ih sačuva i zaštiti od propadanja, bilo putem bilježenja, ili kroz stvaranje poezije, ili pomoću filmske trake, a posebno ako ta djela urađaju trajnim plodovima u Džennetu, te njegova želja za njihovim očuvanjem postaje veća.

A Ugledni pisari nad čovjekovim ramenima stoje kako bi ga uputili u prizore iz vječnosti i da bi snimili njegova djela u trajnim kadrovima, kako bi dotičnim činiteljima bilo uzvraćeno i oni osvojili vrijedne i trajne nagrade... Uživao sam u

ukusu ovog ploda, slasno se naslađujući, što ne mogu ni opisati.

Pa kad su me sljedbenici zablude lišili svih pretpostavki društvenog života i udaljili od mojih knjiga, dragih prijatelja i pomoćnika, i svega ostalog što mi je pružalo utjehu, te me bacili u tuđinu i pustoš, pa bijah tjeskoban i ozlojeden zbog svoga stanja do mjere da sam osjećao kao da će se isprazni dunjaluk srušiti meni na glavu; kad sam se, dakle, nalazio u toj situaciji, jedan od plodova vjerovanja u meleke priskoči mi u pomoć, unese svjetlo u svaki kutak dunjaluka, obasja svijet koji me okružuje, i oživi ga melekima i nastani dobrim duhovima, tako da se radost i oduševljene uvukoše u svako mjesto*, i ujedno mi ukaza koliko je ovosvjetski život nosilaca zablude ispunjen krikovima divljine i žalošću ispraznosti i tmine.

I dok se moja misao u radosti i ushićenju naslađivala poslasticama ovih plodova, odjednom je primila još jedan iz obilja plodova – sličan prethodnome – vjerovanja u poslanike, a. s., i zbilja ih okusila, a ja sam osjetih da se moj

* “Nebesa popuckivaju, i treba da popuckivaju; nema mjesta na svaka četiri prsta a da na njemu neki melek ne spušta svoje čelo, čineći sedždu Uzvišenom Allahu”. Hadis prenose Ahmed (5/173), Tirmizija (Zuhd/19), i Al-Hakim; a njegovu autentičnost je potvrdio i prihvatio Az-Zehebi.

iman proširio, porastao i protegao toliko da je postao univerzalan i sveobuhvatan, pošto mi se ukazaše sva ona davna vremena i zasvijetliše nurom moga priznanja i vjerovanja u poslanike, toliko da sam osjetio kao da živim zajedno s njima. To priznanje i vjerovanje kao da stavi hiljade potpisa na imanske tvrdnje Poslednjeg Pejgambera, te ušutka šejtana.

Zatim mi se u srce ubaci pitanje koje posjeduje djelotvoran odgovor, naveden u odsjaju "Svrha traženja utočišta (kod Allaha)", a ono glasi: *Nosioci imana, koji posjeduju sve te plodove vjerovanja, te koristi i slasne rezultate bezbrojnih aroma, a posjeduju i lijepe i ugodne plodove svojih dobročinstava i njihove mnogobrojne prednosti, ujedno nailaze i na trajnu pažnju i brižljivost Najmilostivijeg Milosnika, Njegovu podršku i susretljivost. Sve im to daje snagu i oslonac. Zašto, onda, uglavnom, nosioci zablude odnose pobjedu nad njima, pa se čak desi i da dvadeset nosilaca zablude savladaju stotinu njih, i uništavaju ih?! U trenucima ovog moga razmišljanja pade mi na um slijedeće: zašto Kur'ani-kerim u svojim navodima u ovolikoj mjeri pridaje značaj i opominje te mobilizira meleke kao pojačanje nosiocima imana, dok su se oni suočavali sa slabim i neodrživim šejtanskim spletkarenjem?*

Budući da su *Poslanice Nura* svrhu ovoga već razjasnile uz nepobitne dokaze, ovdje ćemo samo naznačiti odgovor na spomenuto pitanje u krajnjoj kratkoći:

Tačno, desi se ponekad da stotina osoba dobije u dužnost čuvanje jedne palače, kada jedan zlikovac ili rušitelj pokuša u nju ubaciti vatru da bi je uništio. Štaviše, nekad se i vladaru ili državi obrati radi zaštite palače. To je iz razloga što održanje palače ovisi o svim uvjetima, pretpostavkama i uzrocima koji rade u prilog njezina održanja, dok je za njezino uništenje i rušenje dovoljno neispunjavanje jednog jedinog uvjeta. Prema uzoru, dakle, na ovaj primjer, shvatit ćemo kako to da džinski i ljudski šejtani nanose neshvatjiva razaranja i ogromne duhovne paljevine, tek jednim sitnim potezom, kao što neki ološ uništi ogromno zdanje ubacivanjem tek jednog palidrvceta.

Tačno, temelj i osnovni sastojak svih zala i pokvarenosti i grijeha jeste ništavnost i uništenje, i pod njihovim naizgled postojanjem skriva se rušenje, kvarnost i nepostojanje.

Oslanjajući se na ovu tačku, džinski i ljudski šejtani i zlikovci uspijevaju sa veoma malo snage odbiti neizmjernu snagu nosilaca pravde i istine, i prisiliti ih na stalno traženje zaklona na vratima Allaha, Silan je On i Uzvišen, i na stalno

uzmicanje prema Njemu. Iz ovog razloga Kur'an u njihovu zaštitu opominje i upozorava, i u njihove ruke predaje devedeset i devet Lijepih imena, te izdaje kategorične zapovijedi za ustrajnost pred tim neprijateljima.

Iz ovoga odgovora odjednom proizlazi temelj jednog zbunjujućeg pitanja, i začetak jedne goleme stvarnosti, a to je:

Kao što Džennet skladišti prinose i plodove svih postojećih svjetova, i investira jezgra posađena na dunjaluku, te čini da vječno urađaju plodovima, tako i Džehennem spaljuje plodove nestanka, kako bi pokazao veoma bolne rezultate beskrajnih svjetova nepostojanja i nestanka, tako da užasna džehenemska fabrika –pored ostalih funkcija– prečišćava ovaj pojavni svijet od nečisti i tumora svijeta ništavila. Ovo ćemo značajno pitanje, ako Bog da, razraditi kasnije, jer ga ne želimo otvarati na ovom mjestu.

U ovom smislu, jedan dio plodova vjerovanja u meleke se odnosi na Munkira i Nekira, kako slijedi.

Jednog dana reko: "I ja ću –kao i bilo ko drugi– neminovno ući u kabur"... Pa, zamislih svoj ulazak u njega: dok sam se u očajanju užasavao od zatvorene samice groba i apsolutne odsječenosti od svega, sam i bespomoćan, na tom tijesnom, mračnom i hladnom mjestu,

odjednom se pojaviše dva dobronamjerna prijatelja iz skupine Munkira i Nekira, priđoše mi i započeoše dijalog sa mnom. Unesoše komociju i u moje srce i u moj kabur, te oni poprimiše svjetlost i toplinu, i otvoriše se okna prozora okrenutih prema svijetu duhovnosti. Duboko se u sebi obradovah i neizmjerne zahvalih Allahu na prizorima onoga što će se neizbježno desiti u budućnosti, a koje tada vidjeh, iako ih trenutno posmatram tek u svojoj mašti.

Pa, na način kao što, kad bi jedan student medrese preselio s ovoga svijeta u vrijeme svoga izučavanja sintakse i gramatike, te mu Munkir i Nekir postave pitanje: "Ko je tvoj gospodar?", a on odgovori: "Ko = subjekt, je tvoj gospodar = predikat"... i kaže "Postavite mi neko teže pitanje, jer je ovo jednostavno!" –on se, dakle, osjeća kao da se još nalazi u svojoj školi i sluša predavanje – taj naivni odgovor zasmija i meleke i prisutne duhove, i dobrog evliju kome se desilo otkrovenje i on bude svjedok tog događaja, pa se čak osmjehnula i Božija Milost, te ga to spasi od kažnjavanja; tako je, dakle, isto i neustrašivi šehid i učenik Nura, Hafiz Ali, koji je izdahnuo u zatvoru u trenucima dok je čitao i prepisivao *Poslanicu o plodu* s punom gorljivošću, odgovorio na pitanja dvojice meleka u kaburu –kao što je ranije bio odgovarao i u sudnici – istinama iz *Poslanice o plodu*. I ja, a i ostali učenici

Poslanica Nura ćemo, inša Allah, na ta pitanja, koja će u budućnosti predstavljati stvarnu činjenicu, a u sadašnjosti predstavljaju preneseni smisao, davati odgovore blistavim dokazima i nepobitnom argumentacijom *Poslanica Nura*, te s njima nailaziti na priznanje, odobravanje i uvažavanje.

Jedan, dakle, od pojedinačnih primjera vjerovanja u meleke koje je obrtna osa dunjalučke sreće, jeste slijedeći:

Jednom nedužnom djetetu, u trenucima dok je slušalo vjersko predavanje o temeljima fikhske nauke (ilmihal), došlo je jedno drugo dijete, plačući i grcajući zbog smrti svog nekog brata, te ga je ovo smirivalo i tješilo, govoreći: “Ne plači, brate, nego budi zahvalan Allahu; jer tvoj je brat upravo otišao s melekima i krenuo u Džennet, i tamo će se kretati i biti potpuno slobodan kao što su i meleki, i tamo će pronaći veću radost i ugodnost nego da je ovdje; lebdjet će poput meleka i vidjeti svako mjesto.” Tako je njegov plač, zapomaganje i jecanje ono preokrenulo u osmijeh i radost.

I ja sam poput tog rasplakanog djeteta, budući da sam, uz sva bolna stanja kroz koja prolazim ove melanholične zime, primio vijesti o smrti dvije osobe za kojima osjetih izrazitu žalost i bol.

Jedna od njih je sin mog brata, rahmetli Fuad, koji je osvojio vrhunski stepen u visokim školama, i širio istine *Poslanica Nura*.

Druga je ona što je u smrtnim časima obavljala hadždž i tavaf oko Ka'be i izdahnula na tavafu, a to je moja učena sestra merhuma Hanuma Alima.

Dok sam, dakle, oplakivao smrt ove dvije bliske osobe sa kojima sam i rodbinski vezan, jednako kao što sam plakao i za Abdurrahmanom –koji je spomenut u *Poslanici o starcima*– nurom imana sam ugledao prijateljski odnos meleka i prisno druženje dženetskih hurija oborenih pogleda s tim prijatnim mladićem Fuadom i tom dobrom hanumom, koji su im nadomjestili ljudsko društvo, kao što ugledah i njihovo spasenje od dunjalučkih pogibelji i oslobođenje od njegovih zlodjela. Počeh upućivati Allahu, a On je Najmilostiviji Milosnik, hiljadu i jednu zahvalu što je onu tešku žalost pretvorio u osjećaj oduševljenja i radosti. Počeh svima čestitati, čestitah svome bratu Abdul-Medžidu (Fuadovu ocu), a čestitah i samome sebi. A ovo je ostalo napisano i zabilježeno na ovome mjestu da bi ova dva merhuma stekli beričet dove.

Sve što se u *Poslanicama Nura* nalazi od mjerila i usporedbi, služi u svrhu isticanja plodova sreće imana i njegovih plodova koji urađaju

za života na dunjaluku i za života na Ahiretu. Ti ogromni i univerzalni plodovi na dunjaluku omogućavaju viđenje sretnog života i kušanje njegovih užitaka u toku njegovog življenja, kao što i izvještavaju: da će iman svakom mu'minu priskrbiti vječno blagostanje na Ahiretu, i da će čak tamo užici uroditi plodovima, razotkriti se i rasprostrijeti u istom obliku. Iz primjera tih brojnih univerzalnih plodova odabrao sam i opisao njih pet na kraju *Riječi trideset* i prve, pod temom mi'radža, a drugih pet u *Grani petoj Riječi dvadeset i četvrte*.

Kako smo ranije spomenuli, svaki stup imana urađa ogromnim i neizmjernim mnoštvom plodova, a također i svi stupovi imana kao jedna cjelina imaju neizmjerne urode. Jedan od njih je veličanstveni Džennet... Drugi: vječno blagostanje. Treći, i najugodniji: viđenje Allaha tamo, Visoka je Njegova Veličina.

U usporedbi postavljenoj na kraju *Riječi trideset i druge*, jasno su uočljivi neki plodovi imana, koji je uporišna tačka sreće na oba svijeta.

Tako, dakle, a jedan od dokaza da vjerovanje u Božije određenje sudbine posjeduje vrijedne plodove također i na ovom svijetu, jest izreka koja cirkulira svačijim jezikom, toliko da je postala i poslovica:

مَنْ آمَنَ بِالْقَدَرِ آمِنَ مِنَ الْكَدْرِ

“Ko vjeruje u određenje, izbjegao je razočarenje”. U završnom dijelu *Poslanice o kaderu* porazgovijetnio sam jedan od njegovih plodova ilustracijom o dva čovjeka koji ulaze u vrt kraljevskog dvorca. A u toku svoga života sam se kroz hiljade ličnih iskustava osvjedočio i spoznao da ne može postojati sreća na dunjaluku bez vjerovanja u Božije određenje, te da nije ovog vjerovanja, ta bi sreća bila poništena i nestala. Štaviše, kad god sam mučne teškoće sagledao iz ugla vjerovanja u Božije određenje sudbine, te su poteškoće uminule i njihovo djelovanje oslabilo, a ja bih u čudu postavio pitanje: “Kako je uopće moguć život nekoga ko ne vjeruje u Određenje?”

Slijedećim ću navodom donekle ukazati na jedan od univerzalnih plodova imanskog stupa vjerovanja u meleke, spomenut u Drugom nivou, *Riječi dvadeset druge*:

Azrail, a. s., obraćajući se za spas svome Gospodaru, Silan je On i Uzvišen, rekao je: *Tvoji će se robovi žaliti i srditi na mene prilikom obavljanja moje dužnosti vađenja duša. Bi mu odgovoreno: Ja ću postaviti bolesti i nesreće da prikriju tvoju dužnost, pa će njihovi prigovori biti upućivani na te uzročnike, a ne tebi. A i sama dužnost Azrailova je još jedan od tih pokrova,*

kako bespravni prigovori ne bi bili upućivani Istinitom Allahu, Slavljen je On i Uzvišen, a to iz razloga što mudrost, milost, ljepota i dobrobit koji su sadržani u dešavanju smrti nisu uočljivi za svakoga; jer se uglavnom pogled zadržava na vidljivome i otuda proističu prigovori i izrazi nezadovoljstva. U tu svrhu –tj. da bespravni prigovori ne bi bili upućivani Apsolutnom Milosniku– Azrail, a. s., postao je jedan paravan.

U potpunosti je isti slučaj i sa djelovanjem svih ostalih meleka, a i svi vidljivi uzroci, zaduženja i funkcije su zastori Gospodareve Časti, da bi Božija Čast i neprikosновенost i Allahova sveobuhvatna i sveopća milost, bile ograđene u pitanjima i stvarima u kojima nisu očigledne dimenzije ljepote, i nisu poznate činjenice njihove razložnosti, od izloženosti zabludjelim prigovorima. U tom se slučaju spoljašnjim posmatranjem ne može uočiti doticanje ruke Moći u sporednim pitanjima i pitanjima koja negiraju milost, kao i u ispraznim stvarima. Uz to, *Poslanice Nura* su već uz obilje dokaza potvrdile da nijedan od vidljivih uzroka ne posjeduje stvarni uticaj, niti uopće ima potencijal stvaranja, kao i da se mnogobrojni monogrami i pečati Jednoće Stvoritelja nalaze na svakoj stvari, te da su stvaranje i izumijevanje svojstveni samo Njemu, Slavljen je On i Uzvišen. Stoga, uzroci nisu ništa drugo do obični zakloni,

a i meleki –koji su svjesna bića– posjeduju samo dio slobode izbora koji posjeduje moć sticanja, a ne izumijevanja, što je, dakle, vrsta prirodne dužnosti i jedan vid praktičnog robovanja, i ništa više.

Svakako da ponos i veličina zahtijevaju postavljanje vidljivih uzroka kao zastora pred pogledom uma, ali vjerovanje u Jednoću i Veličinu Boga povlači ruke uzroka i odvraćaju ih od vršenja stvarnog uticaja.

I, tako, kao što meleki i pojavni uzroci upotrijebljeni u stvarima dobra i postojanja jesu sredstva za obožavanje i veličanje Gospodarevo u stvarima čija ljepota nije očigledna i poznata, i to radi neprikosnovenosti božanske moći i njezinog očuvanja od nedostataka i nepravde, također je i korišćenje ljudskih i džinskih šejtana i štetnih elemenata u stvarima zla i ništavnosti, jedan drugi vid u prilog veličanju Gospodara i sredstvo njegovog obožavanja i vjerovanja u njegovu neprikosnovenost i neporočnost od svega što se smatra nedostatkom i nesavršenošću kod bića, i to radi očuvanja Moći Slavljelog, od izloženosti etiketiranja nasilnošću i usmjeravanja neistinitih prigovora na nju. To je iz razloga što svaka nesavršenost potiče od nepostojanja, nemoći i uništenja, i od zapostavljanja dužnosti –od kojih je svako, ustvari, ništavnost– te od svega onoga

što ne postoji od ništavnih djela. Ovi, dakle, šejtanski i zlotvorni zastori postali su sredstva očuvanja svetosti Hakka, Slavljjen je On i Uzvišen, zbog svega što su –zaslužno– ponijeli od prigovora i žalbi, svojom pozicijom ishodišta tih nesavršenosti i njihovog izvora. Jer, zla, ništavna i rušilačka djela u osnovi ne zahtijevaju snagu i moć, pa jedan sitan postupak, ili mala snaga, pa čak u nekim slučajevima i prosto propuštanje neke obaveze, dovodi do raznih vrsta ništavila i nereda. Stoga se pričinjava da onaj ko provodi ta zlodjela, posjeduje moć, iako, ustvari, on nema nikakva uticaja osim ništavnosti, i nikakve moći osim relativnog sticaja. A budući da ta zlodjela i vode porijeklo iz ništavnosti, onda ti zločinitelji umišljaju da su oni stvarni činioci; pa ako su iz reda svjesnih bića, zaslužuju da okuse posljedice svoga čina. A ovo, opet, znači da su ti pokvareni zlikovci počinitelji zlodjela. A što se tiče lijepih, dobrih i pohvalnih djela, ona su egzistentna, te dobročinitelji nisu njihovi stvarni počinitelji, nego su samo dostojni da dobročinstva budu učinjena na njihovim rukama, pa oni prime počast Božiju. Njihovo nagrađivanje, dakle, za njihova djela ustvari je samo ukaz počasti i božanski izliv. Kur'ani-kerim to pojašnjava uredbom:

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ
وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنَ نَفْسِكَ

“Dobro koje ti se dogodi, od Allaha je; a nesreća koja te zadesi, od tvoga je nefsa.”(4/79)

Ukratko:

Dok se neograničeni svjetovi postojanja i svjetovi nepostojanja međusobno sudaraju; i dok urađaju plodovima Dženneta i Džehennema; i dok svi svjetovi postojanja izgovaraju: “El hamdu lillah, El hamdu lillah”, a svi svjetovi nepostojanja ponavljaju: “Subhanallah, Subhanallah”, pa i kad se meleki sukobe sa šejtanima, a dobre stvari sa zlima i, čak, kad se nadahnuće koje je u srcu bori sa smutnjom. Dok se, znači, dešava sve ovo po univerzalnom zakonu sukobljavanja, jedan plod iz plodova vjerovanja u meleke pojavi se da okonča predmet i razriješi problem, osvjetlivši potamnjeni svemir i otkrivajući nam svjetlo iz svjetala smisla:

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

“Allah je svjetlo nebesa i Zemlje”(24/35), i daje nam da okusimo njegovu slast.

Toliko, a svaka od dvije poslanice, *Riječ dvadeset četvrta* i *Riječ dvadeset deveta*, već su

ukazale na drugi univerzalni plod i sjajno potvrdile postojanje meleka i njihova zaduženja.

Da, veličanstveno, milostivo i prostrano Božje Gospodarenje koje je o sebi dalo predstavu i postalo voljeno, posijalo je svaku stvar u svemirskim prostranstvima, bila ona univerzalna ili parcijalna, i zato je nužno da na tu Veličinu i Milost, i na to predstavljanje i umiljavanje, mora biti uzvraćeno obuhvatnim i zahvalnošću ispunjenim robovanjem, unutar priznanja svetosti, zahvalnosti i pohvale.

A budući da su neživa priroda i masivna i kruta svemirska tjelesa i blokovi, koji ne posjeduju svijest, nemoćni obavljati ovaj značajni ibadet, u njihovo ime to mogu učiniti samo nebrojivi meleki. Oni su ti koji su sposobni predstavljati mudre i veličanstvene procese Gospodareve Vladavine u svakom svemirskom masivu, i u svakom od njegovih dijelova, od Zemlje do Plejada, i od zemaljskih dubina do najviših nebeskih prostranina.

Tako, naprimjer, stvaranje Zemlje i njezina prirodna funkcija, koje beživotni filozofski zakoni zamišljaju na jedan divlji i mračni način, ovaj imanski plod preobraća u jednu pitomu i svijetlu predstavu, budući da dva meleka koji se zovu *Sevr* (Bik) i *Hut* (Riba) na svojim plećima, tj. pod svojim nadzorom, drže Zemaljsku kuglu,

nakon što je iz Dženneta donesena i dopremljena ahiretska tvar i ahiretska činjenica nazvana *Sahret*, da bi postala vječni kamen temeljac za ovu prolaznu Zemaljsku kuglu, u čemu je nago-vještaj da će jedan dio Zemlje biti ispražnjen i prebačen u trajni Džennet. Tako je *Sahret* postala uporište meleka Sevra i Huta. Ovako je prenesena predaja od nekih ranijih vjerovjesnika iz plemena Beni Israila, a također je prenosi i Ibni Abbas, r. a.. Na veliku žalost, ovo fino poređenje i ovaj uzvišeni smisao kod neukih masa je tokom vremena bukvalno pretvoren u materijalnu činjenicu, tako da se predaja našla izvan dosega uma; jer meleki mogu doprijeti i kretati se kroz zemlju i stijenje i do jezgra zemlje jednako kao što se kreću po zraku, i stoga nipošto nisu u potrebi – niti je i sama Zemaljska kugla u toj potrebi – za opredmećenom materijalnom stijenom, niti za otjelovljenim bikom i ribom!...

I drugi primjer: budući da Kugla Zemaljska veliča Allaha u brojnosti svih vrsta koje se na njoj nalaze, životinjskih, biljnih i neorganskih; i u brojnosti jezika jedinki tih vrsta; i u količini organa tih jedinki; i u brojnosti njihovih listova i plodova; onda prinošenje ovoga pregolemog i urođenog ibadeta, njegovo racionalno i svjesno ukazivanje i izlaganje svetoj božanskoj Rezidenciji, svakako zahtijeva meleka kojemu je povjerenno četrdeset hiljada rodova, i u svakom rodu

četrdeset hiljada jezika, a svakim od tih jezika iskazuje veličanje četrdeset hiljada puta, onako kako je upravo o ovoj činjenici izvjestio iskreni izvjestitelj. Tačno, jedna je od nužnih pretpostavki Gospodareve grandioznosti, veličine i suverene vlasti da Džebrail, a. s. posjeduje svoju čudesnu prirodu, jer je on osposobljen za dostavu božanskih relacija čovjeku, koji je najznačajnije stvorenje u svemiru; i da Israfil i Azrail, a. s., također posjeduju svoju čudesnu prirodu, jer njih dvojica predstavljaju – predstavljaju i ništa više – božanska djela koja su isključiva svojina Stvoriteljeva, Slavljene je On, i nadziru, u čistoj pokornosti, najbitniju stvar u svijetu živih bića, a to je ožvjljenje i smrt; i da Mikail, a. s., također posjeduje svoju čudesnu prirodu, jer on u apsolutnoj svjesnosti predstavlja raznovrsne nesvjesne izraze zahvalnosti na dobrotvornosti Milostivog u opskrbljivanju, koji je najzadržajniji i, od svih životnih domena, najuniverzalniji u pogledu milosti, i najviše oproban, pored toga što ih on nadzire.

Da, pretpostavke Božije veličine i raskoši, iziskuje i postojanja meleka poput ovih u njihovoj krajnje fenomenalnoj prirodi i vječnost duha, budući da je njihovo postojanje i postojanje svake njihove zasebne i pojedinačne skupine apsolutno neosporno i neupitno, potvrđene su u stepenu koji odgovara izvjesnosti postojanja

veliĉine i suverenosti u svemiru manifestne i vidljive poput sunca. Iz ove materije moŹemo izvesti i ostalu materiju koja se tiĉe meleka.

Da, Onaj Koji na Kugli Zemaljskoj stvara ĉetiri stotine hljada Źivih vrsta; Koji ĉak i iz najprostijih tvari i iz truhleŹi u neizmjernim koliĉinama stvara biĉa sa duhom, te njima nase-ljava zemaljske krajeve i dovodi ih da na svojim jezicima, suoĉeni s nadnaravnošĉu Njegovog, Slavljen je On, stvaralaštva, u ushiĉenju izgo-varaju: "Maša Allah; Barekallah; Subhanallah", i Koji je i siĉušna stvorenja doveo do toga da naspram dobrote i blagodati sveopće milosti Njegove izgovaraju: "El hamdu lillah, Aš-šukru lillah, Allahu Ekber"; svakako, dakle, da je ovaj Moćni, Veliĉanstveni i Lijepi nesumnjivo i nedvojbeno stvorio odgovarajuće duhovne stanovnike te njima ozario nebesa, koji nikad ne ĉine neposluh prema Njegovim zapovijedima, stalno Ga oboŹavaju, te On njima nastanjuje nebesa, ne ostavivši ih prazne i puste. On, je, naime, izumio ogromno mnoštvo vrsta meleka, koje je mnogo brojnije od brojnosti Źivotinjskih vrsta i njihovih zajednica. Tako se jedan dio njih uspinje na vodene kapljice i snjeŹne kristaliće, te blagosiljaju BoŹije stvaralaštvo i izgovaraju "tehlil" na Njegovoj neizmjernoj milosti, svojim zasebnim jezikom. Još jedan dio njih popevši se na zvijezde letjelice obilaze svemirska

prostranstva, objavljujući pred svijetom svoje potpuno robovanje Bogu, tekbirom i tehlilom pred Božijom sveveličajnošću, dostojnošću i vrhovnošću.

Da, i konsenzus svih nebeskih knjiga, i svih vjera, od doba Adema, a. s., oko postojanja meleka i oko njihovog robovanja Allahu, kao i astronomski brojne predaje o slučajevima komuniciranja i razgovora s melekima, u svim vremenskim razdobljima, nepobitno dokazuje postojanje meleka i njihovu povezanost sa nama, u mjeri koliko je dokazivo postojanje i ljudi, koje nikad nismo vidjeli, recimo, negdje u Americi.

Sad, dakle, pogledaj svjetlošću imana na ovaj drugi univerzalni plod i okusi ga, da bi vidio kako je On uljepšao svemir s kraja na kraj, oživio ga, ukrasio i pretvorio u najveću džamiju, najveličanstveniji mesdžid. Onaj strašni, mračni i ledeni svemir koji je beživotan –kako to zamišlja materijalistička nauka i filozofija– s imanom postaje svemir koji odiše životom i sviješću, iluminiran, pitom i ugodan. Tako ovaj plod nosioce imana osvježava tračcima slasti vječnoga života dok se oni još nalaze na dunjaluku; svakoga prema njegovom stepenu.

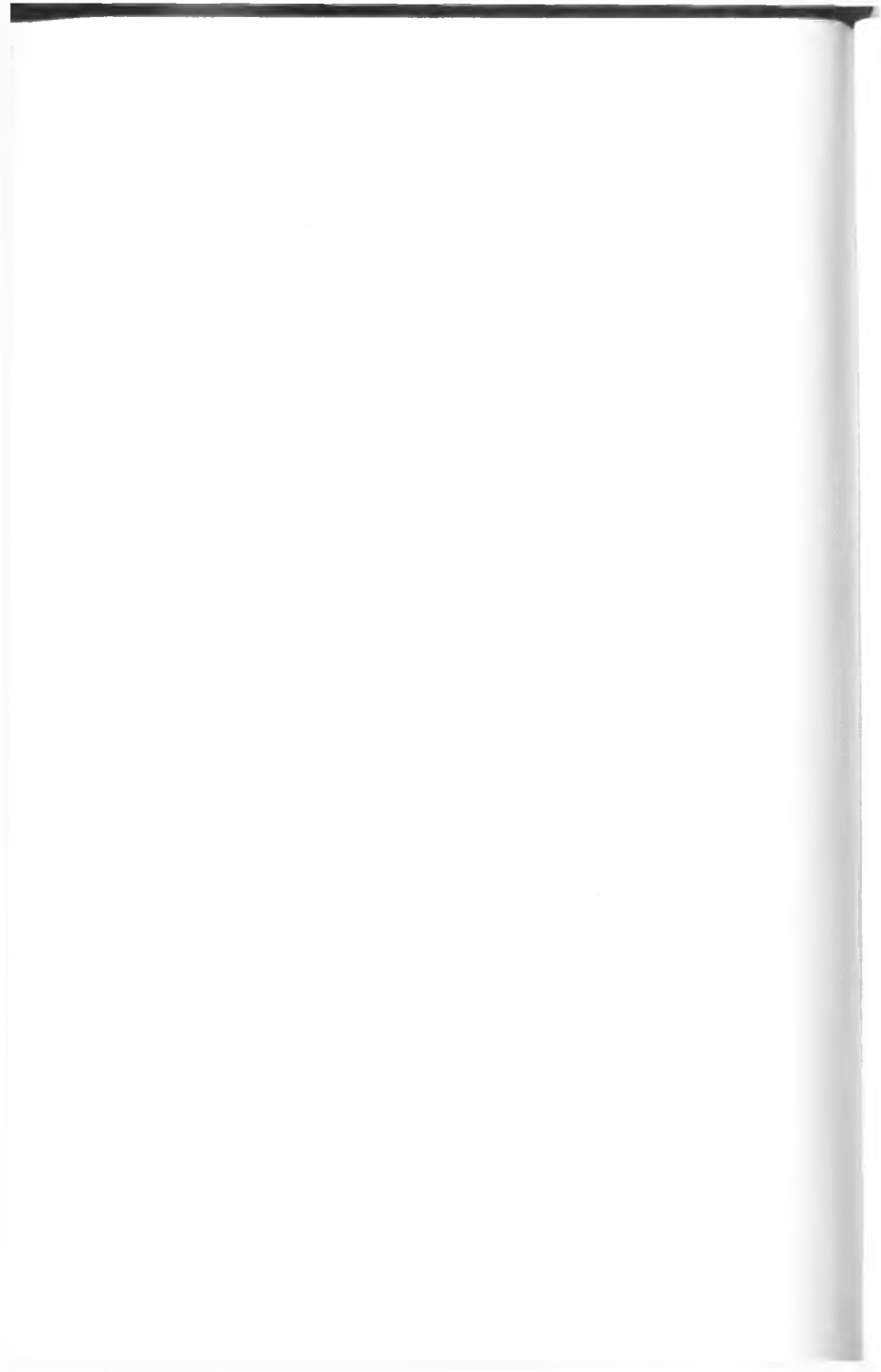
Zaključak:

Kao što u poimanju Jednoće i Jedinstva postoji jedna te ista moć, i jedno te isto ime, i jedna te istra mudrost, i jedno te isto izumijevanje u svakom kutku ovoga svemira, te svako stvorenje –kao cjelina ili kao sastavni dio– jezikom svoga stanja obznanjuje Jednoću Stvoritelja, Slavljen je On, Njegovo Apsolutno raspolaganje, Izumijevanje, Gospodarenje, Stvaralaštvo i Neprikosновенost; tako i On, Slavljen je On, stvara meleke u svim dijelovima svemira da bi oni –svojim jezicima zikra i zahvale– izrazili veličanje Allaha, koje, a da toga nije ni svjesno, obavlja svako stvorenje jezikom svoga stanja. *Meleki nikad ne čine neposluh Allahu u onome što im je On zapovjedio. Oni znaju samo za čisto robovanje i obožavanje; ne posjeduju bilo kakvu moć izumijevanja, niti imaju ikakvog upliva bez dozvole, i ne posjeduju zagovorništvo bez dopusta od Njega, Slavljen je On. Stoga su stekli počast:*

بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ وَ يَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

“...*Nego samo robovi poštovani*”(21/26);
 “...*koji će ono što im se naredi izvršiti.*” (66/6)

SADRŽAJ

PRVA TEMA	9
SAŽETAK DRUGE TEME	13
TREĆA TEMA	21
<i>I svi umrli, tim nurom, ožive u svijetu berzaha, jezikom svoga stanja dovikujući: "Nismo mrtvi.. i uopće nećemo umrijeti.. Vidjet ćemo se uskoro."</i>	
ČETVRTA TEMA	31
<i>...da će čovjek ili s imanom steći, ili bez njega iz ruku ispusti, jedno vječno golemo carstvo i divna boravišta u edenskim vrtovima, čije je prostranstvo koliko i svijet.</i>	
PETA TEMA	37
<i>Mladost će svakako otići i zaći, te neminovno nestati. Jer, kao što će ljeto ustupiti mjesto jeseni i zimi, a nakon dana uslijediti sumrak i noć, na isti će se način i mladost pretvoriti u starost i u umiranje, istom izvjesnošću kao i prethodna činjenica.</i>	
ŠESTA TEMA	41
<i>Svaka od nauka koje vi izučavate ukazuje na Allaha, i govori o Plemenitom Stvoritelju sebi svojstvenim jezikom.</i>	
SEDMA TEMA	51
<i>Da, u postojanje Ahireta nema sumnje, i vi ćete biti dovedeni tamo.</i>	
SAŽETAK OSME TEME	83
<i>Ne želim nestanak, nego trajni ostanak, pa makar i u Džehennemu.</i>	
DEVETA TEMA	119
<i>Zašto se nevjernikom smatra onaj koji porekne samo neke od imanskih činjenica, kao što se ne ubraja u muslimane onaj ko ih ne prihvata,</i>	
DESETA TEMA	135
<i>Efektan i uvjerljiv odgovor na zamjerke vezane za ponavljanja u Kur'ani-kerimu.</i>	
JEDANAESTA TEMA	171
<i>Zašto, onda, uglavnom, nosioci zablude odnose pobjedu nad njima, pa se čak desi i da dvadeset nosilaca zablude savladaju stotinu njih, i uništavaju ih?!</i>	